

<p>СХВАЛЕНО рішенням педагогічної ради Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 24 Черкаської міської ради Черкаської області від 30 серпня 2022р. (Протокол №21)</p>	<p>ЗАТВЕРДЖУЮ Директор Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 24 Черкаської міської ради Черкаської області _____ Геннадій СКІРДА Наказ № 89 від 30.08.2022</p>
--	--

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

**Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 24
Черкаської міської ради Черкаської області
на 2022-2023 навчальний рік**

ЗМІСТ

ВСТУП	3-4
РОЗДІЛ I. ПРИЗНАЧЕННЯ ШКОЛИ ТА ЗАСОБИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ.....	5-7
РОЗДІЛ II. ОПИС „МОДЕЛІ“ ВИПУСКНИКА ШКОЛИ	8-9
РОЗДІЛ III. ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ШКОЛИ	10
РОЗДІЛ IV. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ЙОГО ОБГРУНТУВАННЯ	11-45
РОЗДІЛ V. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ЗАСТОСУВАННЯ В НЬОМУ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	46-52
РОЗДІЛ VI. ПОКАЗНИКИ (ВИМІРНИКИ) РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	53-56
РОЗДІЛ VII. ОПИС ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ	57-72
РОЗДІЛ VIII. ЯКІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ.....	73-74
РОЗДІЛ IX. ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	75
РОЗДІЛ X. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОГО РОКУ.....	76-77
ТАБЛИЦІ, ДОДАТКИ.....	78-136

ВСТУП

Сучасна освіта одночасно є і процесом підготовки до життя, і способом життя. Освіта, яку здобувають учні, повинна забезпечити їх самореалізацію сьогодні й у майбутньому.

Черкаська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №24, що забезпечує здобуття повної загальної середньої освіти, спрямовує свою діяльність на всебічний розвиток, навчання, виховання, виявлення обдарувань, соціалізації особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і здобуття освіти упродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності, дбайливого ставлення до родини, своєї країни, довкілля, спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству та формування в учнів компетентностей, визначених Законом України "Про освіту" та державними стандартами.

У школі формується особистість, її громадянська позиція та моральні якості. Сформовані особистості мають застосовувати такі якості, характеристики і здібності, щоб не лише вивчати навколишній світ, а й жити в ньому. Пріоритетного значення в розбудові нової школи набуває завдання формування і виховання в здобувачів освіти почуття патріотизму, розуміння й поваги до духовних і загальнолюдських цінностей.

Цінностями закладу освіти є:

- безпека та комфорт дитини, всебічний розвиток;
- патріотизм;
- духовність і культура;
- відповідальність, чесність;
- здоров'я, здоровий спосіб життя;
- повага до особистості дитини й дорослого;
- справедливість;
- професійна честь і гідність.

Освітня програма окреслює єдиний комплекс освітніх компонентів для досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом.

Освітня програма складена на 2022-2023 навчальний рік і схвалена рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 (протокол №21) та затверджена наказом директора від 30.08.2022 № 89.

Відповідно до розділу III ст.11 Закону України «Про повну загальну середню освіту» із змінами, внесеними згідно із Законами № 764-IX від 13.07.2020, ВВР, 2020, № 48, ст.431, № 1385-IX від 13.04.2021, ВВР, 2021, № 27, ст.227, № 1658-IX від 15.07.2021, ВВР, 2021, № 45, ст.363, № 1709-IX від 07.09.2021, № 1839-IX від 02.11.2021, № 2157-IX від 24.03.2022, № 2208-IX від 14.04.2022, № 2315-IX від 19.06.2022 освітня програма, розроблена на основі типових освітніх програм, має:

- відповідати структурі типової освітньої програми та визначеним нею вимогам до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою закладу освіти;
- визначати (в обсязі не меншому ніж встановлено відповідною типовою освітньою програмою) загальний обсяг навчального навантаження на відповідному рівні (циклі) повної загальної середньої освіти (в годинах), його розподіл між освітніми галузями за роками навчання;
- містити навчальний план, що ґрунтується на одному з варіантів типових навчальних планів відповідної типової освітньої програми і може передбачати перерозподіл годин (у визначеному типовим навчальним планом обсязі) між обов'язковими для вивчення навчальними предметами (крім державної мови) певної освітньої галузі, які можуть вивчатися окремо та/або інтегровано з іншими навчальними предметами;
- містити перелік модельних навчальних програм, що використовуються закладом освіти в освітньому процесі, та/або навчальних програм, затверджених педагогічною радою, що

- мають містити опис результатів навчання учнів з навчальних предметів (інтегрованих курсів) в обсязі не меншому ніж встановлено відповідними модельними навчальними програмами;
- опис форм організації освітнього процесу та інструментарію оцінювання.

Освітня програма закладу освіти може містити інші складники, що враховують специфіку та особливості освітньої діяльності закладу освіти.

РОЗДІЛ I ПРИЗНАЧЕННЯ ШКОЛИ ТА ЗАСОБИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Черкаська загальноосвітня школа I - III ступенів № 24 Черкаської міської ради Черкаської області знаходиться у міській комунальній власності, є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунок в установі банку, печатку, штамп, ідентифікаційний номер. Засновником закладу освіти є Черкаська міська рада.

Заклад освіти у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України „Про освіту“, „Про повну загальну середню освіту“, іншими законодавчими актами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, постановами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерством освіти і науки України, інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, Статутом школи.

Закон України „Про внесення змін до деяких законів України в сфері освіти щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану“ (прийнятий Верховною Радою України реєстр. № 7325, опубліковано 19.06.2022).

Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 р. № 711 „Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні“.

Наказ МОН України від 28.03.2022 № 274 „Про деякі питання здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану“.

Наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій № 03-1870/162-2 від 14.06.2022 року „Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти“.

Здобуття загальної середньої освіти у Черкаській загальноосвітній школі I – III ступенів № 24 Черкаської міської ради Черкаської області відповідно до статті 9 Закону України „Про освіту“ організовується за такими формами:

- інституційна – очна (денна), з використанням технологій дистанційного навчання, змішана;

- індивідуальна – екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж.

Забезпечення освітнього процесу у школі під час надзвичайних ситуацій природного, техногенного та воєнного характеру, карантину, інших обставин, які унеможливають відвідування закладу, відбувається з використанням технологій дистанційного навчання відповідно Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 р. № 1115 „Деякі питання організації дистанційного навчання“, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 28 вересня 2020 р. за № 941/35224.

Головною метою закладу освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання упродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності.

Головними завданнями закладу освіти є:

- забезпечення реалізації права громадян на повну загальну середню освіту;

- виховання громадянина України;

- виховання шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу та інших народів і націй;

- формування і розвиток соціально зрілої, творчої особистості з усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості, особистості, підготовленої до професійного самовизначення;

- виховання в учнів поваги до Конституції України, державних символів України, прав і свобод людини і громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії, свідомого ставлення до обов'язків людини і громадянина;
- розвиток особистості учня, його здібностей і обдарувань, наукового світогляду;
- реалізація права учнів на вільне формування політичних і світоглядних переконань;
- виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формування засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів;
- генерація нових знань та розвиток відчуття соціальної справедливості;
- створення умов для оволодіння системою наукових знань про природу, людину і суспільство.

Саме виховання компетентної, відповідальної за своє життя людини і є головним завданням школи.

Заклад освіти несе відповідальність перед особою, суспільством і державою за:

- безпечні умови освітньої діяльності;
- дотримання державних стандартів освіти;
- дотримання договірних зобов'язань з іншими суб'єктами освітньої, виробничої, наукової діяльності, у тому числі зобов'язань за міжнародними угодами;
- дотримання фінансової дисципліни.

У відповідності до чинного законодавства Черкаська загальноосвітня школа І - ІІІ ступенів № 24 Черкаської міської ради Черкаської області здійснює освітній процес відповідно до рівнів освіти:

- початкова освіта тривалістю чотири роки (перший рівень повної загальної середньої освіти, 1-4 класи);
- базова середня освіта тривалістю п'ять років (другий рівень повної загальної середньої освіти, 5-9 класи);
- профільна середня освіта тривалістю три роки (третій рівень повної загальної середньої освіти, 10-12 класи).

Призначення кожного ступеня навчання визначається типами закладів освіти, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти, та окреслено у відповідних освітніх програмах.

Основними засобами досягнення мети, виконання завдань та реалізації призначення школи є засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту загальноосвітніх програм, а також

- уведення в навчальний план предметів і курсів, що сприяють загальнокультурному розвитку особистості та формують гуманістичний світогляд („Громадянська освіта“, „Мистецтво“, „Технології“);
- надання учням можливості спробувати себе в різних видах діяльності (інтелектуальної – участь у предметних та міжпредметних конкурсах різних рівнів, участь у олімпіадах з навчальних дисциплін; трудової – участь у всіх акціях по благоустрою та очистки території школи та міста, екологічних акціях міського, обласного, Всеукраїнського рівнів);
- функціонують класи, які працюють за науково-педагогічним проєктом „Інтелект України“ (1-А, 3-А, 4-А, 5-А класи);
- у школі функціонують гуртки:
  - „Карате “Будокан“ (спортивний напрямок) (керівник Андрій МЕЛЬНИК);
  - “Баскетбол” (хлопці) (спортивний напрямок) (керівник Максим НЕЧАСЬВ);
  - вокальний гурток (художньо-естетичний напрямок) (керівник Оксана МАРІНЕНКО);
  - “Сокіл. Джура” (військово-патріотичний) (керівник Ольга СУХЕНКО);
- надання учням можливості вибору математичного профілю (10-А, 11-А класи).

Освітні програми, реалізовані в школі, спрямовані на:

- формування в учнів сучасної наукової картини світу;
- виховання працьовитості, любові до природи;

- розвиток в учнів національної самосвідомості;
- формування людини та громадянина, яка прагне вдосконалення та перетворення суспільства;
- інтеграцію особистості в систему світової та національної культури;
- рішення задач формування загальної культури особистості, адаптації особистості до життя в суспільстві;
- виховання громадянськості, поваги до прав і свобод людини, поваги до культурних традицій та особливостей населення регіону, України та інших народів в умовах багатонаціональної держави;
- формування потреби учнів до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення.

У школі створені та функціонують: предметні методичні об'єднання, творчі групи, психологічна служба.

Ефективному управлінню якості освітньої діяльності в школі сприяють система ІСУО, програма КУРС: Школа, електронний журнал та щоденник "Нові знання" („NZ.UA“).

РОЗДІЛ II

ОПИС „МОДЕЛІ“ ВИПУСКНИКА ШКОЛИ

Випускник Черкаської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 24 Черкаської міської ради Черкаської області – це

- особистість:
  - цілісна, всебічно розвинена, здатна до критичного мислення;
  - компетентна у ставленні до життя – реалізує себе через самопізнання, саморозуміння та інтелектуальну культуру;
  - добре проінформована;
  - прагне до самоосвіти та вдосконалення;
  - свідомо ставиться до свого здоров'я та довкілля;
  - мислить креативно, використовуючи увесь свій творчий потенціал;
- патріот – з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини; готовий брати активну участь у суспільно-культурному житті громади, держави;
- свідомий громадянин, готовий відповідати за свої вчинки;
- інноватор – здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, вчитися впродовж життя.

Випускник початкових класів має знання, уміння та навички, передбачені стандартом початкової освіти. Він упевнений у собі, старанний, працелюбний, самостійний, дисциплінований, вмотивований на досягнення успіху, вміє слухати і чути, критично мислити і має почуття самоконтролю, навички навчальної діяльності, культуру поведінки і мови, основи особистої гігієни і здорового способу життя.

Випускник базової середньої школи володіє певними якостями і вміннями на рівні вимог державних освітніх стандартів успішно засвоює загальноосвітні програми з усіх предметів шкільного навчального плану; має систему розумових навичок (порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, класифікацію, визначення головного); володіє основами комп'ютерної грамотності; знає свої громадянські права і вміє їх реалізувати; оцінює свою діяльність з погляду моральності та етичних цінностей; дотримується правил культури поведінки і спілкування; веде здоровий спосіб життя; готовий до форм і методів навчання, використовуваних у старших класах.

Випускник профільної середньої школи має міцні знання на рівні вимог державних освітніх стандартів, що забезпечує вступ до закладу вищої професійної освіти та подальше успішне навчання; володіє іноземною мовою на базовому рівні; має високий рівень комп'ютерної грамотності (програмування, навички технічного обслуговування); володіє культурою інтелектуальної діяльності; знає і поважає культуру України та інших народів; поважає свою й чужу гідність, права, свободи інших людей; дотримується правил культури поведінки і спілкування; має почуття соціальної відповідальності; веде здоровий спосіб життя; володіє способами отримання інформації; прагне духовного і соціального добробуту.

Освітній процес у школі спрямований на формування у випускника школи ключових компетентностей, необхідних для успішної життєдіяльності:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;

- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність;
- готовність до вибору професії відповідно до своїх здібностей та можливостей, потреб ринку праці.

Усі перелічені компетентності однаково важливі й взаємопов'язані. Кожну з них школярі набувають під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти. Спільними для всіх компетентностей є такі уміння: читати і розуміти прочитане, висловлювати думку усно і письмово, критично мислити, здатність логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, здатність співпрацювати в команді.

РОЗДІЛ III ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ШКОЛИ

Цілями та задачами освітнього процесу школи є:

- забезпечити засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту початкової, базової, профільної (повної) загальної освіти на рівні вимог державних освітніх стандартів;
- гарантувати наступність освітніх програм усіх рівнів;
- створити основу для адаптації учнів до життя в суспільстві, для усвідомленого вибору та наступного засвоєння професійних освітніх програм;
- формувати позитивну мотивацію учнів до навчальної діяльності;
- забезпечити соціально-педагогічні відносини, що зберігають фізичне, психічне та соціальне здоров'я учнів;
- підвищення кваліфікації педагогічних працівників шляхом своєчасного та якісного проходження курсів перепідготовки;
- проведення атестації та сертифікації педагогів;
- цілеспрямоване удосконалення навчально-матеріальної бази школи.

РОЗДІЛ ІV НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ЙОГО ОБГРУНТУВАННЯ

Освітня програма Черкаської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 24 Черкаської міської ради Черкаської області розроблена на основі:

- Державних стандартів повної загальної середньої освіти:
  - Державний стандарт початкової освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 зі змінами, внесеними відповідно до постанов КМУ № 688 від 24.07.2019 та № 898 від 30.09.2020 (на рівні початкової освіти, в 1 – 4 класах);
  - Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 № 898 (на рівні базової середньої освіти, в 5 класах);
  - Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 зі змінами, внесеними відповідно до постанов КМУ № 538 від 07.08.2013р. та № 143 від 26.02.2020 р. (на рівні базової середньої освіти, в 6 – 9 класах, та на рівні профільної середньої освіти, в 10 – 11 класах).
- Типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти, затверджених нормативними документами:
  - для школи I ступеня (1-А, 3-А, 4-А класи) – освітня програма початкової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України», цикл I, адаптаційно-ігровий (1–2 класи), цикл II, основний (3–4 класи) (Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, науковий керівник І.В. Гавриш) – висновок Державної служби якості освіти України, лист від 06.08.2020 № 01/01-23/929 «Щодо результатів експертизи освітньої програми», наказ Міністерства освіти і науки України від 02.11.2016 № 1319 «Про проведення всеукраїнського експерименту за темою „Реалізація компетентнісного підходу в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» на базі закладів загальної середньої освіти“» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 03.02.2021 № 140 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 02 листопада 2016 року №1319 та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України», наказ Міністерства освіти і науки України № 734 від 29.06.2021 р. «Створення й упровадження моделі національного освітнього технопарку з підвищення якості дошкільної та загальної середньої освіти за участі закладів освіти, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» на червень 2021 – грудень 2030 роки») (Таблиця 1);
  - для школи I ступеня (1-Б, 2-А, 2-Б класи) – освітня програма для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 року №743 «Про затвердження типових освітніх програм для учнів 1–2-х класів закладів загальної середньої освіти» (Таблиця 1);
  - для школи I ступеня (3-Б, 3-В, 4-Б, 4-В класи) – освітня програма для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 року №743 «Про затвердження типових освітніх програм для учнів 3–4-х класів закладів загальної середньої освіти» (Таблиця 1);
  - для школи II ступеня (5-А клас) - освітня програма базової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» адаптаційний цикл (5-6 класи), затверджена наказом МОН України від 03.02.2021 р. № 140 „Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 02 листопада 2016 р. № 1319 та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України“ (Додаток 3 „Типовий

навчальний план 5 – 9 класів, які працюють за науково-педагогічним проектом „Інтелект України“);

- для школи II ступеня (5-Б клас) – освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 №235 “Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти” (Таблиця 1);

- для школи II ступеня (6-А, 6-Б, 7-А, 7-Б, 8-А, 8-Б, 9-А, 9-Б класи) – освітня програма закладів загальної середньої освіти II ступеня, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня» (Таблиця 1);

- для школи III ступеня (10-А, 11-А класи) – освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 28.11.2019 № 1493 «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 31.03.2020 № 464 «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня») (Таблиці 2, 3).

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти. Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Зарахування учнів до проектного класу відбувається відповідно до чинного законодавства на підставі заяв батьків або осіб, які їх замінюють. Згідно із Законом України «Про освіту» початкова освіта в Проекті розпочинається, як правило, із шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, можуть навчатися в проектних класах цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти в Проекті з іншого віку (Закон України «Про освіту», стаття 12).

До здобуття другого (основного) циклу початкової освіти в Проекті допускаються переважно учні, які здобували початкову освіту на першому (адаптаційно-ігровому) циклі у 1–2-х класах Проекту.

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1 – 4-х класів школи складає 3500 годин/навчальний рік (100 годин/на тиждень): для 1-х класів – 805 годин/навчальний рік (23 години/на тиждень), для 2-х класів – 875 годин/навчальний рік (25 годин/на тиждень),

для 3-х класів – 910 годин/навчальний рік (26 годин/на тиждень), для 4-х класів – 910 годин/навчальний рік (26 годин/на тиждень).

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах (Таблиці 1 – 2).

Програму побудовано із урахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів початкової освіти таких ключових компетентностей

№ з/п	Ключові компетентності	
1	Вільне володіння державною мовою	Передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях.
2	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування.
3	Математична компетентність	Передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмій в особистому і суспільному житті людини.
4	Компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій	Передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ

		шляхом спостереження та дослідження.
5	Інноваційність	Передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади.
6	Екологічна компетентність	Передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства.
7	Інформаційно-комунікаційна компетентність	Передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях.
8	Навчання впродовж життя	Передбачає опанування вміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі.
9	Громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей	Передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя.
10	Культурна компетентність	Передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості.

11	Підприємливість та фінансова грамотність	Передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.
----	--	--

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **наскрізні вміння**:

- читання з розумінням;
- уміння висловлювати власну думку усно і письмово;
- критичне та системне мислення;
- творчість та ініціативність;
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- уміння конструктивно керувати емоціями;
- оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми;
- співпрацювати з іншими особами.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Перелік освітніх компонентів системи початкової освіти в науково-педагогічному проєкті “Інтелект України”.

Згідно із Законом України «Про освіту» початкова освіта в Проєкті як перший рівень повної загальної середньої освіти, що відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій, забезпечує, зокрема, наступність із дошкільним періодом і здатність дитини виконувати під керівництвом учителя прості завдання в типових ситуаціях у чітко визначеній структурованій сфері навчання, а також готовність дитини до навчання на наступному рівні (Закон України «Про освіту», стаття 10).

Відповідно до дидактичних засад визначення компонентів освітнього процесу до їх переліку віднесено цілі, концептуальні засади їх досягнення, зміст, методи, форми і засоби освітнього процесу в початковій школі Проєкту.

Цілями початкової освіти в Проєкті визнано всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості й допитливості. Зазначені цілі досягаються через модернізацію початкової освіти в Проєкті на засадах компетентнісного підходу, концептуальною метою якого є становлення учня як суб'єкта життєдіяльності завдяки сформованості системи взаємопов'язаних ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Компетентність трактуємо відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 1) як інтегровану якість особистості, що є динамічною комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей і визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

Концептуальними засадами досягнення цілей початкової освіти в Проєкті є основні положення компетентнісного, особистісно-діяльнісного, системного та синергетичного підходів, зокрема, низка таких взаємопов'язаних положень:

Компетентнісна початкова освіта в Проєкті:

- втілює в життя основні положення компетентнісного підходу та розпочинає процес формування в учнів молодшого шкільного віку ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Під ключовими розуміємо компетентності, що виявляються в здатності людини до ефективної життєдіяльності в усіх сферах людського буття; під загальнопредметними — компетентності, що допомагають особистості успішно опанувати предмети певної освітньої галузі; під предметними — компетентності, що забезпечують повноцінне засвоєння учнями змісту конкретних навчальних предметів. Як органічно взаємопов'язані складові будь-якої компетентності розглядаємо ставлення та цінності, знання; інтелектуальні та практичні вміння й навички (зокрема, такі наскрізні вміння, як читання з розумінням, висловлення власної думки усно й письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, конструктивне керування емоціями, оцінювання ризиків, прийняття рішень, розв'язування проблем, здатність співпрацювати з іншими людьми). До ключових відносимо такі компетентності: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математичну компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічну компетентність; інформаційно-комунікаційну компетентність; навчання протягом життя; громадянські та соціальні компетентності; культурну компетентність; підприємливість і фінансову грамотність (Закон України «Про освіту», статті 1, 12);

- проєктується й реалізується на засадах особистісно-діяльнісного підходу як система, що функціонує та розвивається відповідно до основних положень парадигми особистісно зорієнтованої освіти й діяльнісного підходу, зокрема принципів гуманістичної, особистісної та діяльнісної спрямованості освіти;

- розглядається як феномен, що функціонує та розвивається відповідно до принципів системного підходу, зокрема принципів органічної єдності педагогічної системи й середовища, цілеспрямованості, рівноважної відповідності, оптимальності, зворотного зв'язку, єдності програмованого, рефлексивного та адаптивного видів управління тощо. Так, у Проєкті реалізується системна модель формування в учнів ключових компетентностей, що дозволяє повною мірою задіяти потенціал закладів загальної середньої освіти завдяки поєднанню предметно-тематичної, міжпредметної та виховної моделей. Зокрема, формування соціальної та громадянської компетентностей учнів 1–4-х проєктних класів відбувається під час ранкових зустрічей, на годинах спілкування, на заходах і заняттях у дитячих організаціях та клубах тощо (виховна модель), на уроках «Я пізнаю світ» (предметно-тематична модель, оскільки набуття учнями означених компетентностей належить до провідних цілей цього навчального предмета) та під час вивчення всіх інших дисциплін Типового навчального плану (міжпредметна модель, що реалізується через технологію ціннісного насичення кожного уроку).

Важливою складовою формування соціальної і громадянської компетентностей в учнів проєктних класів є ранкові зустрічі.

- моделюється й упроваджується в освітній процес на засадах синергетичного підходу як нелінійна система відкритого типу, здатна до самоорганізації. Відкритість освіти виявляється в доцільності її розбудови на основі поєднання різних методологій і підходів, освітніх технологій і методик, а також їх компонентів; нелінійність — у необхідності конструювання освітньої системи як гнучкого багатоваріантного системного утворення з правом вибору суб'єктами освітнього процесу одного / декількох варіантів його організації, зокрема й за індивідуальною освітньою траєкторією; здатність до самоорганізації — у переважанні технологій інтерактивного навчання, підвищенні ролі самоосвіти.

Зміст початкової освіти в Проєкті визначено відповідно до дидактичних основ конструювання змісту освіти. Згідно з принципом відповідності змісту освіти формаційним і цивілізаційним тенденціям розвитку людства взагалі й українського суспільства зокрема як вихідні розглядаємо положення постнекласичної парадигми освіти, у якій концептуальною

освітньою метою визнано створення умов для самоактуалізації та творчої самореалізації особистості в складному нестабільному світі. Аксиологічними імперативами державної освітньої політики в постнекласичній парадигмі є поєднання технократизму з гуманістичними пріоритетами та культуроцентричністю, яка репрезентує типові риси культурної особистості: духовність, національну свідомість, культурну толерантність, позитивне мислення, емоційний інтелект тощо.

У зв'язку з вищезазначеним реалізація компетентнісної моделі освіти в Проєкті передбачає, з одного боку, упровадження STEM-освіти як провідного тренду модернізації національних освітніх систем, метою якої є підготовка фахівців у галузі converging NBIC-технологій — ядра 6-го технологічного укладу, а з іншого — формування в учнів соціальної, громадянської, державницької та культурної компетентностей, позитивного мислення й емоційного інтелекту.

Як концептуальні засади STEM-освіти, що реалізуються в Проєкті, визначаємо низку взаємопов'язаних положень.

1. STEM-освіта має бути неперервною: розпочинатися в дошкільному віці й тривати впродовж усього життя. Раннє залучення дитини до STEM-освіти не лише сприяє розвитку креативного мислення та формуванню дослідницької компетентності, а й поліпшує соціалізацію особистості, оскільки розвиває комунікативні компетентності під час роботи в команді.

2. STEM-освіта є «містком» між навчанням учнів / студентів та їхньою кар'єрою. За оцінками науковців, у майбутньому 9 із 10 найбільш затребуваних і високооплачуваних спеціальностей належатимуть до NBIC-сектора та вимагатимуть від претендентів високого рівня сформованості міждисциплінарних компетентностей у галузі STEM-дисциплін.

3. Мета STEM-освіти в системі загальної середньої освіти — розвивати в учнів інтерес до навчальних предметів природничо-математичного циклу, а також формувати в них систему взаємопов'язаних компетентностей, зокрема концептуальної (розуміння природничо-наукових і математичних концепцій, операцій та відношень), стратегічної (здатність формулювати й розв'язувати наукові, технічні та технологічні проблеми), когнітивної (здатність логічно мислити, пояснювати, аргументувати, а також здатність до рефлексії), операційної (здатність охайно та точно виконувати операції), аксіологічної (здатність розглядати об'єкт як корисний одночасно зі здатністю вірити у власну ефективність).

4. Характерними для STEM-освіти в системі загальної середньої освіти є:

- фундаменталізація освіти, що виявляється в поглибленому вивченні предметів природничо-математичного циклу;
- інтегроване навчання за темами, а не за предметами, що здійснюється на засадах міждисциплінарного та проєктного підходів;
- навчання на основі власних відкриттів, спрямоване на формування в учнів дослідницької компетентності, опанування ними алгоритму розв'язання винахідницьких задач, інноваційної стратегії розробки проєктів;
- практична спрямованість навчання (на основі здобутих знань учні на уроках створюють прототипи / моделі реальних об'єктів, процесів або продукти сучасної індустрії);
- посилена увага до вивчення англійської мови, оскільки найбільш значущі наукові друковані та інтернет-ресурси публікуються саме цією мовою.

5. STEM-освіта може реалізовуватися як в урочний, так і в позаурочний час. Найоптимальнішим є органічне поєднання обох підходів.

Реалізація освітніх галузей у початковій школі.

У 1-А, 3-А, 4-А класах, що навчаються за Освітньою програмою початкової школи науково-педагогічного проєкту „Інтелект України“ освітні галузі реалізуються через інтегровані курси і навчальні предмети.

Мета і завдання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова і література) реалізуються через навчальні предмети «Українська мова» і «Я пізнаю світ».

Іншомовна освіта як органічна складова мовно-літературної освітньої галузі представлена навчальним предметом «Іноземна мова (англійська)».

Мета і завдання математичної освітньої галузі реалізуються через навчальні предмети «Математика» і «Я пізнаю світ».

Мета і завдання мистецької освітньої галузі реалізується через інтегрований курс «Мистецтво», де виокремлюються дві складові за видами мистецтва: «Мистецтво: музичне мистецтво» та «Мистецтво: образотворче мистецтво» (1–4 класи — 1 год/тижд. (по 0,5 год. на кожен вид мистецтва), та інтегрований курс «Я пізнаю світ» (по 1 годині на тиждень).

Фізкультурна освітня галузь – через навчальний предмет «Фізична культура» (у 1-4-х класах по 2 години на тиждень) та інтегрований курс «Я пізнаю світ» (по 1 годині на тиждень). Включення до інтегрованого курсу «Я пізнаю світ» однієї години фізкультурної освітньої галузі у 1-4-х класах не лише забезпечує належний рівень рухової активності здобувачів освіти, а й дає можливість інтегровано реалізувати здоров'язбережувальну мету освіти завдяки систематичному виконанню різноманітних вправ для психологічного розвантаження, зняття перевтоми, а також для профілактики найпоширеніших відхилень у здоров'ї молодших учнів — порушення зору, постави тощо.

Мета і завдання громадянської й історичної, інформатичної, природничої, соціальної і здоров'язбережувальної, технологічної освітніх галузей реалізуються через інтегрований курс «Я пізнаю світ» (по 4 години на тиждень), а також під час вивчення всіх інших навчальних предметів, що викладаються за авторськими навчальними програмами та навчально-методичними комплектами до них, розробленими авторським колективом Проекту. Водночас у 3-А та 4-А класах мета й завдання інформатичної освітньої галузі реалізуються також у процесі вивчення навчального предмета «Інформатика» (по 1 годині на тиждень).

У 1-Б, 2-А, 2-Б, 3-Б, 3-В, 4-Б, 4-В класах, що навчаються за програмами для школи І ступеня (за ред. Р.Б. Шияна), освітня галузь «Мовно-літературна» представлена навчальним предметом «Українська мова» та інтегрованим курсом «Я досліджую світ».

Освітня галузь «Іншомовна освіта» реалізується окремим предметом «Іноземна мова (англійська)».

Освітня галузь «Математична» реалізуються через окремий предмет «Математика» та інтегрований курс «Я досліджую світ».

Освітні галузі «Природничі, технологічна, інформатична, соціальна, здоров'язбережувальна, громадянська та історична» представлені інтегрованим курсом «Я досліджую світ».

У рамках інтегрованого предмета «Я досліджую світ» відбувається орієнтовний розподіл годин між освітніми галузями: мовно-літературною, математичною, природничою, технологічною, інформатичною, соціальною і здоров'язбережувальною, громадянською та історичною.

Освітня галузь «Мистецька» реалізується через інтегрований курс «Мистецтво», де виокремлюються дві складові за видами мистецтва: «Мистецтво: образотворче мистецтво» і «Мистецтво: музичне мистецтво».

Освітня галузь «Фізкультурна» реалізується окремим предметом «Фізична культура».

Інформатична галузь у 2-х класах реалізується навчальним предметом «Інформатика (у курсі «Я досліджую світ»», який проводить учитель початкових класів, що пройшов спеціалізоване навчання «Інформатика в початковій школі», або учитель інформатики. Зміст інформатики виокремлюється із програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ»; у навчальному плані закладу загальної середньої освіти перелік навчальних предметів містить назву «Інформатика (у курсі «Я досліджую світ»». У 2-х класах відбувається поділ на групи. У 3-4-х класах «Інформатика» є окремим предметом. У 3-4-х відбувається поділ на групи та уроки проводить учитель інформатики (відповідно до «Інструктивно-методичних рекомендацій щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020-2021 навчальному році», лист МОН України від 11.08.2020 №1/9-430).

Мета і завдання кожної з означених галузей передбачають реалізацію предметних змістових ліній.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти.

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Навчання за освітньою програмою базової середньої освіти можуть розпочинати учні, які на момент зарахування (переведення) до закладу загальної середньої освіти, що забезпечує здобуття відповідного рівня повної загальної середньої освіти, досягли результатів навчання, визначених у Державному стандарті початкової освіти, що підтверджено відповідним документом (свідоцтвом досягнень, свідоцтвом про здобуття початкової освіти).

У разі відсутності результатів річного оцінювання з будь-яких предметів та/або державної підсумкової атестації за рівень початкової освіти учні повинні пройти відповідне оцінювання упродовж першого семестру навчального року.

Для проведення оцінювання наказом керівника закладу освіти створюється комісія, затверджується її склад (голова та члени комісії), а також графік проведення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів.

Протокол оцінювання рівня навчальних досягнень складається за формою згідно з додатком 2 до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 12 січня 2016 року № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 липня 2019 року № 955 та від 10.02.2021 року № 160), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 р. за № 184/28314.

Вимоги до осіб, які можуть навчатися за Програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України».

Зарахування (переведення) учнів до проєктного класу відбувається відповідно до чинного законодавства.

Навчання за Програмою можуть розпочати (продовжити) учні, які на момент зарахування (переведення) до закладу загальної середньої освіти, що забезпечує здобуття другого рівня повної загальної середньої освіти, досягли результатів навчання, визначених у Державному стандарті початкової освіти, що підтверджено відповідним документом (свідоцтвом досягнень, свідоцтвом про здобуття початкової освіти).

До здобуття другого рівня повної загальної середньої освіти адаптаційного циклу (5–6-ті класи) в Проєкті допускаються переважно учні, які здобували початкову освіту в Проєкті.

На бажання батьків (або осіб, які їх замінюють) та при наявності вільних місць можливим є перехід (вступ) учня/учениці з класів, які працюють не за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України», до проєктних класів.

У кожному індивідуальному випадку рішення приймає адміністрація закладу освіти.

Адміністрація закладу організує проведення діагностичної перевірки рівня навчальних досягнень таких учнів. Діагностична перевірка проводиться з математики (письмово) та іноземної мови (усно та письмово).

Для проведення діагностичної перевірки наказом керівника закладу освіти створюється комісія, затверджуються склад комісії (голова та члени комісії), графік проведення й діагностичні завдання з математики та іноземної мови.

За результатами діагностичної перевірки висновки комісії оформлюються в протоколі. Зарахованим (переведеним) може бути учень / учениця, у якого(ї) діагностична перевірка виявила рівень навчальних досягнень не нижче достатнього з обох предметів.

Якщо кількість бажаючих перевищує кількість вільних місць, то зарахованим / переведеним буде учень / учениця, який(а) набрав(ла) більшу суму балів під час діагностичної перевірки.

На підставі висновків комісії рішення про зарахування (переведення) учня / учениці приймає керівник закладу освіти.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5 – 9-х класів школи складає 5880 годин/навчальний рік: для 5-х класів – 1085 годин/навчальний рік (31 година / на тиждень), для 6-х класів – 1155 годин/навчальний рік (33 години / на тиждень), для 7-х класів – 1172,5 годин/навчальний рік (33,5 години / на тиждень), для 8-х класів – 1207,5 годин/навчальний рік (34,5 години / на тиждень), для 9-х класів – 1260 годин/навчальний рік (36 годин / на тиждень).

Загальний обсяг навчального навантаження для 5-6 класів

Назва освітньої галузі	Навчальне навантаження	Кількість годин 5 класи		Кількість годин 6 класи	
		5-А	5-Б	6-А	6-Б
Мовно-літературна	На тиждень	12,5	11	12,5	11
	На рік	437,5	385	437,5	385
Математична	На тиждень	6	5	6	5
	На рік	210	175	210	175
Природнича	На тиждень	3	2	5	4
	На рік	105	70	175	140
Соціальна і здоров'язбережувальна	На тиждень	1	1,5	1	1,5
	На рік	35	52,5	35	52,5
Громадянська та історична	На тиждень	1,5	1	2,5	2
	На рік	52,5	35	87,5	70
Інформатична	На тиждень	1	1,5	1	1,5
	На рік	35	52,5	35	52,5
Технологічна	На тиждень	1	2	1	2
	На рік	35	70	35	70
Мистецька	На тиждень	1	2	1	2

	На рік	35	70	35	70
Фізична культура	На тиждень	3	3	3	3
	На рік	105	105	105	105
Усього	На тиждень	30	26	33	29
	На рік	1050	1015	1155	1120
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	На тиждень	1	2	1	2
	На рік	35	70	35	70
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	На тиждень	31	31	34	34
	На рік	1085	1085	1190	1190
Гранично допустиме навантаження учнів	На тиждень	28	28	31	31
	На рік	980	980	1085	1085

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах (Таблиці 3 – 5).

Базова середня освіта – це другий рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає другому рівню Національної рамки кваліфікацій, забезпечує базову загальну середню освіту, що разом із початковою є фундаментом загальноосвітньої підготовки, формує в учнів готовність до вибору і реалізації шляхів подальшого здобуття освіти.

Базова середня освіта передбачає поділ на два цикли – 5 – 6 класи (адаптаційний) і 7 – 9 класи (базове предметне навчання), що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти. На цьому рівні буде закладено базу свідомого самовизначення учня як особистості, члена сім'ї, нації і суспільства, здатність терпимо і з розумінням ставитися до різноманіття світу і людей. Перший цикл буде пробуджувати і підтримувати інтерес до сфер знань і діяльності, передбачених навчальною програмою. Другий цикл базової середньої освіти сприятиме формуванню учнів як відповідальних членів суспільства, здатних самостійно долати проблеми повсякденного життя, вибирати шлях подальшого навчання відповідно до своїх інтересів і здібностей. Навчання буде здебільшого предметним. Частину часу буде відведено на предмети за вибором. Після завершення базової середньої освіти учень буде усвідомлювати, які ціннісні орієнтири лежать в основі його

вчинків, спиратися на сильні риси свого характеру, відчувати відповідальність за результати своєї діяльності.

Метою базової середньої освіти є створення умов для досягнення випускниками базової школи очікуваних результатів: знань, умінь, навичок, компетенцій і компетентностей, визначених особистісними, сімейними, громадськими, державними потребами і можливостями учня середнього шкільного віку, індивідуальними особливостями його розвитку і стану здоров'я, продовження навчання в профільній школі.

Завдання:

1. Засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту загальноосвітніх програм на основі вимог стандартів.

2. Підвищення мотивації навчання школярів через активізацію пізнавальної діяльності, розвиток загальних і індивідуальних здібностей.

3. Розвиток в учнів здатності до дослідницької діяльності, самостійного досягнення мети на основі застосування проєктної діяльності в рамках предметів навчального плану.

4. Формування духовно-розвинутої, творчо обдарованої особистості учня на основі сучасних технологій виховання, інтеграції зусиль школи, сім'ї та громадськості.

5. Збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я та безпеки учнів, забезпечення їх емоційного благополуччя через систему роботи по пропаганді здорового способу життя, профілактики шкідливих звичок, створення комфортного та безпечного освітнього середовища.

Програма окреслює підходи до планування й організації школою єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, коротко вказує відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу. Освітня програма базової середньої освіти є продовженням освітньої програми початкової середньої освіти.

Програма розроблена з урахуванням психолого-педагогічних особливостей розвитку дітей 11 – 15 років, пов'язаних:

- з переходом від навчальних дій, характерних для початкової школи і здійснюваних тільки спільно з класом під керівництвом вчителя, до нової внутрішньої позиції учнів – спрямованості на самостійний пізнавальний пошук, постановки навчальних завдань, ініціативу в організації навчального співробітництва;

- із здійсненням на кожному віковому рівні (11 – 13 і 14 – 15 років) якісного перетворення навчальних дій моделювання, контролю та оцінки і проєктування власної навчальної діяльності та побудови життєвих планів;

- з формуванням в учня наукового типу мислення, який орієнтує його на загальнокультурні цінності, норми, і закономірності взаємодії з навколишнім світом;

- з оволодінням комунікативними засобами і способами організації кооперації і співробітництва; розвитком навчального співробітництва, що реалізується у відносинах учнів з учителем і однолітками;

- зі зміною форми організації навчальної діяльності та навчального співробітництва від класно-урочної до лабораторно-семінарської та лекційно-лабораторної, дослідницької.

Перехід учня в основну школу збігається з складною фазою розвитку дитини (11 – 13 років, 5 – 7 класи) – початком переходу від дитинства до дорослості, при якому основним і специфічним в особистості підлітка є виникнення і розвиток у нього самосвідомості – уявлення про те, що він вже не дитина, тобто почуття дорослості, а також внутрішньої переорієнтацією підлітка з правил і обмежень, пов'язаних з мораллю слухняності, на норми поведінки дорослих.

Другий етап підліткового розвитку (14 – 15 років, 8 – 9 класи) характеризується рядом таких психолого-фізіологічних змін:

- стрибкоподібним характером розвитку, появою у підлітка значних суб'єктивних труднощів і переживань;

- прагненням підлітка до спілкування та спільної діяльності з однолітками;

- особливою чутливістю до морально-етичного „кодексу дружби“, в якому задані найважливіші норми соціальної поведінки дорослого світу;
- загостреною сприйнятливістю до засвоєння норм, цінностей і способів поведінки, які існують в світі дорослих і в їх відносинах;
- складними поведінковими проявами, спричиненими протиріччям між потребою у визнанні їх дорослими з боку оточуючих і власної невпевненістю в цьому;
- зростанням інформаційних перевантажень, обсягів і способів отримання інформації (ЗМІ, телебачення, Інтернет).

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та</p>

		<p>використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій, усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях.</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків</p>

		та діаграм за допомогою програмних засобів
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та</p>

	сфері культури	<p>культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як „Екологічна безпека й сталий розвиток“, „Громадянська відповідальність“, „Здоров'я і безпека“, „Підприємливість і фінансова грамотність“ спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загально предметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

- організацію навчального середовища – зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;
- окремі предмети – виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласні та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- предмети за вибором;
- роботу в проєктах;
- позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в здобувачів освіти соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формування критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприятиме формуванню відповідального громадянина, що розуміє принципи та механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія засвоюється переважно через колективну діяльність, яка поєднує окремі предмети між собою та розвиває у здобувачів освіти готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати у здобувачів освіти якомога більше позитивних емоцій, а її зміст - бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, наполегливості та чесності. Приклад вчителя є важливим у формуванні толерантного ставлення один до одного, незалежного від рівня навчальних досягнень та особливостей психофізичного розвитку.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення здобувача освіти як свідомого громадянина, здатного вести здоровий спосіб життя та формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку та охорону здоров'я (текстові завдання пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з „ага-ефектом“, пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння здобувачами освіти практичних аспектів фінансових питань, (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Реалізується через розв'язування практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі

міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Перелік освітніх компонентів системи базової середньої освіти в науково-педагогічному проєкті “Інтелект України”.

Відповідно до дидактичних засад визначення компонентів освітнього процесу до їх переліку віднесено цілі, концептуальні засади їх досягнення, зміст, методи, форми і засоби освітнього процесу в базовій школі Проєкту.

Цілями базової середньої освіти в Проєкті визнано всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості й допитливості. Зазначені цілі досягаються через модернізацію базової середньої освіти в Проєкті на засадах компетентнісного підходу, концептуальною метою якого є становлення учня як суб'єкта життєдіяльності завдяки сформованості системи взаємопов'язаних ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Компетентність як інтегрована якість особистості, що є динамічною комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей і визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та / або подальшу навчальну діяльність.

Концептуальними засадами досягнення цілей базової середньої освіти в Проєкті є основні положення компетентнісного й особистісно-діяльнісного підходів, зокрема низка таких взаємопов'язаних положень.

Компетентнісна базова середня освіта в Проєкті:

- втілює в життя основні положення компетентнісного підходу та продовжує процес формування в учнів середнього шкільного віку ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Під ключовими розуміємо компетентності, що виявляються в здатності людини до ефективної життєдіяльності в усіх сферах людського буття; під загальнопредметними — компетентності, що допомагають особистості успішно опанувати предмети певної освітньої галузі; під предметними — компетентності, що забезпечують повноцінне засвоєння учнями змісту конкретних навчальних предметів. Як органічно взаємопов'язані складові будь-якої компетентності розглядаємо ставлення та цінності, знання; інтелектуальні та практичні вміння й навички (зокрема, такі наскрізні вміння, як читання з розумінням, висловлення власної думки усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, конструктивне керування емоціями, оцінювання ризиків, прийняття рішень, розв'язування проблем, здатність співпрацювати з іншими людьми). До ключових відносимо такі компетентності: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математичну компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічну компетентність; інформаційно-комунікаційну компетентність; навчання протягом життя; громадянські та соціальні компетентності; культурну компетентність; підприємливість і фінансову грамотність (Закон України «Про освіту», статті 1, 12);

- проєктується й реалізується на засадах особистісно-діяльнісного підходу як система, що функціонує та розвивається відповідно до основних положень парадигми особистісно зорієнтованої освіти й діяльнісного підходу, зокрема принципів гуманістичної, особистісної та діяльнісної спрямованості освіти.

Унікальність Програми порівняно з іншими освітніми програми для базової школи (адаптаційний цикл, 5–6-ті класи) виявляється в тому, що:

1. Базова середня освіта в Проєкті розглядається як феномен, що функціонує та розвивається відповідно до принципів системного підходу, зокрема принципів органічної

єдності педагогічної системи й середовища, цілеспрямованості, рівноважної відповідності, оптимальності, зворотного зв'язку, єдності програмованого, рефлексивного та адаптивного видів управління тощо. Так, у Проєкті реалізується системна модель формування в учнів ключових компетентностей, що дозволяє повною мірою задіяти потенціал закладів загальної середньої освіти завдяки поєднанню предметно-тематичної, міжпредметної та виховної моделей. Зокрема, формування соціальної та громадянської компетентностей учнів 5–6-х проєктних класів відбувається на годинах спілкування, на заходах і заняттях у дитячих організаціях та клубах тощо (виховна модель), на уроках інтегрованих курсів «Навчаємося разом» та «Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти» (предметно-тематична модель, оскільки набуття учнями означених компетентностей належить до провідних цілей цих навчальних предметів) та під час вивчення всіх інших дисциплін Типового навчального плану (міжпредметна модель, що реалізується через технологію ціннісного насичення кожного уроку).

2. Базова середня освіта в Проєкті моделюється й упроваджується в освітній процес на засадах синергетичного підходу як нелінійна система відкритого типу, здатна до самоорганізації. Відкритість освіти виявляється в доцільності її розбудови на основі поєднання різних методологій і підходів, освітніх технологій і методик, а також їхніх компонентів; нелінійність — у необхідності конструювання освітньої системи як гнучкого багатоваріантного системного утворення з правом вибору суб'єктами освітнього процесу одного / кількох варіантів його організації, зокрема й за індивідуальною освітньою траєкторією; здатність до самоорганізації — у переважанні технологій інтерактивного навчання, підвищенні ролі самоосвіти.

3. Зміст базової середньої освіти в Проєкті визначається згідно з дидактичними принципами відповідності змісту освіти формаційним і цивілізаційним тенденціям розвитку людства взагалі й українського суспільства зокрема. Тому як вихідні розглядаємо положення постнекласичної парадигми освіти, у якій концептуальною освітньою метою визнано створення умов для самоактуалізації та творчої самореалізації особистості в складному нестабільному світі. Аксиологічними імперативами державної освітньої політики в постнекласичній парадигмі є поєднання технократизму з гуманістичними пріоритетами та культуроцентричністю, яка репрезентує типові риси культурної особистості: духовність, національну свідомість, культурну толерантність, позитивне мислення, емоційний інтелект тощо. У зв'язку з вищезазначеним реалізація компетентнісної моделі освіти в Проєкті передбачає, з одного боку, упровадження STEM-освіти як провідного тренду модернізації національних освітніх систем, метою якої є підготовка фахівців у галузі converging NBIC-технологій — ядра 6-го технологічного укладу, а з іншого — формування в учнів соціальної, громадянської, державницької та культурної компетентностей, позитивного мислення й емоційного інтелекту.

4. Характерними для STEM-освіти в Проєкті є:

- STEM-освіта розпочинається в Проєкті в початковій школі та продовжується в базовій;

- STEM-освіта в Проєкті є «містком» між навчанням учнів та їхньою кар'єрою. За оцінками науковців, у майбутньому 9 із 10 найбільш затребуваних і високооплачуваних спеціальностей належатимуть до NBIC-сектора та вимагатимуть від претендентів високого рівня сформованості міждисциплінарних компетентностей у галузі STEM-дисциплін;

- мета STEM-освіти в Проєкті — розвивати в учнів інтерес до навчальних предметів природничо-математичного циклу, а також формувати в них систему взаємопов'язаних компетентностей, зокрема концептуальної (розуміння природничо-наукових і математичних концепцій, операцій та відношень), стратегічної (здатність формулювати й розв'язувати наукові, технічні та технологічні проблеми), когнітивної (здатність логічно мислити, пояснювати, аргументувати, а також здатність до рефлексії), операційної (здатність охайно та точно виконувати операції), аксіологічної (здатність розглядати об'єкт як корисний одночасно зі здатністю вірити у власну ефективність);

- STEM-освіта в Проєкті передбачає фундаменталізацію освіти, що виявляється в поглибленому вивченні предметів природничо-математичного циклу;

- STEM-освіта в Проєкті здійснюється на засадах міждисциплінарного та проєктного підходів, що забезпечується завдяки інтегрованому навчанню за темами, а не за предметами, навчанню на основі власних відкриттів, спрямованому на формування в учнів дослідницької компетентності, опанування ними алгоритму розв'язання винахідницьких задач, інноваційної стратегії розробки проєктів;

- STEM-освіта в Проєкті реалізує дидактичний принцип практичної спрямованості навчання (на основі здобутих знань учні на уроках створюють прототипи / моделі реальних об'єктів, процесів або продукти сучасної індустрії);

- STEM-освіта в Проєкті передбачає посилену увагу до вивчення англійської мови, оскільки найбільш значущі наукові друковані та інтернет-ресурси публікуються саме цією мовою;

- STEM-освіта в Проєкті здійснюється як в урочний, так і в позаурочний час.

Реалізація освітніх галузей у базовій середній школі.

Для 6-9-х класів освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура.

Освітня галузь „Мови і літератури“ реалізується через навчальні предмети „Українська мова“, „Українська література“, „Зарубіжна література“, „Іноземна мова (англійська)“.

Освітня галузь „Суспільствознавство“ реалізується у шостих класах через інтегрований курс „Історія України. Всесвітня історія“, у 7 – 9 класах як окремі предмети вивчаються „Історія України“ та „Всесвітня історія“, у 9-х класах через навчальний предмет „Основи правознавства“.

Освітня галузь „Мистецтво“ у 8-9-х класах реалізується інтегрованим курсом „Мистецтво“; у 6-7-х класах – вивченням окремих навчальних предметів „Музичне мистецтво“ та „Образотворче мистецтво“.

Освітня галузь „Математика“ реалізується через навчальний предмет „Математика“ у 6 класах та навчальні предмети „Алгебра“, „Геометрія“ – у 7 – 9 класах.

Освітня галузь „Природознавство“ реалізується вивченням у 6 – 9-х класах – навчальних предметів „Біологія“, „Географія“, у 7 – 9-х класах – навчальних предметів „Біологія“, „Географія“, „Хімія“, „Фізика“.

Освітня галузь „Технології“ реалізується вивченням навчальних предметів „Трудове навчання“ (6-і класи – 2 год., 7 – 9-і класи – 1 год.) та „Інформатика“ (6 – 7-і класи – 1 год., 8 – 9-і класи – 2 год.).

Освітня галузь „Здоров'я і фізична культура“ реалізується вивченням навчальних предметів „Фізична культура“ (6 – 9-і класи – 3 год.) та „Основи здоров'я“ (6 – 9-і класи – 1 год.).

Для 5-х класів освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мовно-літературна

Математична

Природнична

Соціальна і здоров'язбережувальна

Громадянська та історична

Інформатична

Технологічна

Мистецька

Фізична культура.

Освітня галузь „Мовно-літературна“ реалізується через навчальні предмети „Українська мова“, „Українська література“, „Зарубіжна література“, „Іноземна мова (англійська)“.

Освітня галузь „Громадянська та історична“ реалізується через навчальний предмет „Вступ до історії України та громадянської освіти“ (у 5-Б класі) та через інтегрований курс «Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти» (у 5-А («Інтелект України»)). Відповідно до призначення адаптаційного циклу базової освіти (5–6-ті класи), інтегрований курс «Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти» забезпечує наступність між початковою і базовою середньою освітою й готує учнів до продуктивного засвоєння змісту громадянської та історичної галузі в процесі предметного навчання в 7–9-х класах. Ураховано, що в початковій школі серед соціально значущих надпредметних тем, які сприяли формуванню в учнів уявлень про людину в суспільстві, була «громадянська відповідальність». Забезпечено зв'язок зі змістовим наповненням курсів «Я пізнаю світ» і подібних за змістом, що вивчалися у 1–4-х класах, зокрема через актуалізацію знайомих понять і пригадування історичних фактів.

Освітня галузь „Мистецька“ реалізується через інтегрований курс “Мистецтво”, де виокремлюються дві складові за видами мистецтва: “Мистецтво: образотворче мистецтво” і “Мистецтво: музичне мистецтво” (у 5-А («Інтелект України») - по 0,5 год., у 5-Б - по 1 год.).

Освітня галузь „Математика“ реалізується через навчальний предмет „Математика“.

Освітня галузь „Природнича“ реалізується вивченням інтегрованого курсу "Пізнаємо природу" у 5-Б класі, у 5-А («Інтелект України») розподілена через інтегровані курси: «Пізнаємо природу. Моя планета Земля», який є пропедевтичним для вивчення системних курсів біології у 7–9-х класах і географії у 6–9-х класах, та «Пізнаємо природу. Твої фізичні відкриття», який є пропедевтичним для курсів фізики та хімії у 7-9-х класах, та навчальний предмет «Географія» (6-й клас — 2 год/тижд.).

Освітня галузь “Соціальна і здоров'язбережувальна” реалізується вивченням інтегрованого курсу "Здоров'я, безпека та добробут" та навчального предмета “Етика” у 5-Б класі, у 5-А («Інтелект України») - інтегрованого курсу «Навчаємося разом». У межах курсу «Навчаємося разом» інтегрується матеріал навчальних курсів морального спрямування (5–6-ті класи) та курсу «Здоров'я, безпека та добробут» (5–9-ті класи). Навчальна програма зазначеного курсу містить змістові модулі, які реалізують окремі завдання названих курсів, що надало можливість оптимізувати навчальне навантаження учнів і разом з тим виконати вимоги обов'язкових результатів навчання учнів із соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі Державного стандарту.

Освітня галузь “Інформатична” реалізується через навчальний предмет “Інформатика”.

Освітня галузь „Технологічна“ реалізується вивченням інтегрованого курсу „Технології“.

Освітня галузь „Фізична культура“ реалізується вивченням навчального предмета „Фізична культура“.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти. Профільна середня освіта здобувається після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти за інших умов.

Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти для 10 – 11-х класів складає 2660 годин/навчальний рік: для 10-х класів – 1330 годин/навчальний рік, для 11-х класів – 1330 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах (Таблиця 6).

Профільна середня освіта – це третій рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає третьому рівню Національної рамки кваліфікацій, і є останнім етапом одержання повної загальної середньої освіти, на якому в свідомості учнів формується цілісна картина світу, випускники старшої школи володіють способами пізнавальної та комунікативної діяльності, умінням одержувати інформацію з різних джерел і самостійно опрацьовувати її, застосовувати набуті знання в повсякденному житті та готові до свідомого вибору та самореалізації.

Метою профільної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності.

Профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації та удосконалення системи освіти нашої держави й передбачає реальне й планомірне оновлення школи старшого ступеня і має найбільшою мірою враховувати інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами, у контексті соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці. При цьому реалізується принцип особистісно орієнтованого навчання, створюються найоптимальніші умови для професійного самовизначення та подальшої самореалізації випускників, продовження освіти та початку професійної діяльності.

Мета профільного навчання – забезпечення умов для якісної освіти старшокласників у відповідності з їхніми індивідуальними нахилами, можливостями, здібностями і потребами, забезпечення професійної орієнтації учнів на майбутню діяльність, яка користується попитом на ринку праці, встановлення наступності між загальною середньою і професійною освітою, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації.

Профільна школа є інституційною формою реалізації цієї мети.

Основні завдання профільного навчання:

- створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки;
- забезпечення наступності між загальною середньою та професійною освітою, можливості отримати професію;
- сприяння професійній орієнтації і самовизначенню старшокласників, соціалізації учнів незалежно від місця проживання, стану здоров'я тощо;
- здійснення психолого-педагогічної діагностики щодо визначення готовності до прийняття самостійних рішень, пов'язаних з професійним становленням;
- сприяння у розвитку творчої самостійності, формуванні системи уявлень, ціннісних орієнтацій, дослідницьких умінь і навичок, які забезпечують випускнику школи можливість успішно самореалізуватися;
- продовження всебічного розвитку учня як цілісної особистості, його здібностей і обдарувань, його духовності й культури, формування громадянина України, здатного до свідомого суспільного вибору.

Освітня програма школи III ступеня окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти.

Освітня програма повної середньої освіти є продовженням освітньої програми базової середньої освіти. Програма розроблена з урахуванням психолого-педагогічних особливостей розвитку дітей 16 – 18 років. Програма враховує, що провідною діяльністю учнів даного вікового періоду є самовизначення як практика формування, пов'язана з конструюванням

можливих образів майбутнього, проектуванням і плануванням в ньому своєї індивідуальної траєкторії (свого шляху). Оскільки формування старших школярів відбувається через набуття практичного мислення, то одиницею організації змісту освіти стає „проблема“ і проблемна організація навчального матеріалу, що передбачає особистісно-компетентнісну організацію навчальної діяльності.

До очікуваних результатів засвоєння основної освітньої програми належать:

- Загальні навчальні вміння, навички і способи діяльності
- Пізнавальна діяльність
- Інформаційно-комунікативна діяльність
- Рефлексивна діяльність.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємопов'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- принцип інтегрування навчальних предметів всередині і поза освітніх областей;
- принцип диференційованого підходу до навчання;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей;
- принцип взаємозв'язку навчальної та позанавчальної діяльності.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у</p>

		<p>письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи;</p>

		<p>знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу;</p>

		налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією. Навчальні ресурси: завдання соціального змісту
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства. Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва
10	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання. Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх окремих предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища.

Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

- організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

- окремі предмети – виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- предмети за вибором;
- роботу в проектах;
- позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в здобувачів освіти соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формування критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприятиме формуванню відповідального громадянина, що розуміє принципи та механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія засвоюється переважно через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою та розвиває у здобувачів освіти готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати у здобувачів освіти якомога більше позитивних емоцій, а її зміст - бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, наполегливості та чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння здобувачами освіти практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Реалізація освітніх галузей у школі III ступеня.

Навчальні плани школи III ступеня реалізують освітні галузі Типового навчального плану, Державного стандарту через вивчення базових та вибірково обов'язкових навчальних предметів.

Базові навчальні предмети у 10-А класі:

1. Українська мова
2. Українська література
3. Зарубіжна література
4. Іноземна мова (англійська)
5. Історія України
6. Всесвітня історія
7. Громадянська освіта
8. Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія) – профільний рівень
9. Біологія і екологія
10. Географія
11. Фізика і астрономія
12. Хімія
13. Фізична культура
14. Захист України

Вибірково обов'язкові предмети: у 10-А класі – „Інформатика“ вивчатиметься упродовж двох навчальних років у об'ємі 1,5 год. на рік у 10 класі та 11 класі, „Технології“ вивчатиметься упродовж двох навчальних років у об'ємі 1,5 год. на рік у 10 класі та 11 класі.

Базові навчальні предмети у 11-А класі:

1. Українська мова
2. Українська література
3. Зарубіжна література
4. Іноземна мова
5. Історія України
6. Всесвітня історія
7. Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія) – профільний рівень
8. Біологія і екологія
9. Географія
10. Фізика і астрономія
11. Хімія
12. Фізична культура
13. Захист України

Вибірково обов'язкові предмети: у 11-А класі – „Інформатика“ вивчатиметься у об'ємі 1,5 год. на тиждень як продовження курсу, який вивчався у 10 класі в об'ємі 1,5 год.

на тиждень, „Мистецтво“ вивчатиметься у об’ємі 1,5 год. на тиждень як продовження курсу, який вивчався у 10 класі в об’ємі 1,5 год. на тиждень.

Вивчення базового предмета «Фізика і астрономія» у 10 та 11 класах буде здійснюватися як два окремі предмети – «Фізика» (за програмою авторського колективу під керівництвом Локтева В.М.), «Астрономія» (за програмою авторського колективу під керівництвом Яцківа Я.Я.). Розподіл годин між предметами здійснюватиметься відповідно до навчальних програм. У 10 класі вивчатиметься предмет «Фізика», в 11 класі – окремо «Фізика» та «Астрономія».

Навчальними планами школи передбачається реалізація освітніх галузей відповідно до Державного стандарту через окремі предмети, які охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти, та варіативну складову.

Години варіативної складової передбачаються на:

1) збільшення годин на вивчення окремих предметів інваріантної складової:

- у 3-А, 4-А класах – на вивчення Я пізнаю світ;

- у 10-А, 11-А класах – на профільне вивчення алгебри та геометрії;

2) упровадження курсів за вибором:

- курс за вибором „Еврика“ – 5-А клас;

3) факультативи:

- факультатив “Казка як епічний жанр” (зарубіжна література) - 5-Б (35 годин);
- факультатив «Цифрова та медіаграмотність» (інформатика) - 6-А (35 годин);
- факультатив «Математичний калейдоскоп» (математика) - 6-Б (35 годин);
- факультатив “Українознавство. Український світ” (історія України) - 6-Б (35 годин);
- факультатив “Українознавство. Українська спільнота” (історія України) - 8-Б (35 годин);
- факультатив “За лаштунками шкільної математики” (математика) - 7-А, 8-А, 9-Б (35 годин);
- факультатив “Логіка” (математика) - 9-А (35 годин);
- факультатив Методи розв’язування задач з математики (математика) - 11-А (35 годин);
- факультатив “Стилістика сучасної української мови” (українська мова) - 11-А (35 годин);
- факультатив “Синтаксис складного речення” (українська мова) - 9-А (35 годин);
- факультатив „Сходінки орфографії“ (українська мова) – 6-Б (35 годин);
- факультатив «Введення в кібербезпеку» (інформатика) - 8-А (35 годин);
- факультатив „Дивосвіт української літератури“ (українська література) – 6-А (35 годин);
- факультатив „Сучасна українська літературна мова: морфологія“ (українська мова) – 7-Б (35 годин);
- факультатив „Уроки для стійкого розвитку“ (біологія, екологія, хімія) – 7-А, 8-Б (35 годин);
- факультатив „Розв’язування задач з хімії“ (хімія) – 10-А (35 годин);

4) індивідуальні заняття:

- українська мова – 8-А, 9-Б, 10-А класи (по 0,5 годин);

- англійська мова – 6-А, 6-Б, 7-А, 8-Б, 9-Б, 11-А класи (по 0,5 годин);

- географія - 6-А, 8-А класи (по 0,5 годин);

- біологія - 6-Б, 9-Б (по 0,5 годин);

- фізика - 7-Б, 8-Б (по 0,5 годин);

- історія України – 7-Б, 9-А, 9-Б, 11-А класи (по 0,5 годин);

- математика - 10-А клас (по 0,5 годин);

- хімія - 9-А клас (по 0,5 годин);

- зарубіжна література - 7-Б (по 0,5 годин);

- індивідуальні заняття – 1-Б, 2-А, 2-Б, 3-Б, 3-В, 4-Б, 4-В класи (по 1 год.);

- індивідуальні заняття – 1-А клас (науково-педагогічний проєкт „Інтелект України“) (1 год.);

- індивідуальні заняття – 3-А, 4-А класи (науково-педагогічний проєкт „Інтелект України“) (1 год.) – на підсилення інваріантної складової навчального плану, а саме: для вивчення навчального предмета «Я пізнаю світ».

Перелік навчальних предметів для вільного вибору учнями та/або їх батьками:

1) вибірково-обов'язкові предмети (Інформатика, Мистецтво, Технології): у 10-А класі – Інформатика, вивчатиметься упродовж 2022 – 2023 навчального року (52,5 год.), упродовж 2023 – 2024 навчального року (52,5 год.) та Технології вивчатиметься упродовж 2022 – 2023 навчального року (52,5 год.); упродовж 2023 – 2024 навчального року (52,5 год.); у 11-А класі – Інформатика вивчатиметься упродовж 2022 – 2023 навчального року (52,5 год.), Мистецтво – упродовж 2022 – 2023 навчального року (52,5 год.);

2) факультативи:

- факультатив “Казка як епічний жанр” (зарубіжна література) - 5-Б (35 годин);
- факультатив «Цифрова та медіаграмотність» (інформатика) - 6-А (35 годин);
- факультатив «Математичний калейдоскоп» (математика) - 6-Б (35 годин);
- факультатив “Українознавство. Український світ” (історія України) - 6-Б (35 годин);
- факультатив “Українознавство. Українська спільнота” (історія України) - 8-Б (35 годин);
- факультатив “За лаштунками шкільної математики” (математика) - 7-А, 8-А, 9-Б (35 годин);
- факультатив “Логіка” (математика) - 9-А (35 годин);
- факультатив Методи розв'язування задач з математики (математика) - 11-А (35 годин);
- факультатив “Стилістика сучасної української мови” (українська мова) - 11-А (35 годин);
- факультатив “Синтаксис складного речення” (українська мова) - 9-А (35 годин);
- факультатив „Сходінки орфографії“ (українська мова) – 6-Б (35 годин);
- факультатив «Введення в кібербезпеку» (інформатика) - 8-А (35 годин);
- факультатив „Дивосвіт української літератури“ (українська література) – 6-А (35 годин);
- факультатив „Сучасна українська літературна мова: морфологія“ (українська мова) – 7-Б (35 годин);
- факультатив „Уроки для стійкого розвитку“ (біологія, екологія, хімія) – 7-А, 8-Б (35 годин);
- факультатив „Розв'язування задач з хімії“ (хімія) – 10-А (35 годин);

3) індивідуальні заняття:

- українська мова – 8-А, 9-Б, 10-А класи (по 0,5 годин);
- англійська мова – 6-А, 6-Б, 7-А, 8-Б, 9-Б, 11-А класи (по 0,5 годин);
- географія - 6-А, 8-А класи (по 0,5 годин);
- біологія - 6-Б, 9-Б (по 0,5 годин);
- фізика - 7-Б, 8-Б (по 0,5 годин);
- історія України – 7-Б, 9-А, 9-Б, 11-А класи (по 0,5 годин);
- математика - 10-А клас (по 0,5 годин);
- хімія - 9-А клас (по 0,5 годин);
- зарубіжна література - 7-Б (по 0,5 годин);
- індивідуальні заняття – 1-Б, 2-А, 2-Б, 3-Б, 3-В, 4-Б, 4-В класи (по 1 год.);
- індивідуальні заняття – 1-А клас (науково-педагогічний проєкт „Інтелект України“) (1 год.);
- індивідуальні заняття – 3-А, 4-А класи (науково-педагогічний проєкт „Інтелект України“) (1 год.) – на підсилення інваріантної складової навчального плану, а саме: для вивчення навчального предмета «Я пізнаю світ».

Очікувані результати навчання здобувачів освіти. Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які реалізуватимуть учителі у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання у кожній освітній галузі робитимуть внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною	Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах,

		<p>на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві</p>

		ситуації
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях.</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p>

		Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності будуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей, як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність», спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх враховують усі педагогічні працівники закладу при формуванні шкільного середовища. Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

- організацію навчального середовища школи — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;
- окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласні та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- предмети за вибором;
- роботу в проектах;
- позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	Формування в здобувачів освіти соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь. Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формування критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.
Громадянська відповідальність	Сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок. Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.
Здоров'я і безпека	Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.

	<p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
<p>Підприємливість і фінансова грамотність</p>	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння здобувачами освіти практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Учителям, де це можливо, доцільно не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприятиме встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилюватиме пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищуватиме рівень їхньої загальної культури, створюватиме умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набуватимуть досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

РОЗДІЛ V

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ЗАСТОСУВАННЯ В НЬОМУ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб.

Форми організації освітнього процесу.

У рамках академічної свободи форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти. Вибір форм залежить від наявності необхідних ресурсів (матеріально-технічного, кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення освітньої діяльності тощо), а також форм здобуття освіти.

За потреби заклад освіти може організувати здобуття освіти за індивідуальною освітньою траєкторією. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується з урахуванням необхідних для цього ресурсів, наявних у закладу освіти. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується батьками.

Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, досягатимуться при використанні інтерактивних форм і методів навчання – кооперативного навчання, дослідницьких, інформаційних, мистецьких проєктів, сюжетно-рольових ігор, інсценізацій, моделювання, ситуаційних вправ, екскурсій, дитячого волонтерства тощо.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи навчального заняття:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбіноване навчальне заняття.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-„суди“, урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

Для проведення конференції, дискусії вчителем або учнями визначаються теми доповідей учнів. Під час навчальної екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі. Консультації проводяться учителями з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Розвиток і корекцію основних компетентностей, крім уроку відповідного типу, проводиметься на семінарі, заключній конференції, екскурсії тощо. Семінар як форма організації об'єднує бесіду та дискусію учнів. Заключна конференція може будуватися як у формі дискусії, так і у формі диспуту, на якому обговорюються полярні точки зору. Учитель або учні підбивають підсумки обговорення і формулюють висновки.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей, крім уроку, учителями можуть проводитися навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях-практикумах. Практичне заняття – це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт).

Оглядова конференція (для 8 – 11 класів) повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу. Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, забезпечуючи досягнення очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах з предмету. Перевірка та оцінювання досягнення компетентностей здійснюватися у формі заліку, співбесіди, контрольного навчально-практичного заняття. Для підготовки до заліків та іспитів проводяться оглядові консультації, які допомагають учням зорієнтуватися у змісті окремих предметів.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть бути використані вчителем з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу. Створення ситуації успіху, сприятливих умов для повноцінної діяльності кожної дитини – основна мета, що покладена в основу технологій навчання. Незважаючи на розмаїття нововведень, основною формою організації навчальної діяльності залишається навчальне заняття.

Згідно з принципом єдності *змістового та процесуально-діяльнісного (методи, форми, засоби освітнього процесу) компонентів освіти* й відповідно до основних положень Концепції «Нова українська школа», Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти в освітньому процесі 1–4-х проєктних класів «Інтелект України» реалізуються:

- *інтерактивні освітні технології та технології критичного мислення*, зокрема кооперативне навчання, робота в парах або групах («Ажурна пилка», «Алфавіт», «Броунівський рух», «Дерево припущень», «Діалог», «Карусель», «Синтез думок», «Тонкі та товсті запитання», «Учитель», «Шість капелюхів» тощо); технологія навчання в грі; дискусія («Метод прес», «Обери позицію», «Парламентські слухання», «Ток-шоу» тощо); метод проєктів; тренінги (соціально-психологічні тренінги, тренінги особистісного зростання тощо), афірмації, що спрямовані на становлення учнів як суб'єктів життєдіяльності, патріотів України, активних членів громадянського суспільства, які сповідують традиційні й новітні демократичні цінності, ідеї позитивного мислення, а також здатні самостійно та критично мислити, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми;

- *технологія STEM-освіти* (навчання на основі власних відкриттів; проблемне навчання; запитальне навчання, розв'язання винахідницьких задач на основі теорії розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера тощо);

- *технологія раціонального читання*, метою якої є формування в учнів таких наскрізних умінь, означених у Законі України «Про освіту» (стаття 12), як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно й письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, а також спроможність опрацьовувати значний

обсяг наукової та навчальної інформації за обмежений час. Сутність цієї технології полягає в системній роботі над формуванням в учнів: 1) технічної складової читання за допомогою комплексу спеціальних вправ, що спрямовані на підвищення темпу читання вголос і про себе, розширення обсягу симультанного сприйняття одиниць тексту й удосконалення процесів запам'ятовування; 2) здатності розуміти прочитане, критично осмислювати й оцінювати інформацію завдяки вправам «Ключові слова», «Питайлик», «Техніка аргументації»; 3) спроможності переказувати текст, виділяючи інформацію, яку необхідно запам'ятати, та раціонально запам'ятовувати її, висловлювати усно та письмово власну думку щодо прочитаного, обґрунтовуючи її, завдяки комплексу вправ, зокрема «Учитель», «Броунівський рух», «Дебати»; 4) уміння створювати на основі прочитаного власні есе, тексти-розповіді, тексти-описи, тексти-міркування;

- *технологія повного засвоєння навчальних одиниць*, що ґрунтується на таксономії Б. Блума, теорії поетапного формування розумових дій П. Гальперіна, методиці інтервальних повторень Г. Еббінгауза;

- *технологія збагачення освітнього процесу*, що ґрунтується на тріадній моделі збагачення Дж. Рензулі. Відповідно до цієї моделі в Проєкті передбачено систему заходів, спрямованих на створення умов для розвитку в учнів мотивації, креативності та інтелекту.

Згідно з принципом єдності змістового та процесуально-діяльнісного (методи, форми, засоби освітнього процесу) компонентів освіти й відповідно до основних положень Концепції «Нова українська школа», Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту повної загальної середньої освіти в освітньому процесі 5–6-х проєктних класів «Інтелект України» реалізуються:

- інтерактивні освітні технології та технології критичного мислення, зокрема кооперативне навчання, робота в парах або групах, авторські технології («Робота з множинним текстом», «Складання і розігрування діалогів», «Синтез думок», «Тонкі і товсті запитання», «Учитель», «Шість капелюхів» тощо); технологія навчання в грі; дискусія («Я — висловлювання», «Обери позицію», «Парламентські слухання», «Ток-шоу» тощо); метод проєктів; тренінги (соціально-психологічні тренінги, тренінги особистісного зростання тощо), афірмації, що спрямовані на становлення учнів як суб'єктів життєдіяльності, патріотів України, активних членів громадянського суспільства, які сповідують традиційні й новітні демократичні цінності, ідеї позитивного мислення, а також здатні самостійно та критично мислити, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми;

- навчання на основі власних відкриттів; проблемне навчання; запитальне навчання, розв'язання винахідницьких задач на основі теорії розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера тощо);

- технологія раціонального читання, метою якої є формування в учнів таких наскрізних умінь, означених у Законі України «Про освіту» (стаття 12), як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, а також спроможність опрацьовувати значний обсяг наукової та навчальної інформації за обмежений час. Сутність цієї технології полягає в системній роботі над формуванням в учнів: 1) технічної складової читання за допомогою комплексу спеціальних вправ, що спрямовані на підвищення темпу читання вголос і про себе, розширення обсягу симультанного сприйняття одиниць тексту й удосконалення процесів запам'ятовування; 2) здатності розуміти прочитане, критично осмислювати й оцінювати інформацію завдяки вправам «Техніка аргументації»; 3) спроможності переказувати текст, виділяючи інформацію, яку необхідно запам'ятати, та раціонально запам'ятовувати її, висловлювати усно та письмово власну думку щодо прочитаного, обґрунтовуючи її, завдяки комплексу вправ, зокрема «Учитель» тощо; 4) уміння створювати на основі прочитаного власні есе, тексти-розповіді, тексти-описи, тексти-міркування;

- технологія повного засвоєння навчальних одиниць, що ґрунтується на таксономії Б. Блума, теорії поетапного формування розумових дій П. Гальперіна, методиці інтервальних повторень Г. Еббінгауза (застосування та створення інтелект-карт та карт знань, візуалізація

інформації, «Фотоапарат», «Найрозумніший», «Великі перегони», «Коло словникових слів», «Ключові слова», «Запам'ятовую ефективно», «Актор», «Активне слухання»);

- технологія збагачення освітнього процесу, що ґрунтується на тріадній моделі збагачення Дж. Рензулі. Відповідно до цієї моделі в Проєкті передбачено систему заходів, спрямованих на створення умов для розвитку в учнів мотивації, креативності та інтелекту.

У школі упроваджуються інформаційно-комунікативні технології. Застосування ІКТ в освітньому процесі базується на загальному розумінні зміни ролі інформації та принципах інформаційної взаємодії в різних напрямках освітньої діяльності. Це дозволяє формувати позитивну мотивацію учнів до навчальної діяльності, критичне і логічне мислення, вміння приймати рішення, співпрацювати в команді, бути конкурентоздатними та впевненими особистостями.

Учителями школи створюється модель навчальних занять на основі синтезу оригінальних прийомів, елементів інноваційних педагогічних методик і інформаційно-комунікативних технологій та традиційних форм організації освітнього процесу. Розширено предметне навчальне середовище, створені умови для оптимального розвитку навичок роботи з інформацією, формування вмінь і навичок дослідницької і пошукової роботи.

Серед використовуваних засобів: мультимедійні презентації, мультимедійні карти, проєкти, онлайн-тести, програмовані засоби навчання та інше.

Вчителі не тільки самі активно використовують інтернет-ресурси, сучасні інформаційні технології, але й забезпечують їх активне використання учнями.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватися та розширюватися учителем у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та забезпечення досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів протягом навчального року.

За необхідності у закладі здійснюється навчання з використанням дистанційних технологій навчання. Умовами для його організації є здобуття освіти учнями у класах, у яких перевищено епідеміологічний поріг захворюваності на ГРВІ, інші причини, пов'язані зокрема з карантинними обмеженнями у зв'язку з поширенням COVID-19, під час надзвичайних ситуацій природного, техногенного та воєнного характеру.

З метою забезпечення в школі єдиних підходів щодо створення електронного освітнього середовища освітній процес під час навчання з використанням дистанційних технологій організовується з використанням платформи Google Workspace на домені s24.ck.ua.

Організація освітнього процесу під час використання дистанційних технологій навчання може передбачати навчальні (у тому числі практичні, лабораторні) заняття, вебінари, онлайн-форуми та конференції, самостійну роботу, дослідницьку, пошукову, проєктну діяльність, навчальні ігри, консультації та інші форми організації освітнього процесу.

Організація освітнього процесу має забезпечувати регулярну та змістовну взаємодію суб'єктів навчання з використанням форм індивідуальної та колективної навчально-пізнавальної діяльності учнів, а також здійснення ними самоконтролю під час навчання. Отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктами навчання під час навчальних та корекційно-розвиткових занять, що проводяться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації в синхронному або асинхронному режимі.

Педагогічні працівники самостійно визначають режим (синхронний або асинхронний) проведення навчальних занять. При цьому не менше 30 відсотків навчального часу, передбаченого освітньою програмою закладу освіти, забезпечується в синхронному режимі.

Для учнів, які не можуть взяти участь у синхронному режимі взаємодії з поважних причин (стан здоров'я, відсутність доступу (обмежений доступ) до мережі Інтернет або технічних засобів навчання, зокрема дітей із сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, багатодітних, малозабезпечених сімей тощо), заклад освіти забезпечує використання інших засобів комунікації, доступних для учнів за особистою заявою

батьків/офіційних представників (вайбер, телефонний, електронний, поштовий зв'язок тощо).

Заклад освіти забезпечує регулярне відстеження результатів навчання учнів, а також надання їм підтримки в освітньому процесі (за потреби).

Оцінювання результатів навчання учнів проводяться за видами оцінювання, визначеними спеціальними законами, і відповідно до критеріїв, визначених Міністерством освіти і науки України. Оцінювання результатів навчання учнів може здійснюватися очно або дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій.

Перевірка робіт учнів відбувається в термін, вказаний учителем. Якщо робота на перевірку надана невчасно, її перевірка здійснюється тільки за згодою вчителя. Вчитель має право за певними видами робіт здійснювати вибірково перевірку надісланих учнями виконаних завдань.

Облік навчальних занять і результатів навчання учнів під час навчання з використанням дистанційних технологій здійснюється відповідно до законодавства. Організація освітнього процесу під час навчання з використанням дистанційних технологій здійснюється з дотриманням вимог законодавства про освіту, захист персональних даних, а також санітарних правил і норм (щодо формування розкладу навчальних занять, рухової активності (фізкультхвилинок), вправ для очей, тривалості виконання завдань для самопідготовки у позанавчальний час).

Облік навчальних занять і результатів навчання під час навчання з використанням дистанційних технологій навчання здійснюється відповідно до законодавства в електронному журналі nz.ua та свідоцтвах досягнень.

Освітній процес здійснюється державною українською мовою.

Черкаська загальноосвітня школа I – III ступенів № 24 Черкаської міської ради Черкаської області працює за п'ятиденним робочим тижнем, вихідні дні – субота і неділя. Навчальні заняття проводяться в одну зміну. Початок занять о 8 год. 30 хв.

Крім різних форм обов'язкових навчальних занять, у школі проводяться індивідуальні, групові, факультативні та інші позакласні заняття та заходи, що передбачені окремим розкладом і спрямовані на задоволення освітніх інтересів учнів та на розвиток їх творчих здібностей, нахилів і обдарувань. Індивідуальні, факультативні заняття можуть виноситися на суботу.

Відповідно до Закону України „Про освіту“ тривалість навчального заняття в 1 класах – 35 хвилин, у 2 – 4 класах – 40 хвилин, у 5 – 11 класах – 45 хвилин. Тривалість перерв, під час яких не відбувається харчування школярів – 10 хв., під час яких учні харчуються – 15 – 20 хв.

Для учнів 1 – 4 класів за бажанням їхніх батьків або осіб, які їх замінюють, відповідно до поданих заяв можлива організація груп подовженого дня.

Відповідно Закону України „Про освіту“ навчальний рік розпочинається 1 вересня святом – День знань.

Структура навчального року (поділ на семестри, терміни канікул) встановлюються у межах часу, передбаченого навчальним планом, за рекомендаціями департаменту освіти та гуманітарної політики Черкаської міської ради. Тривалість канікул протягом навчального року становить не менше, як 30 календарних днів.

Згідно статті 12 р. II Закону України „Про освіту“ навчальний рік закінчується проведенням державної підсумкової атестації випускників початкової, основної та старшої школи, яка може здійснюватися в різних формах, визначених законодавством, зокрема у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

Навчальна практика та навчальні екскурсії для учнів 1 - 4, 5 – 8, 10 класів, згідно рішення педагогічної ради не проводяться.

Зарахування, відрахування та переведення здобувачів освіти здійснюється без конкурсу відповідно до території обслуговування, яка закріплена міською радою та у

відповідності з Порядком зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16.04.2018 № 367, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 р за № 564/32016 та з Порядком переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 14.07.2015 № 762 (у редакції наказів Міністерства освіти і науки України № 621 від 08.05.2019, № 268 від 01.03.2021), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.07.2015 за № 924/27369.

Поділ класів на групи здійснюється відповідно до Порядку поділу класів на групи (додаток 2 до наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах» від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 р. за № 229/6517, із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України № 572 від 09.10.2002 р., наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту № 921 від 17.08.2012 р., наказом МОН України № 401 від 08.04.2016 р.) під час вивчення іноземної мови (англійської) за умови більше 27 учнів у класі, під час проведення навчальних занять трудового навчання у 6 – 9-х класах, технологій у 5-х та 10 класах, фізичної культури у 10 – 11-х класах (групи хлопчиків та дівчаток) за умови більше 27 учнів у класі, під час проведення практичних занять з інформатики з використанням комп'ютерів за умови не менше 8 учнів у групі. Поділ класів на групи юнаків та дівчат під час вивчення предмета «Захист України» здійснюється незалежно від кількості учнів у класі (окремо юнаки і дівчата). Проте, якщо у групі є менше 5 осіб, то учні цієї групи навчаються за індивідуальними навчальними планами.

Організація освітнього процесу може здійснюватись в очному і дистанційному режимах, або за змішаною формою, що поєднує очний і дистанційний режими. Заклад освіти може організувати освітній процес із використанням технологій дистанційного навчання за допомогою технічних засобів комунікації, доступних для учасників освітнього процесу. При цьому обсяг навчального часу, що забезпечується в синхронному режимі, визначається педагогічним працівником і може бути менше обсягу, зазначеного в пункті 7 розділу I Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти.

За потреби заклад освіти може організувати індивідуальні форми здобуття освіти (зокрема екстернатну, сімейну (домашню), педагогічний патронаж, реалізувати індивідуальну освітню траєкторію учня.

Форма організації освітнього процесу залежить від безпекової ситуації в кожному населеному пункті і визначається рішенням військово-цивільних адміністрацій. Рішення приймається за участю батьків. Якщо батьки не погоджуються з очною формою навчання, вони можуть обрати дистанційну форму або індивідуальний графік навчання, або перевести дитину на екстернатну, сімейну (домашню) форму навчання. Для учнів, батьки яких оберуть онлайн навчання, у закладі освіти можуть організуватись окремі класи з дистанційною формою організації освітнього процесу. Також, за умови обладнання класних приміщень відеокамерами, може бути створена можливість для дистанційного спостереження за уроком або відеозапису уроків.

Форма організації освітнього процесу може змінюватись впродовж навчального року в залежності від безпекової ситуації у населеному пункті.

Запровадження та організація освітнього процесу в певному режимі, у тому числі у разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших сигналів оповіщення, здійснюється відповідно до листа МОН від 30.06.2022 № 1/7322-22 «Про організацію 2022/2023 навчального року».

Організація освітнього процесу не повинна призводити до перевантаження учнів та має забезпечувати безпечні, нешкідливі та здорові умови здобуття освіти. Розклад

навчальних занять, розподіл навчального навантаження протягом тижня, тривалість навчальних занять і перерв між ними здійснюється відповідно до вимог Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти (затверджений наказом МОЗ України 25 вересня 2020 р. № 2205 (у редакції наказу № 1371 від 01.08.2022), зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 р. за № 1111/35394). Тривалість виконання завдань для самопідготовки учнів у позанавчальний час не рекомендується більше 1 години у 3 – 5 класах, 1,5 години у 6 – 9 класах, 2 години - у 10-11(12) класах. Учням 1-2 класів не рекомендуються обов'язкові завдання для самопідготовки у позанавчальний час.

Одним із психологічних аспектів організації освітнього процесу в умовах воєнного/післявоєнного стану є впровадження «психологічної хвилинки», яка допоможе здобувачеві освіти впоратися зі стресом та його наслідками, емоційно налаштуватися на урок, на плідну роботу. Це дасть змогу створити сприятливу атмосферу, що дозволить дітям розслабитися, зняти емоційне напруження, відновити почуття безпеки та психоемоційного комфорту, що є природним механізмом стабілізації.

Регулярне виконання «психологічних хвилинок» у зручний час та слушній нагоді допоможе здобувачеві освіти стати більш спокійним, врівноваженим, а також дозволить краще зрозуміти свої почуття. Вчитель має можливість сам визначити, коли і у який час потрібно провести «психологічну хвилинку».

РОЗДІЛ VI ПОКАЗНИКИ (ВИМІРНИКИ) РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти. Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завданнями внутрішньої системи забезпечення якості освіти школи є:

- оновлення нормативно-методичної бази забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в школі;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища школи;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників;
- постійний моніторинг змісту освіти;
- спостереження за реалізацією освітнього процесу;
- моніторинг технологій навчання;
- моніторинг ресурсного потенціалу школи;
- моніторинг управління ресурсами та процесами;
- спостереження за станом соціально-психологічного середовища школи;
- контроль стану прозорості освітньої діяльності та оприлюднення інформації щодо її результатів;
- розроблення рекомендацій щодо покращення якості освітньої діяльності та якості освіти, участь у стратегічному плануванні;
- рівень досягнень учнів вивчається: шляхом моніторингу знань, умінь і навичок з окремих предметів; проведення контрольних зрізів; участі учнів школи у предметних олімпіадах різного рівня, Всеукраїнських інтелектуальних конкурсах та турнірах; шляхом складання та захисту наукових проєктів та участі в роботі МАН; аналізу результатів участі учнів у ДПА і ЗНО.

Для забезпечення якості освіти проводиться моніторинг з усіх складових освітньої діяльності закладу:

- Методична робота: підвищення кваліфікації адміністрації, учителів; планування методичної діяльності, робота методичних об'єднань на шкільному та міському рівнях; робота з молодими вчителями.
- Виховна робота: рівень вихованості учнів, профілактична робота з учнями девіантної поведінки, якість роботи класних керівників, участь батьків у виховному процесі, результативність проведення загальношкільних заходів, спортивно-масова робота, організація патріотичного, морального та естетичного виховання.
- Експериментальна і науково-дослідна робота: ступінь наукової обґрунтованості, результат нововведень, відповідність нововведень концепції розвитку школи, рівень наукової освіченості педагогів, науково-дослідницька діяльність учнів.
- Освітня діяльність: медичне, матеріально-технічне, навчально-методичне, інформаційне, психологічне забезпечення, безпека життєдіяльності, охорона праці.
- Показники контролю за медичним елементом: санітарно-гігієнічний режим; здоров'я і фізичний розвиток учнів; лікувально-профілактичні заходи; режим і якість харчування.
- Показники контролю за інформаційним елементом: керівні і нормативні документи про освіту; інформаційні технології; аналітичні документи.

Об'єктами, механізмами та термінами контролю є:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності (підвищення кваліфікації педагогічних працівників (форма проходження на вибір учителя) – не менше 150 годин протягом 5 років, атестація – 1 раз на 5 років, добровільна сертифікація – 1 раз на 3 роки, участь у різних методичних заходах, конференціях, вебінарах, семінарах, конкурсах, коучингах, тренінгах, онлайн-курсах, дистанційне навчання – протягом року);

- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності (наявність документів, визначених нормативно-правовими актами з питань освіти, необхідної кількості підручників та навчально-методичної літератури з усіх навчальних дисциплін для самостійної роботи та дистанційного навчання – 2 рази на рік);

- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності (відповідність ліцензійним та акредитаційним вимогам: шкільні кабінети, класні кімнати, спортзал, бібліотека, їдальня, буфет, наявність інтернету – 2 рази на рік);

- якість проведення навчальних занять (вивчення системи роботи педагогічних працівників – 1 раз на 5 років, тематичний контроль знань, класно-узагальнюючий контроль – за потребою);

- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей) (вивчення рівня навчальних досягнень з предмета – 1 раз на 5 років, циклу предметів – за потребою, освітньої галузі – 1 раз на 5 років, різні види оцінювання, що відповідають „Загальним критеріям оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти“, які є обов’язковою складовою навчальної програми з предмета – на кожному уроці), тематичне – в кінці кожної теми, семестрове – в кінці кожного семестру, річне – в кінці року, державна підсумкова атестація – в кінці навчального року, зовнішнє незалежне оцінювання – в кінці навчального року, результати участі у предметних та творчих конкурсах різного рівня – протягом навчального року, участь у спортивних змаганнях – протягом навчального року, інтелектуальних випробуваннях – протягом навчального року);

- моніторинг оцінювання ступеня задоволення здобувачів освіти (соціологічні (анонімні) опитування учнів і випускників – 1 раз на рік);

- продовження навчання (аналіз вступу у ВНЗ України та за її межами – 1 раз на рік).

Кадрове забезпечення освітньої діяльності

На 1 вересня 2022 року школа на 100% укомплектована педагогічними кадрами з відповідною фаховою освітою. Освітній процес здійснює 41 педагогічний працівник (з них 2 – сумісники), з яких 41 вчитель (100%) мають вищу освіту, 40 учителів – II (магістерський) рівень (98%), 1 учитель - I (бакалаврський) рівень (2%).

Серед вчителів закладу 26 (67%) – спеціалісти вищої кваліфікаційної категорії, 6 (15%) – спеціалісти I кваліфікаційної категорії, 3 (8%) – спеціалісти II кваліфікаційної категорії, 4 (10%) – спеціалісти. 7 (18%) педагогічних працівників мають педагогічне звання „старший учитель“ та 14 (36%) – педагогічне звання „учитель-методист“ („практичний психолог-методист“, „педагог-організатор-методист“).

Кадрове забезпечення на 2022/2023 навчальний рік (Додаток 1-3).

Атестація педагогічних працівників

Враховуючи той факт, що педагогічні працівники повинні демонструвати зростання рівня своєї педагогічної майстерності, здійснюючи будь-яку професійну діяльність, не лише в рік атестації, але й в міжатестаційний період, у школі проводиться моніторинг, який передбачає розгляд методичної діяльності вчителів на трьох її етапах:

I. У міжкурсовий період вчителі, що атестуються, активно працюють над підвищенням свого професійного рівня. Кожен з них має методичне навантаження.

Одним з основних аспектів методичної роботи вчителів є їх рівень володіння провідною темою самоосвіти, над якою вони працюють протягом п’яти років, адже самоосвіта має прогностичний випереджальний характер. Кожен вчитель складає власний перспективний та річний плани роботи над своїми проблемними темами, які є складовою загальношкільної науково-методичної проблеми. Перспективний план передбачає поетапну реалізацію роботи над проблемою, зміст, мету та форми узагальнення. Ефективному

проведенню атестації передую роз'яснювальна робота з вивченням нормативних документів на інструктивно-методичній нараді.

II. На II етапі, моніторинговому, здійснюються моніторингові дослідження навчальної, позакласної роботи, роботи з обдарованими, узагальнення досвіду методичної роботи, власних науково-дослідницьких робіт. Спільно з членами атестаційної комісії та методичної ради оформляються і систематизуються матеріали моніторингу, будуються діаграми, таблиці, які дають можливість визначити не тільки рівень мотиваційного, організаційного, гностичного компонентів, комунікативних здібностей, але й зробити порівняльний аналіз.

Аналіз освітнього процесу з предметів в школі проводиться відповідно річного плану школи та плану заходів щодо атестації вчителів.

III. На III етапі, підсумково-аналізуючому, проводиться звітування вчителів, що атестуються, про результати своєї роботи перед педагогічним колективом школи, „творчі звіти“, відкриті / презентаційні навчальні заняття, позакласні заходи. Заключним етапом атестації вчителів є моральне заохочення (нагородження грамотами освітніх установ різного рівня, узагальнення досвіду роботи).

Проходження курсової перепідготовки

Одним із провідних напрямів діяльності є підвищення наукового, фахового та методичного рівнів кожного вчителя, забезпечення психолого-педагогічного супроводу зростання їх педагогічної майстерності, самоосвіти та самовдосконалення. Важливим в самоосвітній діяльності є курсова перепідготовка у системі підвищення кваліфікації.

Розроблено перспективний план курсової перепідготовки, відповідно до потреб різних форм підвищення кваліфікації та індивідуальних запитів педагогів.

На підставі перспективного плану кожен вчитель один раз на 5 років проходить курси підвищення кваліфікації при КНЗ „Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради“.

На підставі п. 7, 19 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 зі змінами, внесеними відповідно до Постанови КМУ від 27.12.2019р. №1133, на основі вибору педагогічних працівників школи було складено План підвищення кваліфікації педагогічних працівників школи на 2022 рік, затверджений рішенням педагогічної ради.

Результати підвищення кваліфікації педагогічних працівників школи у суб'єктів підвищення кваліфікації, що не мають ліцензії на підвищення кваліфікації, розглядаються на засіданні педагогічної ради з метою їх визнання.

Навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності

Загальний фонд бібліотеки Черкаської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 24 становить 21359 примірників, із них: художня та методична література – 9030 примірників; підручники – 12329 примірників.

Учні школи на 100 % забезпечені підручниками.

Проектний клас “Інтелект України” працює за державними підручниками. З метою реалізації завдань Проєкту додатково використовуються авторські навчальні комплекти (навчальні посібники, навчально-методичні посібники, зошити з друкованою основою, атласи та інтелект-карти, мультимедійні засоби навчання тощо), що мають відповідний гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі» та видаються за рахунок коштів, не заборонених законодавством.

В освітньому процесі школи використовуються модельні навчальні програми, навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 14.09.2022 № 1/10686-22 “Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2022/2023 навчальному році”) (Додатки 4-20).

Матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності

Навчально-матеріальна база відповідає сучасним вимогам та забезпечує ефективність освітньої діяльності закладу. Загальна площа приміщень 5 843,4 м².

Матеріально-технічна база закладу включає в себе:

- 30 навчальних кабінети;
- 2 кабінети інформатики, в яких наявні 30 комп'ютерів;
- 3 майстерні (з обробки деревини, з обробки металу, з обслуговуючої праці);
- спортивний зал;
- актовий зал;
- бібліотека;
- 5 адміністративних кабінети;
- їдальня;
- музей старожитностей;
- стадіон.

Всі педагогічні працівники закладу забезпеченні комп'ютерною технікою. Так, для організації освітнього процесу в закладі наявні 43 ноутбуки, 52 комп'ютери, 5 проекторів, 25 телевізорів. Кабінет фізики оснащений мультимедійним комплексом Smart Board. Кабінет хімії, біології та фізики оснащені сучасним обладнанням для виконання здобувачами освіти практичних та лабораторних робіт.

Навчальні кабінети закладу мають доступ до мережі ІНТЕРНЕТ. Але локальна мережа школи потребує удосконалення.

РОЗДІЛ VII ОПИС ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання результатів навчання учнів у закладі освіти урегульовано такими документами:

- Закон України «Про повну загальну середню освіту» (стаття 17);
- Порядок переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України 14.07.2015 № 762 (у редакції наказів Міністерства освіти і науки України № 621 від 08.05.2019, № 268 від 01.03.2021), зареєстрований в Міністерстві юстиції України 30.07.2015 за № 924/27369;
- Інструкція з ведення класного журналу 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 03.06. 2008 р. № 496;
- Методичні рекомендації щодо заповнення Класного журналу учнів початкових класів Нової української школи, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 02.09.2020 № 1096.

Оцінювання у 1-4 класах відбувається відповідно до Методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021р. № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти».

Результат оцінювання особистісних надбань учня/учениці у 1-4 класах виражається вербальною оцінкою, а об'єктивних результатів навчання (формувальне та підсумкове) учня/учениці у 1—2 класах здійснюється вербальною оцінкою, у 3—4 класах — формувальне, підсумкове (річне) здійснюється вербальною оцінкою.

Оцінювання навчальних досягнень учнів 5 класів відбувається відповідно до Методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5—6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти».

За рішенням педагогічної ради закладом освіти:

- Визначено адаптаційний період у 5-х класах (вересень-жовтень) впродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання. Для оцінювання учнів застосовується вербальне формувальне оцінювання.
- Визначено систему оцінювання, що визначає законодавство (Додаток 2 “Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти”, наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5—6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти»).
- Упродовж адаптаційного періоду (вересень – жовтень) для оцінювання учнів застосовується вербальне формувальне оцінювання. Для оцінювання учнів у листопаді – грудні застосовується рівневе оцінювання для усіх предметів навчального плану. У I семестрі 5 класу підсумкове оцінювання результатів навчання учнів здійснюється за рівневою шкалою, а його результати позначаються словами або відповідними літерами: «початковий» – «П», «середній» – «С», «достатній» – «Д», «високий» – «В» та супроводжуються вербальною характеристикою з орієнтацією на досягнення учня/учениці (а не на помилки або невдачі). У II семестрі 5 класу – бальне оцінювання усіх предметів навчального плану. При переході від підсумкового оцінювання за рівневою шкалою в I семестрі до оцінювання за бальною шкалою в II семестрі рекомендовано при виставленні річної оцінки орієнтуватись на оцінку за II семестр.

- Система оцінювання результатів навчання в освітніх галузях «Мистецтво» (Мистецтво: музичне мистецтво, Мистецтво: образотворче мистецтво), «Соціальна та здоров'язбережувальна» (Інтегрований курс “Здоров'я, безпека та добробут”, Етика, Навчаємося разом), «Фізична культура» у I семестрі 5 класу здійснюється за рівневою шкалою, а його результати позначаються словами або відповідними літерами: «початковий» – «П», «середній» – «С», «достатній» – «Д», «високий» – «В», у II семестрі 5 класу – бальне оцінювання. При виставленні річної оцінки рекомендовано орієнтуватись на оцінку за II семестр.

Оцінювання навчальних досягнень учнів 6 – 11 класів відбувається відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 13.04.2011 року № 329 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти» зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11.05.2011 за № 566/19304, та Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 21.08.2013 року № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти» із змінами. Критерії, що розробляються вчителями спільно з учнями для оцінювання різних видів завдань, для різних занять або навчальних тем розміщуються в навчальних кабінетах або ж оголошуються перед початком виконанням робіт.

Критерії, правила та процедури оцінювання здобувачів початкової освіти здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контроль-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формуального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів відбувається в умовах особистісно орієнтованого і компетентнісного навчання.

Оцінювання розглядається як процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання учнів, аналіз отриманих даних та формулювання на його основі суджень про об'єкт, який оцінюють. Оцінювання здійснюється з метою створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учня/учениці, формування у нього/неї компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності.

Характерною ознакою оцінювання є рівноправна взаємодія учасників освітнього процесу, спрямована на формування суб'єктної позиції учня/учениці через активне залучення його/її до самооцінювання/ взаємооцінювання і прийняття рішень щодо подальшої навчальної діяльності.

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» оцінювання ґрунтується на принципах дитиноцентризму, об'єктивності, добротності, справедливості, неупередженості, систематичності, критеріальності, гнучкості, перспективності, диференційованості та конфіденційності, а також плановості, чіткості, прозорості, відкритості, доброзичливості.

Основними функціями оцінювання є формувальна, діагностувальна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна, орієнтувальна, коригувальна, прогностична, констатувальна,

виховна. Відповідно до мети оцінювання пріоритетними є формувальна та діагностувальна функції оцінювання.

Реалізацію формувальної функції оцінювання забезпечують відстеженням динаміки навчального поступу учня/учениці, визначенням його/її навчальних потреб та подальшим спрямуванням освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням виявлених результатів навчання.

Діагностувальна функція дає можливість виявити стан набутого учнями досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток. Обидві функції взаємодоповнюють одна одну і зумовлюють особливості організації оцінювальної діяльності.

Об'єктами оцінювання є результати навчання учня/учениці, у тому числі процес їх досягнення ним/нею. Відповідно до пункту 22 статті 1 Закону України «Про освіту» результати навчання — це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти і оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Задля здійснення оцінювання з урахуванням вікових особливостей учнів 1-4 класів щодо можливостей оволодіння певними складниками результатів навчання серед них виокремлюються об'єктивні результати навчання (знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними, уміння та навички оперувати знаннями, уміння застосовувати набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності, що відображено в обов'язкових/очікуваних результатах навчання, визначених в освітній програмі закладу загальної середньої освіти) та особистісні надбання учня/учениці (активність, ініціативність; старанність, наполегливість; комунікабельність, здатність співпрацювати; самостійність, відповідальність; ціннісні ставлення), які він/вона виявляє у процесі досягнення результату навчання.

Оцінювання передбачає організацію діяльності учнів задля отримання даних про стан сформованості очікуваних результатів навчання, визначених учителем для певного заняття/системи занять з певної програмової теми на основі освітньої програми закладу освіти.

Залежно від дидактичної мети й пріоритетної функції оцінювання, особливостей змісту навчального предмета/інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом у цілому та етапу опанування очікуваним результатом навчання зокрема отримання даних здійснюється під час різних видів навчально-пізнавальної діяльності учнів, яка може бути: за формою — індивідуальною, груповою, фронтальною, за способом виконання — усною (бесіда, розповідь, переказ, діалог тощо), письмовою (окремі навчальні завдання, у тому числі тестові, компетентнісні завдання, перекази, диктанти тощо, а також діагностувальні роботи), практичною (дослід, практична робота, навчальний проєкт, учнівське портфоліо, спостереження, робота з картами, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо), програмованою (з використанням електронних засобів навчання, дозволених для використання в закладах загальної середньої освіти). З урахуванням опрацьованого програмового матеріалу відповідно до календарно-тематичного плану та готовності учнів виконувати завдання вчитель самостійно може визначати форму, спосіб, зміст, час виконання навчально-пізнавальної діяльності і фіксувати їх у планах-конспектах уроків/занять.

За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу залежно від дидактичної мети й пріоритетної функції оцінювання, визначається оцінка як показник досягнень навчально-пізнавальної діяльності учня/учениці.

Для оцінки навчальних досягнень учнів з предмета вивчення/інтегрованого курсу використовується вербальна оцінка окремих результатів навчання учня/учениці з предмета

вивчення, інтегрованого курсу (освітньої галузі), яка називає оцінювальне судження про досягнення.

У практичній діяльності оцінювальне судження називається вербальною оцінкою. Вербальну оцінку можуть виражати як усно, так і письмово. Характеризується процес навчання та його результати доброзичливими, лаконічними, чіткими, об'єктивними, конкретними оцінювальними судженнями. Враховуючи, що оцінка буде допомагати учню/учениці усвідомлювати власні успіхи і шляхи подолання утруднень. Результат оцінювання особистісних надбань учня/учениці у 1-4 класах виражається вербальною оцінкою, а об'єктивних результатів навчання учня/учениці у 1—2 класах — вербальною оцінкою, у 3—4 класах — вербальною оцінкою.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання відбувається під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/електронних щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці.

Учитель може обрати і погодити з батьками учнів форму зворотного зв'язку. Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню, у 3-4 класах – формувальному та підсумковому оцінюванню.

Формувальне оцінювання розпочинається з перших днів навчання у школі і триває постійно.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо коригування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Формувальне оцінювання здійснюється шляхом:

- педагогічного спостереження вчителя за навчальною та іншими видами діяльності учнів;
- аналізу портфоліо учнівських робіт, попередніх навчальних досягнень учнів, результатів їхніх діагностичних робіт;
- самооцінювання та взаємооцінювання результатів діяльності учнів;
- оцінювання особистісного розвитку та соціалізації учнів їхніми батьками;
- застосування прийомів отримання зворотного зв'язку щодо сприйняття та розуміння учнями навчального матеріалу («Світлофор», «Мікрофон», «Вихідний квиток» тощо).

Формувальне оцінювання здійснюється в психологічно комфортних умовах, що передбачають рівноправний діалог між учнем/ученицею та вчителем. Оцінювальну діяльність, зазвичай, розпочинають із самооцінювання учнем/ученицею власної роботи (або взаємооцінювання результатів навчання учнями) і завершують оцінюванням результату учителем.

Алгоритм діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання.

1. Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей. Учитель спільно з учнями розробляє й обговорює цілі уроку (заняття). Ціль має бути вимірною, щоб через оцінювання була можливість з'ясувати, на якому рівні вона досягнута.
2. Визначення разом з учнями критеріїв оцінювання. Обговорення з учнями критеріїв оцінювання робить оцінювальну діяльність прозорою і зрозумілою та сприяє формуванню позитивного ставлення до неї. Під час добору критеріїв оцінювання для кожного конкретного навчального завдання/системи навчальних завдань слід враховувати, що

критерії — це набір якісних характеристик результату навчання, які використовують для формулювання оцінювального судження щодо нього.

3. Формування суб'єктної позиції учнів у процесі оцінювання. Для організації самооцінювання і взаємооцінювання використовуються різноманітні інструменти зворотного зв'язку. Зворотний зв'язок є зрозумілим і чітким, доброзичливим та своєчасним. Важливо не протиставляти дітей одне одному. Доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень дитини. Труднощі у навчанні обговорюються з учнем індивідуально, аби не створювати ситуацію колективної зневаги до дитини. Під час взаємооцінювання формуються уміння коректно висловлювати думку про результат роботи однокласника, ділитись досвідом щодо його покращення. Це сприяє розвитку критичного мислення, формуванню адекватного ставлення до зауважень, рекомендацій, зміцнює товариськість та відчуття значущості кожного в колективі.
4. Створення умов для формування уміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія). Під час навчальної діяльності учні спрямовуються на спостереження своїх дій та дій однокласників, осмислення своїх суджень, дій, учинків з огляду на їх відповідність меті діяльності й визначення кроків подальшого навчання з метою покращення результатів.
5. Коригування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання. Корекція виконаної роботи є одним із важливих елементів процесу поетапного формування навчальних дій. Учитель може привернути увагу школяра на алгоритм виконання завдання, зразок, на основі якого виконувалося завдання, поставити орієнтувальне запитання тощо. Вибір інструментів корекції здійснюють з урахуванням психологічних особливостей дитини та рівня опанування нею навчального матеріалу. Під час корекції надається перевага індивідуальній роботі.

Об'єктами формувального оцінювання є як процес навчання учнів, зорієнтований на досягнення визначеного очікуваного результату, так і результат їх навчальної діяльності на певному етапі навчання.

В оцінювальному судженні розкривають прогрес учнів та поради щодо подолання утруднень, за їх наявності, у досягненні очікуваних результатів навчання відповідно до програмових вимог. Оцінювальне судження, зазвичай, виражає не лише емоційне сприйняття результату роботи учня, його прогресу (типу *«Молодець!»*, *«Чудово!»*), а розкриває суть досягнутого учнем результату відповідно до конкретних очікувань (типу *«Іменники в тексті визначено правильно, однак перевір написання слів у рядку...»*, *«Дякую за старанність, хід розв'язування задачі обрано правильно, повтори способи обчислень за № 102 на с. 34»* тощо). Не є допустимим формулювання оцінювальних суджень, що принижують гідність дитини.

З метою побудови освітнього процесу з урахуванням даних про навчальний поступ учнів бажано перевіряти кожен письмову роботу учня як у робочих зошитах, так і в навчальних посібниках з друкованою основою, якщо такі використовуються в освітньому процесі. Під час перевірки письмових робіт доцільно враховувати індивідуальні особливості учнів, їх готовність до самоперевірки та диференційовано виправляти виявлені у роботах учнів помилки. До прикладу, позначити на полі рядок зі словом/числовим значенням тощо, де допущено помилку; підкреслити букву/число тощо, що є помилковим; перекреслити неправильний запис і надписати правильний варіант тощо. У такий спосіб учитель має можливість підготувати учнів до осмисленого сприйняття перевірених робіт і спрямовує їх роботу на коригування досягнутих результатів. Результати виконання письмових завдань учнями вчитель може враховувати під час підготовки до наступного уроку/заняття, передбачати диференційовану, індивідуальну роботу щодо подолання виявлених в учнів утруднень та попередження можливих утруднень, що можуть бути наслідком виявлених.

Під час перевірки письмових робіт учнів учитель пропонує учням дотримуватися культури записів виконаних завдань. З метою формування навички письма, за потреби, подає зразок правильного написання цифри, букви, з'єднань букв у 1 класі у вільних рядках, у 2-4 класах — на полях сторінки зошита. Учитель разом з учнями може обрати позначення

самооцінки учня, оцінки вчителя для фіксації перевірених робіт. Окрім позначень важливими для організації подальшої роботи є записи оцінювальних суджень щодо виконання письмової роботи. Необхідно формувати в учнів уміння опрацьовувати перевірені роботи за позначками вчителя, визначати місця утруднень, виправляти помилки і в подальшому їх уникати. З цією метою за результатами перевірки на наступних після неї уроках учитель організовує індивідуальну/ диференційовану роботу (у 1-2 класах колективну/групову за типовими помилками/утрудненнями; у 3-4 класах — пріоритетно індивідуальну самостійну роботу). У межах уроку така робота може бути короткотривалою. Водночас планується вона системно й спрямовується на формування навичок самонавчання, уміння знаходити способи подолання виявлених утруднень, розвиток мотивації досягнення успіху, виховання відповідальності за виконану навчальну діяльність.

Інформацію щодо сформованості певних результатів навчання учня/учениці та процесу їх досягнення, які учень/учениця виявляє під час виконання усних завдань, практичних робіт тощо, рекомендації щодо їх покращення учитель може фіксувати на носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/електронних щоденниках учнів тощо). Оцінювальні судження, записані у робочих зошитах, доцільно не дублювати на інших носіях зворотного зв'язку з батьками. Інформування здійснюється для створення передумов покращення результатів навчання.

У межах формувального оцінювання за результатами опанування певної програмової теми/частини теми (якщо тема велика за обсягом)/кількох тем чи розділу протягом навчального року проводяться тематичні діагностувальні роботи.

Тематична діагностувальна робота є засобом зворотного зв'язку стосовно опанування учнями частиною очікуваних/обов'язкових результатів навчання з метою оперативного регулювання та коригування освітнього процесу задля підвищення його ефективності. Вона проводиться з метою:

- визначення якісних і кількісних характеристик оволодіння певною, достатньо завершеною частиною навчального матеріалу відповідно до очікуваних результатів навчання, визначених в освітній програмі;
- виявлення утруднень в навчальній діяльності учнів, коригування освітнього процесу та (за потреби) внесення коректив до календарно-тематичного планування з метою подолання виявлених в учнів утруднень;
- результатів навчання на наступному етапі опанування програмовим матеріалом з урахуванням шляхів удосконалення методики навчання.

Змістовим наповненням тематичної діагностувальної роботи є система навчальних завдань, що передбачають різні рівні реалізації навчальної діяльності та за результатами виконання яких можна отримати об'єктивну інформацію про досягнення групи взаємопов'язаних очікуваних результатів навчання учня на певному етапі опанування програмовим матеріалом.

Обсяг завдань у тематичній діагностувальній роботі визначається з урахуванням вікових можливостей учнів виконати завдання протягом 1 навчальної години, а зміст завдань, види навчальної діяльності добирають з урахуванням специфіки предмета вивчення, готовності учнів виконати завдання для виявлення результату.

Діагностувальні роботи можуть містити завдання, які виконують усно (переказ, власне висловлення тощо), письмово (списування, диктант, тестові завдання тощо), практично (дослід, моделювання/ конструювання, виконання практичної роботи тощо) та завдання, що передбачають виконання роботи з допомогою електронних освітніх ресурсів. Завдання діагностувальних робіт добираються таким чином, щоб результат навчання, який оцінюють на даному етапі навчання, можна було чітко визначити за результатами виконання завдання.

З предметів мовно-літературної освітньої галузі (мова навчання) система тематичних діагностувальних робіт може містити такі навчальні завдання: аудіювання (2-4 кл.), читання вголос (1-4 кл.), читання мовчки (3-4 кл.), читання напам'ять (2-4 кл.), роботу з

літературним твором/медіа текстом (2-4 кл.), діалог (усно/письмово, 2-4 кл.), усний переказ (2-4 кл.), письмовий переказ (3-4 кл.), усний твір (2-4 кл.), письмовий твір (4 кл.), списування (1-4 кл.), диктант (2-4 кл.), робота з мовними одиницями (2-4 кл.). Комбінації навчальних завдань у діагностувальних роботах учитель може визначати самостійно з урахуванням дидактичної доцільності їх поєднання та часу, необхідного для виконання певного навчального завдання. Протягом року запропоновані види навчальних завдань у діагностувальних роботах можуть повторюватись. Кількість разів уміщення одного і того ж навчального завдання (кількість аудіювань, диктантів тощо) учитель може визначати з урахуванням особливостей формування певного очікуваного результату навчання та стану його досягнення учнями. З урахуванням дидактичної доцільності діагностувальна робота може бути представлена у тестовій формі й містити тестові завдання закритого і відкритого типів.

З предметів мовно-літературної освітньої галузі (мова вивчення) система тематичних діагностувальних робіт може містити такі навчальні завдання: аудіювання (1-4 кл.), читання (2-4 кл.), говоріння (1-4 кл.), письмо (2-4 кл.). Комбінування навчальних завдань у діагностувальних роботах вчитель може здійснювати самостійно. Водночас можна скористатися порадами щодо комбінування завдань у діагностувальних робіт з мови навчання.

З математики тематичні діагностувальні роботи можуть бути комбінованими, у тому числі з тестових завдань закритого й відкритого типів, та містити навчальні завдання на виявлення стану сформованості навичок читання, запису і порівняння чисел, обчислювальних навичок, навичок читання і запису математичних виразів/рівностей/нерівностей, розв'язування рівнянь, уміння розв'язувати задачі, розпізнавання й побудову геометричних фігур, оперування величинами тощо з урахуванням програмового матеріалу, що опрацьовувався. Водночас учитель може практикувати проведення тематичних діагностувальних робіт, які передбачають перевірку одного із результатів навчання (обчислювальних навичок, уміння розв'язувати задачі тощо). Одна з тематичних діагностувальних робіт протягом року може передбачати виявлення стану сформованості навичок усних обчислень. Зміст завдань у такій роботі, зазвичай, може охоплювати різні змістові лінії навчальної програми з математики.

З інтегрованих курсів, змістове наповнення яких охоплює природничу, соціальну і здоров'язбережувальну, громадянську та історичну освітні галузі, тематичні діагностувальні роботи можуть містити *тестові завдання* закритого і відкритого типів на виявлення стану опанування учнями програмового матеріалу, *практичні роботи* з картами, приладами, моделями, а також *графічні роботи*, за допомогою яких перевіряється вміння інтерпретувати інформацію за допомогою моделі, малюнка, схеми тощо.

Система тематичних діагностувальних робіт у 3-4 класах може містити комплексні діагностувальні роботи для кожного класу, зміст яких охоплює мовно-літературну, математичну, природничу освітню галузі.

Тематичні діагностувальні роботи з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна», а також з курсів за вибором, зазвичай, не проводять.

Кількість і періодичність діагностувальних робіт з предмета вивчення/інтегрованого курсу учитель може визначати самостійно під час складання календарно-тематичного плану. При цьому враховуються навчальні можливості учнів класу, особливості предмета вивчення/ інтегрованого курсу, блок обов'язкових результатів навчання, сформованість яких має бути назначена у свідоцтві досягнень, та відповідні навчальні завдання для оцінювання, на які орієнтує методика навчання предмета, а також кількість навчальних годин, виділених на предмет в освітній програмі. Водночас враховується, що загальна кількість тематичних діагностувальних робіт з різних предметів вивчення/інтегрованих курсів має бути дидактично обґрунтованою. Зазвичай, їх планують через кожні 16-20 навчальних годин опрацювання програмового матеріалу.

Під час складання календарно-тематичного плану рекомендовано дотримуватись санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти (розділ V). Необхідно планувати проведення тематичних діагностувальних робіт з урахуванням розкладу уроків і передбачати не більше 1 тематичної діагностувальної роботи на навчальний день.

Результатами оцінювання тематичних діагностувальних робіт є оцінювальні судження з висновком про сформованість кожного результату навчання, який діагностується на даному етапі навчання. Оскільки тематична діагностувальна робота може містити завдання різних рівнів реалізації навчальної діяльності, то для формулювання оцінювального судження рекомендуємо характеристику результату навчання співвідносити з орієнтовними рамками оцінювання з урахуванням видів діяльності, водночас рівня результату навчання учня не визначати. До прикладу: *стиснування виконано, у цілому, правильно, однак урахувуй, що одну букву слова не переносять у наступний рядок.* Усно учитель може деталізувати характеристику роботи та коротко зорієнтувати учня або визначити разом з ним перспективу подальшої навчальної діяльності.

Оцінювальні судження за результатами тематичного оцінювання бажано фіксувати у зошитах для тематичних діагностувальних робіт, на аркушах з роботами учнів до наступного уроку з того предмета вивчення, на якому виконували роботу, та повідомляти учням та їхнім батькам.

Якщо учня не було в школі в день проведення діагностувальної роботи, то після повернення він не пише діагностувальної роботи.

За можливості наступний після виконання тематичної діагностувальної роботи урок проводити з метою встановлення зворотного зв'язку щодо якості учіння, зокрема виявлення прогресу здобувача освіти відносно себе самого, створення умов для усунення виявлених утруднень у досягненні очікуваних результатів навчання. На такому уроці бажано організувати аналіз виконаних завдань та роботу над виправленням і попередженням помилок. Під час зворотного зв'язку з учнями за результатами тематичного оцінювання учитель має можливість зорієнтувати їх на успіх, спрямувати на саморозвиток і самовдосконалення. Ця робота може бути фронтальною під керівництвом учителя, груповою чи індивідуальною залежно від кількості виявлених типових утруднень у досягненні результатів навчання, які підлягали діагностуванню, та готовності учнів самостійно їх опрацьовувати.

З метою підготовки до наступного після діагностувальної роботи уроку рекомендуємо учителю у зручний для себе спосіб узагальнити виявлені результати навчання учнів класу, визначити їх досягнення та утруднення, спланувати форми і зміст диференційованої та індивідуальної роботи учнів, визначити шляхи подальшої роботи з метою покращення результатів. Форму аналізу діагностувальної роботи вчитель може дібрати на власний розсуд. Такі документи є робочими матеріалами вчителя, необхідними лише йому для організації освітнього процесу. Тому робочі матеріали вчителя, у тому числі плани-конспекти уроків оформленню за певними зразками не підлягають.

Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання учня/учениці за рік. Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Важливу роль у формуальному та підсумковому оцінюванні відіграють критерії, за якими воно здійснюється. Критерії оцінювання визначаються вчителем (із поступовим залученням до цього процесу учнів) відповідно до кожного виду роботи та виду діяльності учнів з орієнтуванням на вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей учнів початкової школи, визначених Державним стандартом початкової освіти до другого циклу навчання (3-4 класи), й очікуваних результатів, зазначених в освітній програмі закладу загальної середньої освіти (модельних навчальних програмах).

Підсумкове оцінювання за рік з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна» здійснюється шляхом

узагальнення даних, отриманих під час формувального оцінювання, з урахуванням динаміки формування результату навчання.

З метою реалізації індивідуального підходу до учнів під час підсумкового оцінювання результатів навчання та створення можливостей кожному учню/учениці виявляти відповідальність за власне учіння і досягати максимально можливих результатів навчання бажано за 10-15 днів до кінця навчального року узагальнити результати навчання учнів з предметів вивчення/інтегрованих курсів за кожним блоком обов'язкових результатів навчання, який окреслений у свідоцтві досягнень, та визначити стан сформованості/рівень результатів навчання учня/учениці з урахуванням динаміки їх формування. Учитель може фіксувати в класному журналі або лише на носії зворотного зв'язку з батьками попередню оцінку за результатами підсумкового оцінювання. Необхідно дотримуватись конфіденційності під час інформування учнів та їхніх батьків про результати оцінювання. У разі виявлення бажання учнів (їхніх батьків) покращити отримані результати, учитель може запропонувати їм індивідуалізовану діагностувальну роботу з виявлення стану сформованості тільки тих результатів, які учень хоче покращити. Таку роботу учні, зазвичай, виконують в межах індивідуальної роботи під час уроку.

Підсумкове оцінювання здійснюється за результатами виконання тематичних діагностувальних робіт, розроблених на основі компетентнісного підходу, які можуть бути усними чи письмовими, у формі тестових завдань, цифровій формі (зокрема тестування в електронному форматі), комбінованої роботи, практичної роботи, усного опитування, записів оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксованих на носіях зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формувального оцінювання тощо. Форми і види оцінювання, зміст завдань учитель обирає самостійно з урахуванням особливостей учнів класу. Необхідно визначати підсумкову оцінку за рік з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання.

Підсумкову (річну) оцінку необхідно визначати з урахуванням індивідуалізованої діагностувальної роботи (якщо така проводилась) за умови, якщо виконання індивідуалізованої діагностувальної роботи засвідчує покращення результату навчання. Підсумкову (річну) оцінку фіксують у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів.

Підсумкове оцінювання у третіх та четвертих класах здійснюється вербальною оцінкою, а його результати позначаються: стан сформованості результату навчання позначається ✓, або позначень не робиться (якщо результат ще формується), що надає перспективу для подальшого формування результату навчання, що зазначаються у Свідоцтві досягнень у графі «Сформовано (✓)/ще формується//Рівень результату навчання».

Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, яка здійснюється лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладу освіти та (або) якості освіти, результати якої не впливають на підсумкову оцінку за рік. У свідоцтві досягнень учня необхідно надавати розгорнуту характеристику результатів навчання учня/учениці, здобутих протягом навчального року. Свідоцтва досягнень містять такі частини: «Характеристика навчальної діяльності», «Характеристика результатів навчання з окремих освітніх галузей», «Рекомендації вчителя», «Побажання батьків».

У першій частині свідоцтва досягнень учня надається характеристика навчальної діяльності учня, показники якої підлягають лише вербальному оцінюванню з висновком: показник виявляється під час навчальної діяльності, що у графі «Сформовано (✓)/ще формується» позначати ✓; виявлення показника потребує спонукання/розвитку, про що у цій графі позначень не робити, щоб надати перспективу для виявлення даного показника на наступних етапах навчання.

У другій частині свідоцтва досягнень учня фіксується оцінка щодо сформованості того чи іншого результату навчання за освітніми галузями. За умов використання вербальної оцінки у графі «Сформовано (✓)/ще формується//Рівень результату навчання» стан сформованості результату навчання позначати ✓, або позначень не робити (якщо результат

ще формується), що як і в попередньому випадку надає перспективу для подальшого формування результату навчання.

У частині «Рекомендації вчителя» словесно конкретизується сформованість результатів навчання учнів та окреслюються орієнтири індивідуальної траєкторії навчання учня/учениці.

У частині «Побажання батьків/осіб, що їх замінюють» батьки/особи, що їх замінюють можуть записувати власну думку щодо результатів навчання їхніх дітей, висловлювати побажання щодо подальшої співпраці із закладом загальної середньої освіти з питання навчання дитини.

Свідоцтво досягнень учня підписує учитель класу, батьки учня, керівник закладу загальної середньої освіти. Оригінал документа зберігається батьками учня/учениці чи особами, що їх замінюють. Копію документа з відміткою «Згідно з оригіналом», що закріплено печаткою, необхідно зберігати в особовій справі учня. Інформація із свідоцтва досягнень учня не переписується до особової справи. В особовій справі лише зазначається рішення про переведення до наступного класу.

Підставою для зарахування учнів до 5 класу є свідоцтво досягнень учня, у якому результати навчання схарактеризовані вербальною оцінкою.

Ураховуючи, що кожен учень/кожна учениця мають певні обдарування до хоча б одного виду навчальної діяльності, за підсумками навчального року можуть бути нагороджені учні відзнаками (грамотами, дипломами тощо) школи за індивідуальні досягнення.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень на національному, обласному, районному, шкільному рівнях, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Критерії, правила та процедури оцінювання здобувачів базової загальної середньої освіти (5 класів)

Згідно Закону України «Про повну загальну середню освіту» кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання незалежно від виду та форми здобуття ним освіти.

До навчальних досягнень належать такі результати освітнього процесу:

- знання — інформація, яку учень / учениця застосовує;
- уміння — здатність застосувати алгоритм дій для реалізації засвоєних та вироблених суб'єктивно нових знань;
- ставлення — суб'єктивна цінність інформації або діяльності, відображена у висловлених учнем / ученицею судженнях.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться закладом, є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне.

Свідоцтво досягнень (Додаток 1, наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5—6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти») відображає результати навчальних досягнень учня/учениці 5-6 класу з переліку предметів та інтегрованих курсів, визначених освітньою програмою закладу освіти. Ця форма Свідоцтва досягнень є орієнтовною, перелік предметів та інтегрованих курсів визначається закладом освіти відповідно до затвердженої освітньої програми. Перед друком Свідоцтва досягнень видаляються зайві рядки або підкреслюються назви курсів відповідно до освітньої програми закладу освіти.

Графа «Характеристика навчальної діяльності» сформована відповідно до переліку наскрізних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти. Зазначена графа заповнюється класним керівником за результатами спостережень, проведених спільно з вчителями-предметниками, які працюють з класом. Спостереження проводяться упродовж

року за планом, визначеним закладом освіти. Рекомендовано позначати особливо виражені наскрізні вміння учня/учениці, зокрема, вияв інтересу до навчання, розуміння прочитаного, вміння висловлювати власну думку, критично та системно мислити, логічно обґрунтовувати власну позицію, діяти творчо, вияв ініціативи у процесі навчання, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими з метою заохочення подальшого розвитку відповідних умінь. Заповнення графи здійснюється шляхом виставлення відповідної позначки навпроти сформованого уміння (у графі «Стан сформованості (сформовано (✓)/формується» позначати ✓; виявлення показника потребує спонукання/розвитку, про що у цій графі позначень не робити). Заповнення цієї графи здійснюється по завершенню кожного навчального року або в разі зміни здобувачем закладу освіти. За результатами спостереження за навчальною діяльністю учнів / учениць наприкінці кожного семестру класний керівник робить позначку у разі стабільного вияву певної характеристики в навчальній діяльності учня / учениці.

Заповнення графи «Характеристика результатів навчання» здійснюється відповідно до переліку навчальних предметів, визначених затвердженою освітньою програмою закладу. Заповнюється з урахуванням фіксованих у класних журналах результатів досягнень учнів упродовж навчального року. Рекомендується у класних журналах і в Свідоцтві перед виставленням підсумкової оцінки у відповідних графах результатів навчання зазначати першу літеру («В», «Д», «С», «П»), що відповідає назві рівня досягнень орієнтовних критеріїв оцінювання результатів навчання з предметів (Високий, Достатній, Середній, Початковий) або за допомогою виставлення відповідних балів.

Під формувальним розуміють інтерактивне оцінювання учнівського прогресу. Формувальне оцінювання допоможе кожному учневі / учениці бачити власний освітній поступ, рівень сформованості загальних та предметних компетентностей, а вчителю / учительці — аналізувати, корегувати навчально-пізнавальну діяльність учнів, визначати мету та шляхи реалізації освітніх завдань.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання, окрім рівневого, може здійснюватися у формі самооцінювання, взаємооцінювання учнів, оцінювання вчителем із використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостереження вчителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учнів тощо).

Основною ланкою в системі контролю є поточний контроль, що проводиться систематично з метою встановлення рівнів опанування навчального матеріалу та здійснення корегування щодо застосовуваних технологій навчання.

Основна функція поточного контролю – навчальна. Запитання, завдання, тести, тощо спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого, тому індивідуальні форми поєднуються із фронтальною роботою класу. Важливим залишається урахування мотиваційно-стимулюючої функції поточного оцінювання.

Поточне оцінювання — оцінювання результатів виконання учнями конкретних завдань: відповідей на запитання під час індивідуального, групового та фронтального опитування, письмових завдань (зокрема, через виконання самостійних робіт, тестування, організацію роботи з текстами тощо). Ідеться про результати опрацювання джерел (текстових, візуальних, діаграм, графіків, схем) та результати взаємоконтролю учнів у парах і групах у цифровій (тестування в електронному форматі) і практичній (організація виконання різних видів досліджень, навчальних проєктів тощо) формі.

Тематичне оцінювання здійснюється на основі поточного оцінювання із урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт, або без проведення подібних робіт залежно від специфіки навчального предмета. Під час виставлення тематичного бала результати перевірки робочих зошитів, як правило, не враховуються.

Для забезпечення об'єктивності тематичного оцінювання доцільно разом із поточними оцінками використовувати результати моніторингу знань з метою оцінити досягнення учнем / ученицею комплексу передбачених програмою результатів навчально-

пізнавальної діяльності. Для цього варто застосувати підсумкову діагностичну роботу (контрольну роботу, тест, диктант, переказ, твір, есе, завдання проєктів тощо). Проведення такого моніторингу сприяє індивідуальному та диференційованому підходу до організації навчання, дає змогу врахувати різний темп засвоєння програмового матеріалу, уміння виділяти основне.

Підсумкове оцінювання — оцінювання результатів навчання за певний період: за час вивчення розділу програми (тематичне), семестр (семестрове) та навчальний рік (річне).

Мета підсумкового оцінювання — встановити відповідність / невідповідність реальних результатів навчально-пізнавальної діяльності запланованим (очікуваним).

Семестрове оцінювання може здійснюватися за результатами контролю груп загальних результатів відображених у Свідоцтві досягнень. Семестровий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів і підтвердження результатів поточних оцінок, отриманих учнями раніше. Завдання для проведення семестрового контролю складаються на основі програми, охоплюють найбільш актуальні розділи й теми вивченого матеріалу, розробляються вчителем з урахуванням рівня навченості учнів, що дає змогу реалізувати диференційований підхід до навчання. Семестровий контроль може бути комплексним, проводиться у формі тестування тощо. Фіксація записів тематичного та семестрового оцінювання проводиться в окремій колонці без дати. Оцінка за семестр ставиться за результатами тематичного оцінювання та контролю груп загальних результатів.

Залежно від специфіки навчального предмета та кількості годин, передбачених навчальним планом на його вивчення (одногодинні курси) контроль групи результатів може проводитись упродовж навчального року. Вчитель може змістити акценти на результати опанування більш важливих тем, попередивши про це учнів на початку семестру.

Річне оцінювання здійснюється на підставі загальної оцінки результатів навчання за I та II семестри. Окремі види контрольних робіт, як правило, не проводяться. Результати річного оцінювання відображаються в документі, визначеному законодавством (свідоцтві досягнень тощо), що видається учневі щороку.

Загальні критерії оцінювання результатів навчання (Додаток 2, “Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 5–6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти”, наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5—6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти») є орієнтовними і застосовуються в частині, що відповідає очікуваним результатам навчання, визначеним відповідною навчальною програмою. Критерії оцінювання за предметами або освітніми галузями розробляються відповідно до загальних критеріїв оцінювання з урахуванням характеристик груп загальних результатів відповідної галузі. Орієнтовні критерії з кожного навчального предмета можуть міститися в навчальних програмах дисциплін і конкретизуються в освітній програмі закладу освіти.

Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти

Рівні результатів навчання	Бал	Загальна характеристика
I. Початковий	1	Учень/учениця розрізняє об'єкти вивчення
	2	Учень/учениця відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Учень/учениця відтворює частину навчального матеріалу;

		з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
II. Середній	4	Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, повторює за зразком певну операцію, дію
	5	Учень/учениця відтворює основний навчальний матеріал, з помилками й неточностями дає визначення понять, формулює правило
	6	Учень/учениця виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу; відповідає правильно, але недостатньо осмислено; застосовує знання при виконанні завдань за зразком
III. Достатній	7	Учень/учениця правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, наводить окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
	8	Учень/учениця має достатні знання, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповіді логічні, хоч і мають неточності
	9	Учень/учениця добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, аналізує й систематизує інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
IV. Високий	10	Учень/учениця має повні, глибокі знання, використовує їх у практичній діяльності, робить висновки, узагальнення
	11	Учень/учениця має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, знаходить інформацію та аналізує її, ставить і розв'язує проблеми
	12	Учень/учениця має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує, оцінює, узагальнює опанований матеріал, самостійно користується джерелами інформації, приймає обґрунтовані рішення

Оцінювання зорієнтоване на очікувані групи результатів навчання, передбачені навчальною програмою з відповідного предмета або курсу.

Якщо рівень результатів навчання учня (учениці) визначити неможливо з якихось причин, у класному журналі та свідоцтві досягнень, таблиці навчальних досягнень робиться запис «не атестований(а) (н/а)».

Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюють відповідно до індивідуальної програми розвитку, що розробляється на основі

висновку фахівців інклюзивно-ресурсного центру, де зазначено труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, що можуть впливати на ефективність застосування певних форм оцінювання.

Добір форм оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюється індивідуально з обов'язковим урахуванням їх можливостей функціонування, життєдіяльності та здоров'я.

При оцінюванні рівня сформованості предметних компетентностей учнів з особливими освітніми потребами вилучаються ті складові (знання, вміння, види діяльності та інше), опанування якими є утрудненим або неможливим для учня з огляду на труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я.

За рішенням педагогічної ради закладом освіти:

- Визначено адаптаційний період у 5-х класах (вересень-жовтень) впродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання. Для оцінювання учнів застосовується вербальне формувальне оцінювання.
- Визначено систему оцінювання, що визначає законодавство (Додаток 2 “Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти”, наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5—6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти»).
- Упродовж адаптаційного періоду (вересень – жовтень) для оцінювання учнів застосовується вербальне формувальне оцінювання. Для оцінювання учнів у листопаді – грудні застосовується рівневе оцінювання для усіх предметів навчального плану. У I семестрі 5 класу підсумкове оцінювання результатів навчання учнів здійснюється за рівневою шкалою, а його результати позначаються словами або відповідними літерами: «початковий» – «П», «середній» – «С», «достатній» – «Д», «високий» – «В» та супроводжуються вербальною характеристикою з орієнтацією на досягнення учня/учениці (а не на помилки або невдачі)). У II семестрі – бальне оцінювання усіх предметів навчального плану. При переході від підсумкового оцінювання за рівневою шкалою в I семестрі до оцінювання за бальною шкалою в II семестрі рекомендовано при виставленні річної оцінки орієнтуватись на оцінку за II семестр.
- Система оцінювання результатів навчання в освітніх галузях «Мистецтво» (Мистецтво: музичне мистецтво, Мистецтво: образотворче мистецтво), «Соціальна та здоров'язбережувальна» (інтегрований курс “Здоров'я, безпека та добробут”, Етика, Навчаємося разом), «Фізична культура» у I семестрі 5 класу здійснюється за рівневою шкалою, а його результати позначаються словами або відповідними літерами: «початковий» – «П», «середній» – «С», «достатній» – «Д», «високий» – «В», у II семестрі 5 класу – бальне оцінювання. При виставленні річної оцінки рекомендовано орієнтуватись на оцінку за II семестр.

Критерії, правила та процедури оцінювання здобувачів базової та повної загальної середньої освіти (6-11 класів)

Оцінюванню підлягають результати навчання з навчальних предметів, інтегрованих курсів обов'язкового освітнього компонента навчального плану. Педагогічна рада закладу загальної середньої освіти може прийняти рішення про оцінювання результатів навчання складників вибіркового освітнього компонента.

Оцінювання відповідності результатів навчання учнів, які завершили здобуття базової середньої освіти, вимогам Державного стандарту здійснюється шляхом державної підсумкової атестації.

Оцінювання результатів навчання учнів має бути зорієнтованим на ключові компетентності і наскрізні вміння та вимоги до обов'язкових результатів навчання у відповідній освітній галузі, визначені Державним стандартом.

Встановлення відповідності між вимогами до результатів навчання учнів, визначеними Державним стандартом, та показниками їх вимірювання б3 здійснюється відповідно до системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, визначених Міністерством освіти і науки України.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є: поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання та державна підсумкова атестація.

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законодавством, а результати такого оцінювання відображаються у свідоцтві досягнень, що видається учневі щороку. Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів здійснюють відповідно до вимог модельних навчальних програм із застосуванням таких основних форм та способів:

- усної (зокрема шляхом індивідуального, групового та фронтального опитування);
- письмової, у тому числі графічної (зокрема шляхом виконання діагностичних, самостійних та контрольних робіт, тестування, організації робіт із текстами, діаграмами, графіками, таблицями, схемами, контурними картами тощо);
- цифрової (зокрема шляхом тестування у електронному вигляді);
- практичної (зокрема шляхом організації виконання різних видів експериментальних досліджень та навчальних проєктів, виготовлення виробів, робіт із біологічними об'єктами, хімічними речовинами тощо).

У рамках академічної свободи педагогічні працівники закладу освіти здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети.

Оцінювання навчальних досягнень учнів 6 – 11 класів відбувається за 12-бальною системою. Критерії оцінювання та очікувані результати освітньої діяльності учнів є обов'язковою складовою навчальної програми предмета. На початку вивчення теми вчитель повинен ознайомити учнів з системою та критеріями її оцінювання.

Для врахування думки учнів щодо якості та об'єктивності системи оцінювання проводяться щорічні соціологічні (анонімні) опитування учнів і випускників, а також моніторинг оцінювання ступеня задоволення здобувачів освіти.

Результати оцінювання здобувачів освіти обговорюються на засіданні педагогічної ради школи.

Оцінки слугують для аналізу індивідуального прогресу і плануванню індивідуального темпу навчання, а не ранжуванню учнів. Оцінки розглядаються як рекомендація до дії, а не присуд.

Основні види оцінювання здобувачів освіти — поточне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне), державна підсумкова атестація.

Поточний контроль здійснюють шляхом виконання різних видів завдань, передбачених навчальною програмою, зокрема для самостійної та індивідуальної роботи здобувачів освіти протягом семестру.

Окрім того, поточний контроль здійснюють під час практичних та лабораторних занять, а також за результатами перевірки контрольних, самостійних робіт, індивідуальних завдань.

Результати навчання здобувачів освіти на кожному рівні повної загальної середньої освіти оцінюють шляхом державної підсумкової атестації у формах згідно із Порядком проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом МОН від 07.12.2018 № 1369 (із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства освіти і науки № 221 від 18.02.2019, № 246 від 19.02.2020, № 1431 від 24.12.2021), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.01.2019 за № 8/32979.

Відповідно до ступеня оволодіння знаннями і способами діяльності виокремлюються чотири рівні навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий.

I - початковий рівень, коли в результаті вивчення навчального матеріалу учень:

- називає об'єкт вивчення (правило, вираз, формули, геометричну фігуру, символ тощо), але тільки в тому випадку, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонована йому безпосередньо;

- за допомогою вчителя виконує елементарні завдання.

II - середній рівень, коли учень повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання, здатний розв'язувати завдання за зразком.

III - достатній рівень, коли учень самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені.

IV - високий рівень, коли учень здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, складати план дій і виконувати його, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер. Кожен наступний рівень вимог включає вимоги до попереднього, а також додає нові. Оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи учнів, а також за результатами перевірки навчальних досягнень учнів: усної (індивідуальне, групове, фронтальне опитування), письмової (самостійна робота, контрольна робота, тематична контрольна робота, тестування, та інші).

При виставленні тематичної оцінки враховуються всі види навчальної діяльності, що підлягали оцінюванню протягом вивчення теми. При цьому проведення окремої тематичної атестації при здійсненні відповідного оцінювання не передбачається. *Семестрове оцінювання* здійснюється на підставі тематичних оцінок. При цьому мають враховуватися динаміка особистих навчальних досягнень учнів з предмета протягом семестру, важливість теми, тривалість її вивчення, складність змісту тощо. *Річне оцінювання* здійснюється на підставі семестрових або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри. При виставленні річної оцінки мають враховуватися: динаміка особистих навчальних досягнень учня (учениці) з предмета протягом року; важливість тем, які вивчались у I та II семестрах, тривалість їх вивчення та складність змісту; рівень узагальнення й уміння застосовувати набуті протягом навчального року знання тощо. Наголошуємо, що відповідно до чинних нормативних актів і семестрова, і річна оцінки можуть підлягати коригуванню. Коригування семестрової оцінки проводиться згідно з пунктом 3.2. Інструкції з ведення класного журналу 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 03.06.2008 № 496. Коригування річної оцінки проводиться згідно з пунктами 9-10 Порядку переведення учнів закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 14.07 2015 № 762 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 08 травня 2019 року № 621, від 01.03.2021 № 268), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 липня 2015 р. за № 924/27369, річне оцінювання може коригуватись.

Відповідно до Положення про золоту медаль “За високі досягнення в навчанні” та срібну медаль “За досягнення в навчанні” (затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 17.03.2015 № 306, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 31.03.2015р. за № 354/26799) підвищення результатів семестрового оцінювання шляхом коригування не дає підстав для нагородження випускників золотою або срібною медалями.

РОЗДІЛ VIII ЯКІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Рівень розвитку компетентностей (ключових та предметних) учнів є головним критерієм в оцінці роботи вчителя. Контроль за якістю знань, умінь і навичок здобувачів освіти передбачає такі завдання:

- 1) виявлення фактичного рівня знань, умінь і навичок учнів та відповідність їх програмним вимогам;
- 2) з'ясування причин низької успішності учнів класу або окремих учнів;
- 3) вивчення системи роботи вчителя з відстаючими учнями з метою попередження недоліків та ліквідації прогалин у знаннях, а також системи роботи з обдарованими учнями;
- 4) надання методичної допомоги вчителю щодо підвищення якості знань, умінь і навичок учнів, удосконалення форм і методів роботи з відстаючими, а також з творчо обдарованими учнями.

Навчальне заняття – це логічно закінчений, цілісний, обмежений визначеними часовими рамками етап освітнього процесу.

У ньому представлені всі основні елементи освітнього процесу: цілі та задачі, зміст, форми, технологія, методи, засоби, контроль та оцінювання, тобто вся організаційна структура. Якість уроку залежить від правильного визначення кожного з цих компонентів та їх раціонального поєднання.

Вибудовуючи навчальне заняття, педагоги визначають не тільки те, яка навчальна інформація чи способи дії повинні бути засвоєні, а й на якому рівні вони мають бути засвоєні на конкретному уроці. Але оскільки навчальне заняття – це ланка цілісного навчального, розвивального та виховного процесу, відтак, не на кожному уроці основний його зміст може бути засвоєний на всіх трьох рівнях:

- сприйняття, осмислення й запам'ятовування;
- застосування знань і навичок за зразком;
- застосування знань і навичок у новій ситуації.

Сучасний зміст освіти та закономірності процесу навчання в цілому та засвоєння, зокрема, визначають ряд неодмінних вимог до навчального заняття, які необхідно враховувати.

1. Навчальне заняття передбачає не тільки виклад матеріалу, змісту, а й завдання, що припускають застосування засвоєння навчальної інформації на практиці.

2. Частина цих знань отримується учнями у процесі самостійного пошуку шляхом рішення пошукових задач наскільки пошук таких знань доступний для учнів відповідного віку, настільки важливі способи діяльності, які учень опановує у процесі пошуку.

3. Виклад навчального матеріалу на занятті є варіативним за своєю структурою. В одних випадках викладається готова інформація у формі пояснення та за допомогою ілюстрацій. В інших випадках матеріал вивчається шляхом постановки вчителем проблеми та розкриття шляхів її доказового рішення.

Виклад навчальної інформації може бути у формі розповіді, лекцій, читання підручника, перегляду діафільмів тощо. Характер викладу визначається внутрішньою структурою, способом побудови цілісного навчального заняття – від пояснювально-ілюстративного до проблемного.

Одна з основних вимог до навчального заняття – його науковість, неодмінною умовою науковості змісту уроку є ознайомлення учнів із доступними для них методами науки.

Істотною стороною навчального заняття є індивідуалізація навчання. Це, по-перше, використання навчального матеріалу різного ступеня складності, що враховує інтереси та можливості різних категорій учнів, оскільки складний матеріал може виявитись не під силу деяким учням для активного засвоєння, але повинен бути зрозумілий усім. Це, по-друге, доручення учням завдань для самостійної роботи різного ступеня складності, але в такій

системі, щоби слабкі та середні учні могли поступово переходити від менш важких завдань до більш складних. Це, по-третє, повернення учнів зі слабкою навченістю до більш складних завдань попередніх тем після вивчення наступних, коли завдання можуть бути вирішені на новому рівні підготовки.

4. Жодне навчальне заняття не вирішує всіх задач навчання, розвитку та виховання учнів. Він є частиною теми, курсу, навчального предмета та взагалі процесу навчання, освіти. Важливо завжди усвідомлювати, яке місце він займає в системі навчального предмета, які його дидактичні, виховні та розвивальні цілі. Навчальне заняття - логічна одиниця теми, розділу, курсу, педагогічний здобуток, і тому він повинен відрізнятися цілісністю, внутрішнім взаємозв'язком частин, єдиною логікою розгортання діяльності вчителя й учнів.

Дотримуючись основних вимог до навчального заняття, учитель вносить як у здійснення цих вимог, так і у сполучення компонентів уроку своє педагогічне мистецтво, свій методичний почерк, що залежить як від характеру класу, так і від власних індивідуальних рис.

5. На уроці здійснюється розвиток навчальних компетентностей учнів за допомогою відтворення академічних знань учнями, вправ у вміннях і навичках, шляхом виконання завдань на застосування академічних компетентностей у нестандартній ситуації.

6. Освітній процес тупиковий без кількаразового повторення змісту академічних знань і навчальних умінь. Форма повторення може бути різною, у залежності від цілей уроку та його змісту.

7. На уроках проводиться систематичне та планомірне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів. Головний критерій якості навчального заняття - не застосування тих чи інших видів роботи учнів чи використаних учителем методик, а навченістю учнів, досягнення цілей уроку. Культура вчителя, його інтелектуальний і моральний рівень є однією з головних умов ефективності уроку.

Основними методами контролю є спостереження уроків, усне опитування учнів за раніше укладеними питаннями, опитування учнів у кінці уроку (5 – 7 хв.), короткочасні письмові роботи, письмові контрольні роботи після вивчення теми, в кінці семестру, навчального року.

До складання текстів контрольних робіт залучаються керівники шкільних методичних об'єднань.

Директор або заступник директора з навчально-виховної роботи перевіряють об'єктивність оцінки знань, умінь і навичок здобувачів освіти, відповідність її нормативним вимогам щодо оцінювання, наявності достатньої кількості оцінок для виставлення тематичної оцінки та за семестр.

Результати контролю за якістю знань, умінь і навичок здобувачів освіти обговорюються на засіданні педагогічною радою школи, методичних комісій, оформляються наказом по школі.

РОЗДІЛ ІХ

ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Для виконання освітньої програми закладу на 2022 – 2023 навчальний рік передбачено використання, затверджених Міністерством освіти і науки України, модельних навчальних програм, навчальних програм з усіх предметів інваріантної частини, навчальних програм, що розроблені на основі модельних навчальних програм, затверджених педагогічною радою закладу освіти; курсів за вибором і факультативів варіативної складової, що забезпечує інтеграцію загальноосвітніх (основних і додаткових) програм у єдину освітню програму, що дозволяє одержати запланований результат освіти – „модель“ випускника.

Для реалізації освітньої програми базової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» адаптаційний цикл (5-6 класи) використовуються як модельні навчальні програми, так і навчальні програми, розроблені не на основі модельних.

Авторські навчальні програми:

- українська мова;
- українська література;
- зарубіжна література;
- математика;
- Пізнаємо природу. Моя планета Земля;
- Пізнаємо природу. Твої фізичні відкриття;
- географія;
- Навчаємося разом;
- Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти;
- Еврика.

Модельні навчальні програми:

- іноземна мова;
- технології;
- інформатика;
- мистецтво;
- фізична культура.

Перелік модельних навчальних програм, навчальних програм предметів, що вивчаються за інваріантним та варіативним складниками навчальних планів, наведений у Додатках 4 – 9.

РОЗДІЛ X СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Відповідно до статті 15 (розділ XII) Закону України „Про освіту“ структура навчального року, тривалість навчального тижня, інші форми організації освітнього процесу встановлюються у межах часу передбаченого програмою.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту», до постанови Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 року № 711 «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні» 2022 – 2023 навчальний рік розпочинається 1 вересня 2022 року Днем знань та закінчується 30 червня 2023 року.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України в сфері освіти щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану» на період тривалості воєнного стану призупиняється дія положення частини третьої статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту» в частині тривалості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти не менше 175 навчальних днів. 2022/2023 навчальний рік може тривати більше або менше 175 днів.

Навчальні заняття організовують за семестровою системою, орієнтовна структура навчального року:

- I семестр — з 01 вересня по 23 грудня 2022 року,
- II семестр — з 09 січня по 31 травня 2023 року.

Упродовж навчального року для здобувачів освіти організовуватимуться канікули:

- осінні канікули – з 31.10.2022 по 06.11.2022 року;
- зимові канікули – з 24.12.2022 по 08.01.2023 року;
- весняні канікули – з 27.03.2023 по 02.04.2023 року (орієнтовно).

Орієнтовна дата проведення свята „Останній дзвоник“ – 31 травня 2023 року.

Тривалість уроків у Черкаській загальноосвітній школі I-III ступенів №24 Черкаської міської ради Черкаської області становить: у 1-х класах — 35 хвилин, у 2–4-х класах — 40 хвилин, у 5–11-х класах — 45 хвилин.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 02.04.2018 № 1/9-190 «Щодо скороченої тривалості уроку для учнів початкової школи» різниця в часі навчальних годин 1–4-х класів компенсується збільшенням тривалості перерв між уроками, додатковий облік і компенсація навчального часу в початковій школі у 2022/2023 навчальному році не проводяться.

Згідно з рішенням засідання педагогічної ради Черкаської загальноосвітньої школи I-III ступенів №24 Черкаської міської ради Черкаської області від 30.08.2022 № 21, затвердженим наказом Черкаської загальноосвітньої школи I-III ступенів №24 Черкаської міської ради Черкаської області від 30.08.2022 № 89, навчальні екскурсії та навчальна практика не проводяться.

Проведення навчально-польових занять/зборів і навчально-тренувальних занять предмета «Захист України»: 18 годин відводиться на проведення навчально-польових занять (зборів) і занять у лікувально-оздоровчому закладі, які можна проводити три дні поспіль, а якщо немає такої можливості – під час занять за розкладом закладу освіти до кінця другого семестру.

Навчально-польові заняття (збори) і навчально-тренувальні заняття проводяться з метою практичного закріплення рівня знань, умінь та навичок учнів в 11 класі наприкінці навчального року. Триденні (18 годин) навчально-польові заняття (збори) та навчально-тренувальні заняття проводяться на базах військових частин, військових комісаріатів, лікувально-оздоровчих установ, базових навчальних закладів та навчальних закладів. До їх організації та проведення залучаються обласні, міські/районні територіальні центри комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП), органи місцевого самоврядування. В окремих випадках навчально-польові заняття (збори) допускається проводити поетапно (з

урахуванням поступового вивчення тем або розділів), у кінці першого семестру або навчального року за рахунок літньої практики (10 клас). Оцінка за навчально-польові збори/заняття (НПЗ) і навчально-тренувальні заняття (НТЗ) виставляється окремо від семестрових та з оцінками за семестри. Проведення навчально - польових зборів/занять, навчально-тренувальних занять записуються на окремій сторінці журналу, підсумкова оцінка за НПЗ, НТЗ виставляється перед річною оцінкою з предмета «Захист України» за другий рік навчання.

Відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2018 № 1369 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства освіти і науки № 221 від 18.02.2019, № 246 від 19.02.2020, № 1431 від 24.12.2021, учні 4-х, 9-х та 11-х класів складають державну підсумкову атестацію.

Дата вручення документів про освіту буде визначена додатково (в залежності від термінів проведення ДПА, ЗНО).

Перелік предметів державної підсумкової атестації визначається Міністерством освіти і науки України. Терміни їх проведення визначаються закладом освіти.

Орієнтовні терміни проведення ДПА для 4-х класів – II декада травня 2023 року; для 9-х класів – два календарні тижні червня 2023 року.

З урахуванням місцевих особливостей і кліматичних умов за погодженням з відповідними місцевими органами управління освіти можуть змінюватися структура навчального року та графік учнівських канікул.

Режим роботи Черкаської загальноосвітньої школи I-III ступенів №24 Черкаської міської ради Черкаської області — п'ятиденний навчальний тиждень, одна зміна.

У закладі освіти щоденно о 9 годині 00 хвилин має проводитись загальнонаціональна хвилина мовчання за співвітчизниками, загиблими внаслідок збройної агресії російської федерації проти України (стаття 2 Указу Президента України № 143 від 16 березня 2022 року «Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України», лист Міністерства освіти і Науки України від 16.03.2022 № 1/3472-22).

Таблиця 1
Розроблено на основі Типової освітньої
програми, під керівництвом Шияна Р. Б.
(Наказ МОН України від 12.08.2022 № 743-22)

Таблиця 1

**Навчальний план 1-х, 2-х, 3-х, 4-х класів
з навчанням українською мовою
Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №24
Черкаської міської ради Черкаської області
на 2022 - 2023 навчальний рік**

Мережа класів	1-Б	2-А	2-Б	3-Б	3-В	4-Б	4-В
Навчальний план для початкової школи за програмою Р. Шияна							
Навчальні предмети / Інтегровані курси	Кількість годин на тиждень						
Українська мова	5	5	5	5	5	5	5
Іноземна мова (англійська)	2	3	3	3	3	3	3
Математика	3	3	3	4	4	4	4
Я досліджую світ (Мовно-літературна галузь, Математична галузь, Природнича, Технологічна, Соціальна та здоров'язбережувальна, Громадянська та історична)	7	7	7	7	7	7	7
Інформатика (у курсі «Я досліджую світ»)		1	1				
Інформатика				1	1	1	1
Мистецтво: музичне мистецтво	1	1	1	1	1	1	1
Мистецтво: образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	1	1
Фізична культура	3	3	3	3	3	3	3
Усього	19+3	21+3	21+3	22+3	22+3	22+3	22+3
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1	1	1	1	1	1
Індивідуальні заняття	1	1	1	1	1	1	1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня	20	22	22	23	23	23	23
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	23	25	25	26	26	26	26

Таблиця 2

Розроблено на основі Типової освітньої
програми початкової школи
науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»
(Лист Державної служби якості освіти
України від 06.08.2020р. № 01/01-23/929)

Таблиця 1

**Навчальний план 1-х, 3-х, 4-х класів
з навчанням українською мовою
Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №24
Черкаської міської ради Черкаської області,
що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України»
на 2022 - 2023 навчальний рік**

Назва освітньої галузі	Назва навчального предмета	Кількість годин на тиждень		
		1-А	3-А	4-А
Мовно-літературна	Українська мова	6	6	6
	Іноземна мова (англійська)	2	3	3
Математична	Математика	3	4	4
Мовно-літературна, Математична, Природнича, Соціальна і здоров'язбережувальна, Громадянська та історична, Технологічна, Фізкультурна, Мистецька	Я пізнаю світ	8	8+1	8+1
	Інформатична	Інформатика	1	1
Мистецька	Мистецтво: музичне мистецтво	0,5	0,5	0,5
	Мистецтво: образотворче мистецтво	0,5	0,5	0,5
Фізкультурна	Фізична культура	2	2	2
Усього		19+3	22+1+3	22+1+3
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять (варіативна складова входить у ГДНН)		1		
Індивідуальні заняття		1		
Разом:		1	0	0
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження учня (без фізк.)		20	23	23
Варіативна складова (ліміт годин)		1	1	1
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		23	26	26

Розроблено на основі Освітньої програми базової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України». Адаптаційний цикл (5–6-ті класи) (Наказ МОН України від 03.02.2021 № 140)

**Навчальний план 5-А класу
з навчанням українською мовою
Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №24
Черкаської міської ради Черкаської області,
що працює за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України»
на 2022 - 2023 навчальний рік**

Освітні галузі	Назва навчальних предметів та галузевих інтегрованих курсів	Кількість годин на тиждень у класах
		5-А
Мовно-літературна	Українська мова	4
	Українська література	2
	Зарубіжна література	1,5
	Іноземна мова (англійська)	5
Математична	Математика	6
Природнича	Пізнаємо природу. Моя планета Земля	2
	Пізнаємо природу. Твої фізичні відкриття	1
Соціальна і здоров'язбережувальна	Навчаємося разом	1
Громадянська та історична	Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти	1,5
Інформатична	Інформатика	1
Технологічна	Технології	1
Мистецька	Мистецтво: музичне мистецтво	0,5
	Мистецтво: образотворче мистецтво	0,5
Фізична культура	Фізична культура	3
Разом (без фізичної культури + фізична культура)		27+3
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, вибіркового освітніх компонентів, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		1
Курс за вибором «Еврика»		1
Гранично допустиме навчальне навантаження		28
Всього (без фізичної культури + фізична культура; без урахування поділу класів на групи)		28+3

Розроблено на основі Типової освітньої програми
для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти
(Наказ МОН України від 19.02.2021 р. № 235)

**Навчальний план 5-Б класу
з навчанням українською мовою
Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №24
Черкаської міської ради Черкаської області
на 2022 - 2023 навчальний рік**

Освітні галузі	Назва навчальних предметів та галузевих інтегрованих курсів	Кількість годин на тиждень у класах
		5-Б
Мовно-літературна	Українська мова	4
	Українська література	2
	Зарубіжна література	1,5
	Іноземна мова (англійська)	3,5
Математична	Математика	5
Природнича	Інтегрований курс “Пізнаємо природу”	2
Соціальна і здоров’язбережувальна	Інтегрований курс “Здоров’я, безпека та добробут”	1
	Етика	0,5
Громадянська та історична	Вступ до історії України та громадянської освіти	1
Інформатична	Інформатика	1,5
Технологічна	Технології	2
Мистецька	Мистецтво: музичне мистецтво	1
	Мистецтво: образотворче мистецтво	1
Фізична культура	Фізична культура	3
Разом (без фізичної культури + фізична культура)		26+3
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		2
Факультативи		1
Казка як епічний жанр		1
Індивідуальні заняття		1
Математика		0,5
Українська мова		0,5
Гранично допустиме навчальне навантаження		28
Всього (без фізичної культури + фізична культура; без урахування поділу класів на групи)		28+3

Таблиця 5
Розроблено на основі Типової освітньої
програми закладів загальної середньої освіти II ступеня
(базова середня освіта)
(Наказ МОН України від 20.04.2018 № 405)

Таблиця 1

**Навчальний план 6-х, 7-х, 8-х, 9-х класів
з навчанням українською мовою
Черкаської загальноосвітньої школи I-III ступенів №24
Черкаської міської ради Черкаської області
на 2022 - 2023 навчальний рік**

Освітні галузі	Назва навчальних предметів	Кількість годин на тиждень у класах							
		Мережа класів							
		6 – А	6 – Б	7-А	7-Б	8-А	8-Б	9-А	9-Б
Мови і літератури	Українська мова	3,5	3,5	2,5	2,5	2	2	2	2
	Українська література	2	2	2	2	2	2	2	2
	Іноземна мова (англійська)	3	3	3	3	3	3	3	3
	Зарубіжна література	2	2	2	2	2	2	2	2
Суспільствознавство	Інтегрований курс «Всесвітня історія. Історія України»	2	2						
	Історія України			1	1	1,5	1,5	1,5	1,5
	Всесвітня історія			1	1	1	1	1	1
	Основи правознавства							1	1
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1				
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1				
	Мистецтво					1	1	1	1
Математика	Математика	4	4						
	Алгебра			2	2	2	2	2	2
	Геометрія			2	2	2	2	2	2
Природознавство	Біологія	2	2	2	2	2	2	2	2
	Географія	2	2	2	2	2	2	1,5	1,5
	Фізика			2	2	2	2	3	3
	Хімія			1,5	1,5	2	2	2	2
Технології	Трудове навчання	2	2	1	1	1	1	1	1
	Інформатика	1	1	1	1	2	2	2	2
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	1	1	1
	Фізична культура	3	3	3	3	3	3	3	3
Разом		26,5+3	26,5+3	28+3	28+3	28,5+3	28,5+3	30+3	30+3
Додатковий час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації		3,5	3,5	2,5	2,5	3	3	3	3
Факультативи		2	3	2	1	2	2	2	1
Цифрова та медіаграмотність		1							
Дивосвіт української літератури		1							
Математичний калейдоскоп			1						
Українознавство. Український світ			1				1		
Українознавство. Українська спільнота									
Сходінки орфографії			1						
За лаштунками шкільної математики				1		1			1
Сучасна українська літературна мова: морфологія					1				
Введення в кібербезпеку						1			
Уроки для стійкого розвитку				1			1		
Логіка								1	
Синтаксис складного речення								1	
Індивідуальні заняття		1,5	0,5	0,5	1,5	1	1	1	2
Англійська мова		0,5+0,5		0,5			0,5		0,5
Географія		0,5				0,5			
Біологія			0,5						0,5
Українська мова						0,5			0,5
Фізика					0,5		0,5		
Історія					0,5			0,5	0,5
Хімія								0,5	
Зарубіжна література					0,5				
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня		31	31	32	32	33	33	33	33
Всього (без урахування поділу класів на групи)		30+3	30+3	30,5+3	30,5+3	31,5+3	31,5+3	33+3	33+3

Таблиця 6
Розроблено на основі Типової освітньої
програми закладів загальної середньої освіти III ступеня
(Наказ МОН України від 20.04.2018 № 408 (у редакції
наказу МОН України від 28.11.2019 №1493 зі змінами,
внесеними наказом МОН України від 31.03.2020 № 464))
Таблиці 2, 3

**Навчальний план 10-А, 11-А класів
з навчанням українською мовою і вивченням профільного предмету (математика)
Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №24
Черкаської міської ради Черкаської області
на 2022 - 2023 навчальний рік**

№	Назва навчального предмета	Кількість годин на тиждень	
		Мережа класів	
		10-А	11-А
Базові предмети:		27	26
1	Українська мова	2	2
2	Українська література	2	2
3	Іноземна мова (англійська)	2	2
4	Зарубіжна література	1	1
5	Історія України	1,5	1,5
6	Всесвітня історія	1	1
7	Громадянська освіта	2	
8	Алгебра і початки аналізу	1,5	1,5
9	Геометрія	1,5	1,5
10	Біологія і екологія	2	2
11	Географія	1,5	1
12	Фізика	3	3
13	Астрономія		1
14	Хімія	1,5	2
15	Фізична культура	3	3
16	Захист України	1,5	1,5
Вибірково – обов'язкові предмети:		3	3
1	Інформатика	1,5	1,5
2	Мистецтво		1,5
3	Технології	1,5	
Додаткові години на профільні предмети, окремі базові предмети, спеціальні курси, факультативні курси та індивідуальні заняття		8	9
Профільні предмети:		6	6
Алгебра і початки аналізу		4,5	4,5
Геометрія		1,5	1,5
Факультативи		1	2
Розв'язування задач з хімії		1	
Методи розв'язування задач з математики			1
Стилістика сучасної української мови			1
Індивідуальні заняття		1	1
Математика		0,5	
Українська мова		0,5	
Англійська мова			0,5
Історія			0,5
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня		33	33
Всього фінансується (без урахування поділу класу на групи)		38	38

**Кадрове забезпечення на 2022/2023 навчальний рік,
перший рівень повної загальної середньої освіти**

№ п/п	Назва предмета, клас	ПІБ вчителя	Категорія, звання
1	1-А	Петренко Наталія Іванівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
2	1-Б	Компанієць Софія Миколаївна	Спеціаліст
3	2-А	Троцюк Людмила Петрівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»
4	2-Б	Стоян Наталія Леонідівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
5	3-А	Лазоренко Світлана Олександрівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
6	3-Б	Камша Ольга Михайлівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»
7	3-В	Рогова Ольга Сергіївна	Спеціаліст
8	4-А	Шатік Наталія Іванівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
9	4-Б	Капля Вікторія Дмитрівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»
10	4-В	Майборода Наталія Анатоліївна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
11	Англійська мова	Шепета Катерина Марківна	Спеціаліст
12	Англійська мова	Кузнецова Анна Володимирівна	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
13	Англійська мова	Карюк Валентина Олександрівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
14	Англійська мова	Хоменко Світлана Павлівна	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
15	Англійська мова	Липко Юлія Іванівна	Спеціаліст
16	Інформатика	Веретільник Наталія Іванівна	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
17	Інформатика	Череватенко Аліса Олександрівна	Спеціаліст
18	Музичне мистецтво	Маріненко Оксана Юріївна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»
19	Фізична культура	Нечаєв Максим Едуардович	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії

**Кадрове забезпечення на 2022/2023 навчальний рік,
другий рівень повної загальної середньої освіти**

№ п/п	Назва предмета	ШБ вчителя	Категорія, звання
1	Українська мова і література	Гацанюк Алла Миколаївна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
2	Українська мова і література	Борисова Лариса Володимирівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»
3	Українська мова і література	Пишна Оксана Олександрівна	Спеціаліст другої кваліфікаційної категорії
4	Математика	Ворона Тетяна Володимирівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»
5	Математика	Скирда Антоніна Петрівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
6	Математика	Головня Юлія Анатоліївна	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
7	Математика	Скирда Геннадій Федорович	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
8	Фізика	Куріна Юлія Степанівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
9	Хімія, Природознавство. Твої фізичні відкриття, Пізнаємо природу	Кулинич Любов Іванівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
10	Англійська мова	Шепета Катерина Марківна	Спеціаліст
11	Англійська мова	Кузнєцова Анна Володимирівна	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
12	Англійська мова	Карюк Валентина Олександрівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
13	Англійська мова	Липко Юлія Іванівна	Спеціаліст
14	Англійська мова	Хоменко Світлана Павлівна	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
15	Інформатика	Череватенко Аліса Олександрівна	Спеціаліст
16	Інформатика	Веретільник Наталія Іванівна	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
17	Музичне мистецтво, мистецтво	Маріненко Оксана Юрійівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»

18	Мистецтво, образотворче мистецтво, Етика	Вдовченко Вікторівна	Тетяна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
19	Фізична культура	Нечасв Едуардович	Максим	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
20	Фізична культура	Колесник Флорівна	Оксана	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
21	Трудове навчання, технології, основи здоров'я, Навчаємося разом, Здоров'я, безпека та добробут	Якубенко Миколаївна	Ірина	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
22	Географія	Шамрай Миколаївна	Тетяна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
23	Біологія, Природознавство. Моя планета Земля	Дорошенко Вадимівна	Антоніна	Спеціаліст другої кваліфікаційної категорії
24	Зарубіжна література	Ганницька Петрівна	Оксана	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
25	Зарубіжна література, основи здоров'я	Опанасенко Іванівна	Валентина	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
26	Історія України, Всесвітня історія, громадянська освіта, основи правознавства	Пасічна Тетяна Іванівна		Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»
27	Історія України, Всесвітня історія	Сухенко Володимирівна	Ольга	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»

**Кадрове забезпечення на 2022/2023 навчальний рік,
третій рівень повної загальної середньої освіти**

№ п/п	Назва предмета, клас	ПІБ вчителя	Категорія, звання
1	Українська мова та література	Гацанюк Алла Миколаївна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
2	Українська мова та література	Борисова Лариса Володимирівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»
3	Алгебра, геометрія	Скирда Антоніна Петрівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
4	Алгебра, геометрія	Ворона Тетяна Володимирівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»
5	Фізика, астрономія	Куріна Юля Степанівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
6	Хімія	Кулинич Любов Іванівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
7	Географія	Шамрай Тетяна Миколаївна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
8	Біологія, екологія	Дорошенко Антоніна Вадимівна	Спеціаліст другої кваліфікаційної категорії
9	Англійська мова	Кузнєцов Юрій Олександрович	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
10	Англійська мова	Кузнєцова Анна Володимирівна	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
11	Зарубіжна література	Ганницька Оксана Петрівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
12	Інформатика	Веретільник Наталія Іванівна	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
		Череватенко Аліса Олександрівна	Спеціаліст
13	Інформатика		
14	Мистецтво	Вдовченко Тетяна	Спеціаліст вищої

		Вікторівна	кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
15	Фізична культура	Нечаєв Максим Едуардович	Спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
16	Фізична культура	Колесник Оксана Флорівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії
17	Історія України, Всесвітня історія, Громадянська освіта	Пасічна Тетяна Іванівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «старший учитель»
18	Технології	Якубенко Ірина Миколаївна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»
19	Захист України (основи медичних знань)	Корнюкова Світлана Іллівна	Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «учитель-методист»

**Перелік навчальних програм
для здобувачів освіти першого рівня повної загальної середньої освіти
(1, 2, 3, 4 класи)**

№ з/п	Назва навчальної програми	Ким та коли затверджено
1	Типова освітня програма для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна	Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 року №743 «Про затвердження типових освітніх програм для учнів 1–2-х класів закладів загальної середньої освіти»
2	Типова освітня програма для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна	Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 року №743 «Про затвердження типових освітніх програм для учнів 3–4-х класів закладів загальної середньої освіти»
3	Освітня програма «Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проекту „Інтелект України“ (Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, науковий керівник І.В. Гавриш)»	Лист Державної служби якості освіти від 06.08.2020 № 01/01-23/929 «Щодо результатів експертизи освітньої програми», наказ Міністерства освіти і науки України від 02.11.2016 № 1319 «Про проведення всеукраїнського експерименту за темою „Реалізація компетентнісного підходу в науково-педагогічному проекті «Інтелект України» на базі загальноосвітніх навчальних закладів“» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 03.02.2021 № 140 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 02 листопада 2016 року №1319 та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України»), наказ Міністерства освіти і науки України № 734 від 29.06.2021 р. «Створення й упровадження моделі національного освітнього технопарку з підвищення якості дошкільної та загальної середньої освіти за участі закладів освіти, які працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект

		України» на червень 2021 – грудень 2030 роки»)
4	Навчально-методичний комплект: «Математика» для 1-2 класів: навчальна програма, зошити з друкованою основою (1-9 частини для 1-го класу та 1-9 частини для 2-го класу), зошити для тренувальних вправ для 1-го класу. «Конкурси для Карича» для 1-го класу; зошити для домашніх завдань для 2-го класу, зошити для самостійних завдань для 2-го класу, зошити для контрольних робіт для 2-го класу, довідники для 1-го та 2-го класів (Гавриш І.В., Доценко С.О., ТОВ ВБ «Інтелект України»)	Лист ІМЗО від 26.06.2018 № 22.1/12-Г-432
5	Навчально-методичний комплект: «Українська мова» для 1-2 класів: навчальна програма, зошити з друкованою основою (1-9 частини для 1-го класу та 1-9 частини для 2-го класу), довідники для 1-го й 2-го класів, зошити для тренувальних вправ для 1-го класу, зошити для домашніх завдань для 2-го класу, зошити для самостійних завдань для 2-го класу, зошити для творчих робіт для 2-го класу («Математична олімпіада») (Гавриш І.В., Андрєєва Н.Ф., Пімонова В.І., ТОВ ВБ «Інтелект України»)	Лист ІМЗО від 26.06.2018 № 22.1/12-Г-432
6	Навчально-методичний комплект: «Я пізнаю світ» для 1-2 класів: навчальна програма, зошити з друкованою основою для 1-го класу й 2-го класу, довідники для 1-го й 2-го класів, зошити для самостійних завдань для 2-го класу, зошити для контрольних робіт для 2-го класу (Гавриш І.В., Булахова Л.М., Жук Г.О., Доценко С.О., Калиновська Г.О., Шпіт Т.В., ТОВ ВБ «Інтелект України»)	Лист ІМЗО від 26.06.2018 № 22.1/12-Г-432
7	Навчально-методичний комплект: «Математика» (2-4 класи): навчальна програма, зошити з друкованою основою (у 9 частинах для кожного класу); зошити для домашніх завдань; математичні тренажери; зошити для діагностувальних робіт; довідники; засоби ІКТ; методичні матеріали для вчителя (Гавриш І.В., Доценко С.О., Олійник С.А., ТОВ ВБ «Інтелект України»)	Лист ІМЗО від 08.01.2020 № 22.1/12-Г-35
8	Навчально-методичний комплект інтегрованого курсу: «Українська мова» (2-4 класи): навчальна програма, зошити з друкованою основою (у 9 частинах); зошити для домашніх завдань; мовні тренажери; довідники; зошити для діагностувальних	Лист ІМЗО від 08.01.2020 № 22.1/12-Г-35

	робіт; засоби ІКТ; методичні матеріали для вчителя (Гавриш І.В., Андрєєва Н.Ф., Пімонова В.І., ТОВ ВБ «Інтелект України»)	
9	Навчально-методичний комплект: «Я пізнаю світ» (1-4 класи): навчальна програма, зошити з друкованою основою (у 35 частинах); довідники; зошити для діагностувальних робіт; засоби ІКТ; методичні матеріали для вчителя (Гавриш І.В., Булахова Л.М., Жук Г.О., Доценко С.О., Калиновська Г.О., Райська Т.В., ТОВ ВБ «Інтелект України»)	Лист ІМЗО від 08.01.2020 № 22.1/12-Г-35

**Перелік модельних навчальних програм
для здобувачів освіти другого рівня повної загальної середньої освіти
(5 класів)**

Освітня галузь	Модельна навчальна програма		
	Назва	Автор(и)	Ким та коли затверджено/рекомендовано
Мовно-літературна (українська мова, українська література, зарубіжна література)	«Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.	“Рекомендовано Міністерством освіти і науки України”, наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08.2021 р., № 898, від 29.09.2021 р. № 1031, від 13.12.2021 р. № 1358, від 02.02.2022 р. № 96, від 09.02.2022 № 143, від 11.04.2022 р. № 324)
	«Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	Архипова В.П., Січкарь С.І., Шило С.Б.	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08.2021 р., № 898, від 29.09.2021 р. № 1031, від 13.12.2021 р. № 1358, від 02.02.2022 р. № 96, від 09.02.2022 №

			143, від 11.04. 2022 р. № 324))
	«Зарубіжна література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти	Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудницька Н.П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А.	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07. 2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08. 2021 р., № 898, від 29.09. 2021 р. № 1031, від 13.12. 2021 р. № 1358, від 02.02. 2022 р. № 96, від 09.02. 2022 № 143, від 11.04. 2022 р. № 324))
Мовно-літературна (іншомовна освіта)	«Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти	Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О.Я., Коропецька І.Б., Якоб О.М., Самойлюкевич І.В., Добра О.М., Кіор Т.М.	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08. 2021 р., № 898, від 29.09. 2021 р. № 1031, від 13.12. 2021 р. № 1358, від 02.02. 2022 р. № 96, від 09.02. 2022 № 143, від 11.04. 2022 р. № 324))
Математична	«Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	Бурда М.І., Васильєва Д.В.	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ

			Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08. 2021 р., № 898, від 29.09. 2021 р. № 1031, від 13.12. 2021 р. № 1358, від 02.02. 2022 р. № 96, від 09.02. 2022 № 143, від 11.04. 2022 р. № 324))
Природнича	«Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти	Коршевнік Т.В.	Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08. 2021 р., № 898, від 29.09. 2021 р. № 1031, від 13.12. 2021 р. № 1358, від 02.02. 2022 р. № 96, від 09.02. 2022 № 143, від 11.04. 2022 р. № 324))
Громадянська та історична	«Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для закладів загальної середньої освіти	Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Майорський В.В., Піскарьова І.О., Щупак І.Я.	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами

			Міністерства освіти і науки України від 10.08. 2021 р., № 898, від 29.09. 2021 р. № 1031, від 13.12. 2021 р. № 1358, від 02.02. 2022 р. № 96, від 09.02. 2022 № 143, від 11.04. 2022 р. № 324))
Соціальна і здоров'язберезувальна	«Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти	Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Лаврентьєва І.В., Хомич О.Л.	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08. 2021 р., № 898, від 29.09. 2021 р. № 1031, від 13.12. 2021 р. № 1358, від 02.02. 2022 р. № 96, від 09.02. 2022 № 143, від 11.04. 2022 р. № 324))
	«Етика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	Пометун О.І., Ремех Т.О., Кришмарел В.Ю.	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08. 2021 р., № 898, від 29.09. 2021 р. № 1031, від 13.12. 2021 р. № 1358, від

			02.02. 2022 р. № 96, від 09.02. 2022 № 143, від 11.04. 2022 р. № 324))
Технологічна	«Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С, Приходько Ю.М.	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08. 2021 р., № 898, від 29.09. 2021 р. № 1031, від 13.12. 2021 р. № 1358, від 02.02. 2022 р. № 96, від 09.02. 2022 № 143, від 11.04. 2022 р. № 324))
Інформатична	«Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В.	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08. 2021 р., № 898, від 29.09. 2021 р. № 1031, від 13.12. 2021 р. № 1358, від 02.02. 2022 р. № 96, від 09.02. 2022 № 143, від 11.04. 2022 р. № 324))
Мистецька	«Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної	Кондратова Л.Г.	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки

	середньої освіти		України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (зі змінами, внесеними у додаток наказами Міністерства освіти і науки України від 10.08.2021 р., № 898, від 29.09.2021 р. № 1031, від 13.12.2021 р. № 1358, від 02.02.2022 р. № 96, від 09.02.2022 № 143, від 11.04.2022 р. № 324))
Фізична культура	«Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	Педан О.С., Коломоєць Г.А., Боляк А.А., Ребрина А.А., Деревянко В.В., Стеценко В.Г., Остапенко О.І., Лакіза О.М., Косик В.М. та інші	«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» наказ Міністерства освіти і науки України від 17.08.2022 року № 752

**Перелік навчальних програм
для здобувачів освіти другого рівня повної загальної середньої освіти
(5 класи)**

№ з/п	Назва навчальної програми	Ким та коли затверджено
1	<p>Авторська навчальна програма «Українська мова. 5–9-ті класи» для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Семихат Н. В., Дроф'як С. М., Новожилова Н. М.)</p> <p>Авторська навчальна програма «Українська мова. Адаптаційний цикл. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт. Гавриш І.В., Гученко О.В., Мартиновець С.М.)</p>	<p>ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти».</p> <p>Схвалено для використання в освітньому процесі.</p> <p>Рішення експертної комісії з української мови від 13 червня 2022 (протокол № 2); зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0251-2022</p> <p>Зареєстрований у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0268-2022</p>
2	<p>Авторська навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт. Гавриш І.В., Гученко О.В., Мартиновець С.М.)</p>	<p>ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти».</p> <p>Схвалено для використання в освітньому процесі.</p> <p>Рішення експертної комісії з літератури (української та зарубіжної) від 24 червня 2022 року (протокол № 4); зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0271-2022</p>
3	<p>Авторська навчальна програма «Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт. Гавриш І.В., Доценко С.О., Горьков О.А., Скиба С.Б.)</p>	<p>ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти».</p> <p>Схвалено для використання в освітньому процесі.</p> <p>Рішення експертної комісії з математики від 30 травня 2022 року (протокол №7); зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0189-2022</p>
4	<p>Авторська навчальна програма «Пізнаємо природу. Моя планета Земля» для 5–6-х класів закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним</p>	<p>ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти».</p> <p>Схвалено для використання в освітньому процесі.</p>

	проектом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Гога С.С., Задорожний К.М., Калиновська Г.О.)	Рішення експертної комісії з біології та екології від 31 травня 2022 року (протокол № 4), з географії від 25 травня 2022 року (протокол № 4); зареєстровано у Каталогі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0199-2022
5	Авторська навчальна програма «Пізнаємо природу. Твої фізичні відкриття» для 5–6-х класів закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Сухов Р. В.)	ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти». Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з фізики від 06 червня 2022 року (протокол № 3), з хімії від 25 травня 2022 року (протокол № 4); зареєстровано у Каталогі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0201-2022
6	Авторська навчальна програма курсу за вибором «Еврика» для 5–8-х класів закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Доценко С. О., Горьков О. А., Скиба С. Б.)	ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти». Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з математики від 30 травня 2022 року (протокол №7); зареєстровано у Каталогі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0190-2022
7	Авторська навчальна програма «Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти (інтегрований курс)» для 5–6-х класів закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Аркуша О. Г., Боарь М. С., Дяків В. Г., Мудрий М. М., Пастушенко Р. Я., Хлипавка Л. М.)	ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти». Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з громадянської освіти, правознавства, етики та предметів морального спрямування від 30 травня 2022 року (протокол № 4); зареєстровано у Каталогі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0197-2022
8	Авторська навчальна програма «Географія» для 6–9-х класів закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проектом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Гога С. С., Свір Н. В.)	ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти». Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з географії від 25 травня 2022 року (протокол № 4); зареєстровано у

		Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0196-2022
9	Авторська навчальна програма «Зарубіжна література. 5–6-ті класи» (1,5 години на тиждень) для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Гученко О. В., Мартиновець С. В.)	ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти». Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з літератури (української та зарубіжної) від 13 червня 2022 року (протокол № 3); зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0255-2022
10	Авторська навчальна програма «Навчаємося разом (інтегрований курс)» для 5–9-х класів для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Щербакова О. О., Холтобіна О. У., Щербаков О. Ф., Луценко Є. В.)	ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти». Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з літератури (української та зарубіжної) від 13 червня 2022 року (протокол № 3); зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0257-2022)
11	Українська мова	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
12	Українська література	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
13	Зарубіжна література	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
14	Іноземна мова (англійська)	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
15	Математика	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
16	Інтегрований курс "Пізнаємо природу"	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
17	Інтегрований курс "Здоров'я, безпека та добробут"	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
18	Етика	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21

19	Вступ до історії України та громадянської освіти	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
20	Інформатика	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
21	Технології	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
22	Мистецтво: музичне мистецтво	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
23	Мистецтво: образотворче мистецтво	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21
24	Фізична культура	Затверджено рішенням педагогічної ради від 30.08.2022 № 21

**Перелік навчальних програм
для здобувачів освіти другого рівня повної загальної середньої освіти
(6-9 класи)**

(затверджені наказами Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» (зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407, від 21.02.2019 № 236, від 03.08.2022 № 698 «Про надання грифа оновленим навчальним програмам»)

№ з/п	Назва навчальної програми
1	Українська мова (Програми для загальноосвітніх навчальних закладів, наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
2	Українська література (Програми для загальноосвітніх навчальних закладів, наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
3	Біологія (Програми для загальноосвітніх навчальних закладів, наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
4	Всесвітня історія (Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, 7-9 класи, наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698)
5	Географія (Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, 6-9 класи, наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698)
6	Зарубіжна література (Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, 6-9 класи, наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698)
7	Інформатика (Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (колектив авторів), наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
8	Історія України (Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, 7-9 класи, наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698)
9	Математика (Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (колектив авторів), наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
10	Мистецтво (Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
11	Основи здоров'я (Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, 6-9 класи, наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698)
12	Трудове навчання (Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
13	Фізика (Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
14	Фізична культура (Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, 6-9 класи,, наказ МОН від 23.10.2017 № 1407 зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698)
15	Хімія (Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (колектив авторів), наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
16	Іноземні мови (Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів, наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
17	Музичне мистецтво (Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів, наказ МОН від 07.06.2017 № 804)
18	Образотворче мистецтво (Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів, наказ МОН від 07.06.2017 № 804)

19	Основи правознавства (Навчальна програма з основ правознавства для 9 класу закладів загальної середньої освіти, наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698)
20	Всесвітня історія. Історія України (інтегрований курс). 6 клас (Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698)

**Перелік навчальних програм
для здобувачів освіти третього рівня повної загальної середньої освіти
(10-11 клас)**

(затверджені наказами Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10 – 11 класів закладів загальної середньої освіти», зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 24.11.2017 № 1539, від 28.11.2019 № 1493, від 03.08.2022 № 698 «Про надання грифа оновленим навчальним програмам»)

№ з/п	Назва навчальної програми	Рівень вивчення	Ким та коли затверджено
Освітня галузь «Мови і літератури»			
1	Українська мова	Рівень стандарту	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
2	Українська література	Рівень стандарту	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
3	Зарубіжна література	Рівень стандарту	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
4	Іноземні мови	Рівень стандарту	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
Освітня галузь «Суспільствознавство»			
5	Історія України	Рівень стандарту	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
6	Всесвітня історія	Рівень стандарту	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
7	Громадянська освіта (інтегрований курс)	Рівень стандарту	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
Освітня галузь «Математика»			
8	Математика	Профільний рівень	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
Освітня галузь «Природознавство»			
9	Біологія і екологія	Рівень стандарту	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
10	Фізика (авторський колектив Національної академії наук України під керівництвом Локтева В. М.)	Рівень стандарту	Наказ МОН від 24.11.2017 № 1539
11	Астрономія (авторський колектив Національної академії наук України під керівництвом Яцківа Я. Я.)	Рівень стандарту	Наказ МОН від 24.11.2017 № 1539
12	Географія	Рівень стандарту	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
13	Хімія	Рівень стандарту	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
Освітня галузь «Технології»			
14	Інформатика	Рівень стандарту	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
15	Технології	Рівень стандарту	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407

Освітня галузь «Мистецтво»			
16	Мистецтво	Рівень стандарту	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура»			
17	Фізична культура	Рівень стандарту	Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698
18	Захист України	Рівень стандарту	Наказ МОН від 04.11.2020 № 1377, зі змінами, внесеними наказом МОН від 03.08.2022 № 698

**Перелік навчальних програм
на варіативну складову навчального плану
на 2022-2023 навчальний рік**

№ з/п	Назва програми	Спрямування (спецкурс, курс за вибором, факультатив)	Клас	К-ть год.	Год. за про-гр.	Тип програми (державна, авторська) (П.І.Б. автора)	Нормативно-правове забезпечення (ким дозволено до використання, коли та ким затверджено)
1	Казка як епічний жанр	Факультатив	5	1	35	Державна Є.Д. Квітень, А.В. Ткач	Лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНУ від 20.03.2015 №14.1/12-121-Г
2	«Цифрова та медіа грамотність»	Факультатив	6	1	35	Державна Саражинська Н.А., Якуба С.Ю.	Лист ІМЗО від 29.03.2018 №22.1/12-Г-184
3	«Математичний калейдоскоп»	Факультатив	6	1	35	Державна О.Р. Гартфіль	Збірник програм з математики для допрофільного навчання та профільної підготовки в частині варіативної складової (упорядники Прокопенко Н.С., Єргіна О.В., Вашуленко О.П. Лист ІМЗО від 04.07.2016 №2.1/12-Г-440
4	Українознавство. Український світ Українознавство. Українська спільнота	Факультатив	6, 8	1	35	Державна А. Ціпко, Т. Бойко, С. Бойко, О. Газізова	Лист МОН від 10.08.2020 №1/11 - 5310
5	За лаштунками шкільної математики	Факультатив	7, 8, 9	1	35	Державна В.Г. Бевз, М.І. Бурда	Збірник програм з математики для

							допрофільного навчання та профільної підготовки в частині варіативної складової (упорядники Прокопенко Н.С., Єргіна О.В., Вашуленко О.П. Лист ІМЗО від 04.07.2016 №2.1/12-Г-440
6	Логіка	Факультатив	9	1	35	Державна О.І. Буковська, Д.В. Васильєва	Лист Інституту модернізації змісту освіти від 10.07.2020 № 22.1/12-Г-557
7	Методи розв'язування задач з математики	Факультатив	11	1	35	Державна Л.І. Лахтадир	Науково-методичною комісією з математики НМР з питань освіти Міністерства освіти і науки України (протокол від 24.06.2010р. № 4)
8	Стилістика сучасної української мови	Факультатив	11	1	35	Державна О.М. Авраменко, В.Ф. Чуркіна	Лист ІМЗО від від 03.07.2017 року № 21.1/12-Г-314
9	Синтаксис складного речення	Факультатив	9	1	35	Державна Тетяна Гнаткович	Лист Інституту модернізації змісту освіти від 04.07.2019 № 221/12-Г-551
10	Сходінки орфографії	Факультатив	6	1	34	Державна Скринник О.М., Січкач С.І.	Черкаський ОППО Лист ІМЗО від 22.12.2016 №2.1/12-Г-898
11	Введення в кібербезпеку	Факультатив	8	1	36	Авторська Череватенко А.О. (на основі програми курсу за	Лист ІМЗО від 05.07.2018 № 22.1/12-Г-498

						вибором (вибірковий модуль) «Введення в кібербезпеку» (Войцеховський М.О., Гапонюк Ю.М., Густяк О.М., Дзюба С.М., Проценко Т.Г.)	
12	Дивосвіт української літератури	Факультатив	6	1	35	Державна Тетяна Гнаткович, Олеся Калинич	Лист ІМЗО № 22.1/12 -Г-551 від 04.07.2019 року
13	Сучасна українська літературна мова: морфологія	Факультатив	7	1	35	Державна Т. Гнаткович, О. Калинич, О. Береш-Попович, М. Шкурда, О. Колінченко	Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах комісіями з української мови та літератури Науково - методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (лист інституту модернізації змісту освіти від 04.07.2019 р. № 22.1/12-Г-551).
14	Уроки для стійкого розвитку	Факультатив	7, 8	1	35	Авторська Кулинич Л.І. (на основі програми курсів за вибором «Уроки для сталого розвитку» Пометун О. І., Пилипчатіна Л. М., Сущенко І.	Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичною радою КУ «ЧММКУО», протокол від 20.08.2020, затверджена наказом Департаменту

						М.	освіти та гуманітарної політики ЧМР від 02.10.2020 №641
15	Розв'язування задач з хімії	Факультатив	10	1	35	Державна Вороненко Т.І.	Лист ІМЗО від 12.11.2019 № 22.1/12-Г-1058
16	“Еврика”	Курс за вибором	5	1	35	Авторська НПП “Інтелект України” (авт.: Гавриш І. В., Доценко С. О., Горьков О. А., Скиба С. Б.)	ДНУ «Інститут Модернізації змісту освіти». Схвалено для використання в освітньому процесі. Рішення експертної комісії з математики від 30 травня 2022 року (протокол №7); зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0190-2022

**Підручники для 1 класу, які мають гриф МОН, обрані учителями
та затверджені рішенням педагогічної ради від 16.05.2018 № 4**

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	«Українська мова. Буквар» (підручник у 2-х частинах) (наказ МОН від 06.07.2018 № 734) Підручники і посібники	Кравцова Н.М., Придаток О.Д.	2018	70
2	«Математика» (підручник) Підручники і посібники (наказ МОН від 06.07.2018 № 734)	Корчевська О.П., Козак М.В.	2018	72
3	«Я досліджую світ» підручник інтегрованого курсу (у 2-х частинах) Світич (наказ МОН від 06.07.2018 № 734)	Волощенко О.В., Козак О.П., Остапенко Г.С.	2018	70
4	«Мистецтво» (підручник) Абетка (наказ МОН від 06.07.2018 № 734)	Лемешева Н.А.	2018	72
5	«Англійська мова» (підручник для закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) (наказ МОН від 06.07.2018 № 735) Астон	Карпюк О.Д.	2018	71

**Підручники для 2 класу, які мають гриф МОН, обрані учителями
та затверджені рішенням педагогічної ради від 27.02.2019 № 2**

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	«Українська мова та читання» (у 2-х частинах) Підручники і посібники (наказ МОН від 28.03.2019 № 407)	Сапун Г.М., Придаток О.Д.	2019	69
2	«Математика» Підручники і посібники (наказ МОН від 28.03.2019 № 407)	Заїка А.М.	2019	69
3	«Англійська мова» (підручник для закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) Астон (наказ МОН від 28.03.2019 № 407)	Карпюк О.Д.	2019	75
4	«Я досліджую світ» (у 2-х частинах) Світич (наказ МОН від 28.03.2019 № 407)	Волощенко О.В., Козак О.П., Остапенко Г.С.	2019	68
5	«Мистецтво» Гене́за (наказ МОН від 28.03.2019 № 407)	Масол Л.М., Гайдамака О.В., Колотило О.М.	2019	69

**Підручники для 3 класу, які мають гриф МОН, обрані учителями
та затверджені рішенням педагогічної ради від 11.03.2020 № 3**

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	Мистецтво (інтегрований курс) Навчальна книга- Богдан	Кондратова Л.Г.	2020	78
2	Я досліджую світ (2 ч.) Світич (наказ МОН від 21.02.2020 № 271)	Волощенко О.В.	2020	70
3	Математика (2 ч.) Підручники і посібники (наказ МОН від 21.02.2020 № 271)	Заїка А.М.	2020	75
4	Англійська мова (з аудіосупроводом) Астон (наказ МОН від 21.02.2020 № 271)	Карпюк О.Д.	2020	71
5	Українська мова та читання (2 ч.) Підручники і посібники (наказ МОН від 21.02.2020 № 271)	Сапун Г.М.	2020	76

**Підручники для 4 класу, які мають гриф МОН, обрані учителями
та затверджені рішенням педагогічної ради від 03.02.2021 № 2**

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	Мистецтво (інтегрований курс) (наказ МОН від 16.01.2021 № 53)	Кондратова Л.Г.	2021	75
2	Я досліджую світ (2 ч.) (наказ МОН від 16.01.2021 № 53)	Волощенко О.В.	2021	65
3	Математика (2 ч.) (наказ МОН від 16.01.2021 № 53)	Заїка А.М.	2021	65
4	Англійська мова (з аудіосупроводом) Астон (наказ МОН від 16.01.2021 № 53)	Карпюк О.Д.	2021	67
5	Українська мова та читання (2 ч.) (наказ МОН від 16.01.2021 № 53)	Сапун Г.М.	2021	75
6	Інформатика (наказ МОН від 16.01.2021 № 53)	Воронцова Т.В.	2021	65

**Підручники для 5 класу, які мають гриф МОН, обрані учителями
та затверджені рішенням педагогічної ради від 26.05.2022, протокол № 20**

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	«Українська мова» підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. - Київ, «Генеза».- 2022 “Рекомендовано Міністерством освіти і науки України”, наказ Міністерства освіти і науки України від 08.02.2022 № 140	Заболотний О. В., Заболотний В. В.	2022	
2	Українська література: підруч. для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Чернівці: Букрек. – 2022. – 240 с. : іл. “Рекомендовано Міністерством освіти і науки України”, наказ Міністерства освіти і науки України від 08.02.2022 № 140	Архипова В.П., Січкач С.І., Шило С.Б.	2022	
3	Зарубіжна література"підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ, Видавничий центр «Академія».- 2022 Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ МОН України від 08.02.2022 № 140)	О. М. Ніколенко, Л. В. Мацевко-Бекерська, Н. П. Рудніцька, Л.Л. Ковальова, О.В. Орлова, Л. П. Юлдашева, В. Г. Туряниця, Д. О. Лебедь	2022	
4	Англійська мова (5-й рік навчання) — English (Year 5) : підручник для 5-го класу закладів загальної середньої освіти. — Тернопіль: Видавництво Астон, 2022. — 156 с. : іл. —	Карпюк О.Д., Карпюк К.Т.	2022	

	(Англ. та укр. мовами). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ МОН України від 08.02.2022 № 140)			
5	«Математика» підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти.- Київ.- Видавничий дім «Освіта».- 2022 Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 08.02.2022 р. № 140)	Бевз Г. П., Бевз В. Г., Васильєва Д. В., Владімірова Н. Г.	2022	
6	Пізнаємо природу: Підручник для 5 кл. закладів загальної середньої освіти. — Київ: УОВЦ «Оріон», 2022. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 08.02. 2022 р. № 140)	Т.В. Коршевніук, О.Г. Ярошенко	2022	
7	Вступ до історії України та громадянської освіти: підруч. для 5 кл. закладів загальної середньої освіти. — Київ: УОВЦ «Оріон», 2022. — 256 с.: іл. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України(наказ Міністерства освіти і науки України від 08.02.2022 № 140)	І.Я. Щупак, О.В. Бурлака, І.О. Піскарьова, А.С. Посунько	2022	
8	Здоров'я, безпека та добробут: підручник інтегрованого курсу для 5 кл. закладів загальної середньої освіти. — К.: Видавництво	Т.В. Воронцова, В.С. Пономаренко, І.В. Лаврентьєва, О.Л. Хомич	2022	

	«Алатон», 2022. — 256 с. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ МОН України від 08.02.2022 № 140)			
9	«Етика» підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Харків.- Видавництво «Ранок».- 2022 Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 08.02.2022 р. №140)	Олександр Мартинюк, Ольга Гісем	2022	
10	“Технології” підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти Ранок (наказ МОН від 08.02.2022 № 141)	Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна І.С., Приходько Ю.М., Крімер В.В., Павич Н.М.	2022	
11	«Інформатика» підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти.- Київ «Генеза».- 2022 Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ МОН України від 08.02.2022 № 140)	Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В.	2022	
12	Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 5 кл. закладів загальн. середн. освіти. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2022. — с. : іл. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 08.02.2022 р. № 140)	Л.Г. Кондратова, С.І. Федун, О.В. Чорний	2022	
13	Навчальний посібник	Гавриш І.В.,	2021	

	<p>“Українська мова. 5 клас. Робочий зошит (у 9-ти частинах)” для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом “Інтелект України”</p> <p>Зареєстрований у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0194-2021</p>	<p>Семихат Н.В., Дроф’як С.М., Новожилова Н.М.</p>		
14	<p>Навчальний посібник “Українська мова. 5 клас. Зошит для самостійних і контрольних робіт” для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом “Інтелект України”</p> <p>Зареєстрований у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0195-2021</p>	<p>Гавриш І.В., Семихат Н.В., Дроф’як С.М., Новожилова Н.М.</p>	2021	
15	<p>Навчальний посібник “Українська мова. 5 клас. Інтелект-карти і карти знань” для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом “Інтелект України”</p> <p>Зареєстрований у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 3.0196-2021</p>	<p>Гавриш І.В., Семихат Н.В., Дроф’як С.М., Новожилова Н.М.</p>	2021	
16	<p>Українська література.</p>	<p>Гавриш І.В.,</p>	2019	

	Зошити з друкованою основою (1-7 частин), які працюють за програмою базової загальної середньої освіти науково-педагогічного проекту “Інтелект України” Лист ІМЗО від 18.04.2019 №22.1/12-Г-213	Трефілова К., Тарасенко О., Тарасенко В.		
17	Зарубіжна література: зошити з друкованою основою (1-7 частини для 5 класу), які працюють за програмою базової загальної середньої освіти науково-педагогічного проекту “Інтелект України” Лист ІМЗО від 24.04.2019 №22.1/12-Г-239	Гавриш І.В., Трефілова К., Сегеда Т., Гученко О.	2019	

**Підручники для 6 класу, які мають гриф МОН, обрані учителями
та затвержені рішенням педагогічної ради від 19.03.2019, протокол №3**

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	«Українська мова» Грамота (наказ МОН від 07.02.2014 № 123)	Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т., Жук М.Г.	2014	70
2	«Українська література» Грамота (наказ МОН від 07.02.2014 № 123)	Авраменко О.М.	2014	67
3	«Світова література» Генеza	Волощук Є.В.	2014	55
4	«Математика» ВД «Освіта» (наказ МОН від 07.02.2014 № 123)	Тарасенкова Н.А., Богатирьова І.М., Бочко О.П., Коломієць О.М., Сердюк З.О.	2014	71
5	«Географія» Грамота (наказ МОН від 07.02.2014 № 123)	Гільберг Т.Г., Паламарчук Л.Б.	2014	62
6	«Основи здоров'я» Генеza (наказ МОН від 07.02.2014 № 123)	Бойченко Т.Є., Василяшко І.П., Василенко С.В., Гурська О.К., Гущина Н.І., Коваль Н.С.	2014	55
7	«Англійська мова» (6-й рік навчання) Астон (наказ МОН від 07.02.2014 № 123)	Карпюк О.Д.	2014	70
8	«Біологія» Генеza (наказ МОН від 07.02.2014 № 123, лист МОН від 09.06.2020 № 1-11- 3807)	Остапченко Л.І.	2014	65
9	«Всесвітня історія. Історія України (інтегрований курс)» Навчальна книга – Богдан (наказ МОН від 12.04.2019 № 474)	Сорочинська Н.М., Мартинюк О.О.	2019	83
10	«Інформатика»	Морзе Н.В.,	2019	83

	Оріон (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Барна О.В., Вембер В.П.		
11	«Образотворче мистецтво» ТОВ «СИЦІЯ» (наказ МОН від 07.02.2014 № 123)	Калініченко О.В., Масол Л.М.	2014	67
12	«Музичне мистецтво» «Навчальна книга – Богдан» (наказ МОН від 07.02.2014 № 123)	Кондратова Л.Г.	2014	68
13	«Трудове навчання» (для дівчат) СИЦІЯ (наказ МОН від 07.02.2014 № 123)	Сидоренко В.К., Мачача Т.С., Титаренко В.П., Павх С.П., Гаврилюк Г.М.	2014	25
14	«Трудове навчання» (для хлопців) Гене́за (наказ МОН від 07.02.2014 № 123)	Терещук Б.М., Дятленко С.М., Гащак В.М., Лещук Р.М.	2014	34

**Підручники для 7 класу, які мають гриф МОН, обрані учителями
та затверджені рішенням педагогічної ради від 11.03.2020 № 3**

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	«Українська мова» ВД «Освіта» (наказ МОН від 20.07.2015 № 777, лист МОН від 02.06.2020 № 1/11- 3642)	Глазова О.П.	2015, 2020	46+23
2	«Українська література» Грамота (наказ МОН від 20.07.2015 № 777, лист МОН від 02.06.2020 № 1/11- 3641)	Авраменко О.М.	2015, 2020	48+26
3	«Зарубіжна література» Гене́за (наказ МОН від 20.07.2015 № 777, лист МОН від 02.06.2020 № 1/11- 3653)	Волощук Є.В., Слободянюк О.М.	2015, 2020	45+24
4	«Алгебра» Гімназія (наказ МОН від 20.07.2015 № 777, лист МОН від 03.06.2020 № 1/11- 3693)	Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С.	2015, 2020	46+24
5	«Геометрія» Гімназія (наказ МОН від 20.07.2015 № 777, лист МОН від 03.06.2020 № 1/11- 3694)	Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С.	2015, 2020	46+24
6	«Інформатика» Оріон (наказ МОН від 25.03.2020 № 449)	Морзе Н.В.	2015, 2020	25+76
7	«Фізика» (наказ МОН від 20.07.2015 № 777, лист МОН від 02.06.2020 № 1/11- 3645)	Бар'яхтар В.Г., Довгий С.О., Божинова Ф.Я., Горобець Ю.І., Ненашев І.Ю., Кірюхіна О.О.	2015, 2020	46+24
8	«Хімія» Академія (наказ МОН від 20.07.2015 № 777, лист МОН від	Попель П.П., Крикля Л.С.	2015, 2020	46+24

	02.06.2020 № 1/11-3646)			
9	«Біологія» Абетка (наказ МОН від 20.07.2015 № 777, лист МОН від 09.06.2020 № 1/11-3861)	Соболь В.І Остапченко Л.І.	2015, 2020	46+37
10	«Історія України» Ранок (наказ МОН від 25.03.2020 № 449)	Власов В.С.	2015, 2020	46+55
11	«Всесвітня історія» Ранок (наказ МОН від 25.03.2020 № 449)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	2015, 2020	46+55
12	«Основи здоров'я» Генеза (наказ МОН від 20.07.2015 № 777)	Бойченко Т.Є., Василяшко І.П., Гурська О.К., Коваль Н.С.	2015	46
13	Англійська мова (7-й рік навчання) Астон (наказ МОН від 20.07.2015 № 777, лист МОН від 02.06.2020 № 1/11-3636)	Карпюк О.Д.	2015, 2020	46+25
14	«Музичне мистецтво» ТОВ «СИЦІЯ» (наказ МОН від 20.07.2015 № 777)	Масол Л.М., Аристова Л.С.	2015	45
15	«Образотворче мистецтво» (наказ МОН від 20.07.2015 № 777)	Папіш Л.В., Шутка М.М.	2015	30
16	«Трудове навчання» (для дівчат) Літера ЛТД (наказ МОН від 20.07.2015 № 777)	Терещук А.І., Медвідь О.Ю., Приходько Ю.М.	2015	25
17	«Трудове навчання» (для хлопців) Літера ЛТД (наказ МОН від 20.07.2015 № 777)	Терещук А.І., Авраменко О.Б.	2015	21
18	«Географія» Ранок (наказ МОН від 20.07.2015 № 777, лист МОН від 28.05.2020 № 1/11-3502)	Довгань Г.Д., Стадник О.Г.	2015	46

**Підручники для 8 класу, які мають гриф МОН, обрані учителями
та затверджені рішенням педагогічної ради від 12.03.2021 № 4**

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	«Українська мова» Фоліо (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Глазова О.П.	2021	69
2	«Українська література» ТОВ «Видавництво Ранок» (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Авраменко О.М.	2021	69
3	«Зарубіжна література» Гене́за (наказ МОН від 10.05.2016 № 491)	Волощук Є.В., Слободянюк О.М.	2016	65
4	«Алгебра» Гімназія (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С.	2021	69
5	«Геометрія» Гімназія (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С.	2021	69
6	«Інформатика» Оріон (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Морзе Н.В., Барна О.В.	2021	69
7	«Фізика» (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Бар'яхтар В.Г., Довгий С.О., Божинова Ф.Я., Кірюхіна О.О.	2021	68
8	«Хімія» Ранок (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Григорович О.В.	2021	68
9	«Історія України» Ранок (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	2021	69
10	«Всесвітня історія» Ранок (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	2021	69
11	«Географія» Ранок (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Довгань Г.Д.	2021	68
12	«Основи здоров'я» Гене́за (наказ МОН від 10.05.2016 № 491)	Бойченко Т.Є., Василяшко І.П., Гурська О.К., Коваль Н.С.	2016	57

13	«Біологія» Абетка (наказ МОН від 10.05.2016 № 491)	Соболь В.І.	2016	63
14	«Англійська мова» (8-й рік навчання) Астон (наказ МОН від 22.02.2021 № 243)	Карпюк О.Д.	2021	68
15	«Мистецтво (інтегрований курс») «Видавництво «Навчальна книга - Богдан»(наказ МОН від 10.05.2016 № 491)	Кондратова Л.Г.	2016	56
16	«Трудове навчання» (технічні види праці) Генеца (наказ МОН від 10.05.2016 № 491)	Гащак В.М., Дятленко С.М., Терещук Б.М., Тименко В.П., Туташинський В.І.	2016	35
17	«Трудове навчання» (обслуговуючі види праці) Літера ЛТД (наказ МОН від 10.05.2016 № 491)	Терещук А.І., Медвідь О.Ю., Приходько Ю.М.	2016	28

Підручники для 9 класу, які мають гриф МОН

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	«Українська мова» Грамота (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Авраменко О.М.	2017	69
2	«Українська література» Грамота (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Авраменко О.М.	2017	69
3	«Зарубіжна література» Гене́за (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Волощук Є.В., Звиняцьковський В.Я., Філенко О.М.	2017	69
4	«Алгебра» Гімназія (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С.	2017	69
5	«Геометрія» Гімназія (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Мерзляк А.Г., Полонський В.Б., Якір М.С.	2017	69
6	«Інформатика» Оріон (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Морзе Н.В., Барна О.В., Вембер В.П.	2017	69
7	«Фізика» (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Бар'яхтар В.Г., Довгий С.О., Божинова Ф.Я., Кірюхіна О.О.	2017	69
8	«Хімія» Академія (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Попель П.П., Крикля Л.С.	2017	69
9	«Історія України» Ранок (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	2017	69
10	«Всесвітня історія» Ранок (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	2017	69
11	«Географія» Видавничо-	Масляк П.О., Капіруліна С.Л.	2017	69

	поліграфічна «Аксиома» (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)			
12	«Основи здоров'я» Гене́за (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Бойченко Т.Є., Васи́лашко І.П., Гу́рська О.К., Кова́ль Н.С., По́льова М.Б., Попа́дюк С.А.	2017	69
13	«Біологія» Гене́за (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Остапченко Л.І., Балан П.Г., Поліщук В.П.	2017	69
14	«Англійська мова» (9-й рік навчання) Астон (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Карпюк О.Д.	2017	69
15	«Основи правознавства» Гене́за (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Філіпенко Т.М., Сутковий В.Л.	2017	69
16	«Мистецтво» Гене́за (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Гайдамака О.В.	2017	69
17	«Трудове навчання» (технічні види праці) Гене́за (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Гащак В.М., Терещук Б.М., Дятленко С.М., Тименко В.П.	2017	40
18	«Трудове навчання» (обслуговуючі види праці) СИ́ЦІЯ (наказ МОН від 20.03.2017 № 417)	Мачача Т.С., Стрижова Т.В.	2017	29

**Підручники для 10 класу, які мають гриф МОН, обрані учителями
та затверджені рішенням педагогічної ради від 24.04.2018, протокол №3**

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	«Українська мова (рівень стандарту)» ТОВ Видавництво «Ранок» (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Глазова О.П.	2018	40
2	«Українська література (рівень стандарту)» Грамота (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Авраменко О.М., Пахаренко В.І.	2018	40
3	«Зарубіжна література (профільний рівень)» Грамота (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Ніколенко О.М., Орлова О.В., Любарець Н.О.	2018	40
4	«Алгебра і початки аналізу (профільний рівень)» Генеца (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Істер О.С., Єргіна О.В.	2018	40
5	«Геометрія (профільний рівень)» Генеца (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Істер О.С., Єргіна О.В.	2018	40
6	«Фізика» (рівень стандарту, за навчальною програмою авторського колективу під керівництвом Локтева В.М.) (наказ МОН від 31.05.2018 № 553)	Бар'яхтар В.Г., Довгий С.О., Божинова Ф.Я., Кірюхіна О.О.	2018	40
7	«Хімія» (рівень стандарту) Оріон (наказ МОН від 11.10.2018 № 1085)	Ярошенко О.Г.	2018	40
8	«Історія України (рівень стандарту)» Ранок (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	2018	40
9	«Всесвітня історія (рівень стандарту)»	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	2018	40

	Ранок (наказ МОН від 30.05.2018 № 551)			
10	«Географія (рівень стандарту)» ТОВ «Видавничо-торгова фірма «Перун» (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Бойко В.М., Брайчевський Ю.С., Яценко Б.П.	2018	40
11	«Біологія і екологія (рівень стандарту)» Гене́за (наказ МОН від 11.10.2018 № 1085)	Остапченко Л.І., Балан П.Г., Компанець Т.А., Рушковський С.Р.	2018	30
12	«Англійська мова» (10-й рік навчання, рівень стандарту) Астон (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Карпюк О.Д.	2018	40
13	«Захист Вітчизни» (рівень стандарту) Астон (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Гарасимів І.М., Пашко К.О., Фука М.М., Щирба Ю.П.	2018	21
14	«Захист Вітчизни» (рівень стандарту, «Основи медичних знань») Астон (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Гудима А.А. Гарасимів І.М., Пашко К.О., Фука М.М.	2018	20
15	«Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту)» Астон (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Васильків І.Д., Кравчук В.М., Сливка О.А.	2018	40
16	«Інформатика (рівень стандарту)» Оріон (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Морзе Н.В., Вембер В.П.	2019	62
17	«Технології» КП "Видавництво "Педагогічна думка" (наказ МОН України від 31.05.2018 № 551)	Туташинський В.В., Кірютченкова І.В.	2019	58

**Підручники для 11 класу, які мають гриф МОН, обрані учителями
та затверджені рішенням педагогічної ради від 19.03.2019, протокол №3**

№п/п	Назва підручника	Автор	Рік видання	Кількість
1	«Українська мова (рівень стандарту)» Ранок (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Глазова О.П.	2019	50
2	«Українська література (рівень стандарту)» Грамота (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Авраменко О.М.	2019	45
3	«Зарубіжна література (профільний рівень)» Грамота (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Ніколенко О.М., Турянця В.Г., Лебедь Д.О., Любарець Н.О., Орлова О.В.	2019	45
4	«Алгебра і початки аналізу (профільний рівень)» Гене́за (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Істер О.С., Єрґіна О.В.	2019	45
5	«Геометрія (профільний рівень)» Гене́за (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Істер О.С., Єрґіна О.В.	2019	45
6	«Фізика» (рівень стандарту, за навчальною програмою авторського колективу під керівництвом Локтева В.М.) (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Бар'яхтар В.Г., Довгий С.О., Божинова Ф.Я., Кірюхіна О.О.	2019	45
7	«Хімія» (рівень стандарту) Ранок (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Григорович О.В.	2019	43
8	«Історія України (рівень стандарту)» Навчальна книга – Богдан (наказ МОН від 12.04.2019 № 474)	Сорочинська Н.М., Гісем О.В.	2019	45
9	«Всесвітня історія (рівень стандарту)» Ранок (наказ МОН	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	2019	45

	від 12.04.2019 № 474)			
10	«Біологія і екологія (рівень стандарту)» Абетка (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Соболь В.І.	2019	42
11	«Англійська мова» (11-й рік навчання, рівень стандарту) Астон (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Карпюк О.Д.	2019	45
12	«Астрономія» (рівень стандарту, за навчальною програмою авторського колективу під керівництвом Яцківа Я.С.) (наказ МОН від 12.04.2019 № 472) (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Сиротюк В.Д., Мирошніченко Ю.Б.	2019	45
13	«Захист Вітчизни» (рівень стандарту) Астон (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Гудима А.А., Пашко К.О., Гарасимів І.М., Фука М.М., Щирба Ю.П.	2019	28
14	«Захист Вітчизни» (рівень стандарту, «Основи медичних знань») Астон (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Гудима А.А. Гарасимів І.М., Пашко К.О., Фука М.М.	2019	24
15	«Мистецтво»			
16	«Інформатика (рівень стандарту)» Оріон (наказ МОН від 31.05.2018 № 551)	Морзе Н.В., Вембер В.П.	2019	58
17	«Географія (рівень стандарту)» ТОВ «Абетка» (наказ МОН від 12.04.2019 № 472)	Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р.	2019	38

**Моніторинг досягнення учнями результатів навчання
(І рівень)
Орієнтовний зведений перелік діагностувальних робіт
(відповідно наказу МОН України від 13.07.2021 № 813)
у 1-4 класах**

Види діагностувальних робіт	1 клас		2 клас		3 клас		4 клас	
	І с.	ІІ с.	І с.	ІІ с.	І с.	ІІ с.	І с.	ІІ с.
Читання / літературне читання								
Аудіювання (2-4)			1	1	1	1	1	1
Читання вголос (1-4)		1	1	1	1	1	1	1
Читання мовчки (3-4)					1	1	1	1
Читання напам'ять віршових творів (2-4)			3	3	3	4	4	4
Читання напам'ять прозових творів (3-4)						1 уривок казки		1 уривок оповід
Робота з літ.твором/ме діа текстом (2-4)				1		1		1
Усний переказ (2-4)			1		1		1	
Українська мова								
Діалог (усно/письмово) (2-4)				1	1		1	
Письмовий переказ (3-4)					1		1	
Усний твір (2-4)				1		1	1	

Письмовий твір (4)								1
Списування (1-4)		1	1	1	1	1	1	1
Диктант (2-4)			1	2	1	2	1	2
Робота з мовними одиницями (2-4)			2	2	1	2	1	2
ДПА								1
Математика								
Комбінована		1	4	3	4	3	4	3
З перевірки сформованості і навичок усних обчислень				1		1		1
ДПА								1
Я досліджую світ								
Я досліджую світ			3	4	3	4	3	4
Іноземна мова (англійська)								
Аудіювання		1	1	1	1	1	1	1
Читання			1	1	1	1	1	1
Говоріння		1	1	1	1	1	1	1
Письмо			1	1	1	1	1	1

Моніторинг досягнення учнями результатів навчання (II рівень)

Українська мова

Кількість фронтальних та індивідуальних видів контрольних робіт з української мови

Фронтально оцінюють диктант, письмовий переказ і письмовий твір (навчальні чи контрольні види робіт), мовні знання й уміння, запис яких здійснюють на сторінці класного журналу «Зміст уроку».

Індивідуально оцінюють говоріння (діалог, усний переказ, усний твір) і читання вголос. Для цих видів діяльності не відводять окремого уроку, проте визначають окрему колонку без дати на сторінці класного журналу «Облік навчальних досягнень».

У I семестрі проводять оцінювання двох видів мовленнєвої діяльності (усний переказ, діалог). У II семестрі – оцінювання таких видів мовленнєвої діяльності, як усний твір і читання вголос, що здійснюється в 6 – 9 класах.

Результати оцінювання говоріння (діалог, усний переказ, усний твір) і читання вголос протягом семестру виставляють у колонку без дати й ураховують у семестрову оцінку.

Перевірка мовних знань і вмінь здійснюється за допомогою завдань, визначених учителем (тести, диктант тощо) залежно від змісту матеріалу, що вивчається.

Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт у 6-9 класах

	6 кл.		7 кл.		8 кл.		9 кл.	
Усього годин	122		88		70		70	
Години з РМ	23		22		16		19	
	I	II	I	II	I	II	I	II
Фронтальні види контрольних робіт								
Перевірка мовної теми	4	4	3	3	2	2	2	2
Письмо: переказ	1	1	1	1	1	1	1	1
твір	-	1	-	1	1	1	1	1
Правопис: диктант	1	1	1	1	1	1	1	1
Індивідуальні види контрольних робіт								
Говоріння: діалог	1	-	1	-	1	-	1	-
усний переказ	1	-	1	-	1	-	1	-
усний твір	-	1	-	1	-	1	-	1
читання вголос	-	1	-	1	-	1	-	1

У таблиці зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт, учитель на власний розсуд має право збільшувати цю кількість залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнів, умов роботи тощо.

Українська література

Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури у 6–9 класах

Класи	6		7		8		9	
Семестри	I	II	I	II	I	II	I	II
Контрольні роботи у формі:	3	3	3	3	3	3	3	3

контрольного класного твору;	1	1	1	1	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення* (у+п)	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки позакласного читання	2	2	2	2	2	2	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5

*Контрольні класні твори пропонуємо давати у формі есе, міні-творів щодо розкриття певної проблеми чи образу програмового тексту тощо. Це розвиватиме самостійне творче мислення учнів і дасть їм можливість виконати роботу протягом одного уроку.

**У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – письмового. Умовне позначення в таблиці – (у + п).

Зарубіжна література

Обов'язкова кількість видів контролю із зарубіжної літератури в 6–9 класах

Класи	6		7		8		9	
	І	ІІ	І	ІІ	І	ІІ	І	ІІ
Семестри								
Контрольні роботи у формі:	3	3	3	3	3	3	3	3
контрольного класного твору;	1	1	1	1	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання)	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення* (у+п)	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки позакласного читання	2	2	2	2	2	2	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5

*У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – письмового. Умовне позначення в таблиці – (у + п).

**Моніторинг досягнення учнями результатів навчання
(III ступінь)**

**Українська мова
Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт у 10-11 класах**

Рівень	Рівень стандарту	
	Фронтальні види контрольних робіт	
Форми контролю	I	II
Перевірка мовної теми	2	2
Письмо: есе	2	3
переказ	-	-
твір	-	-
	Індивідуальні види контрольних робіт	
Говоріння: діалог	1	-
усний переказ	1	-
усний твір	-	1

У таблиці зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт, учитель на власний розсуд має право збільшувати цю кількість залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнів, умов роботи тощо.

Українська література

Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури в 10-11 класах

Семестри	I	II
Рівні	стандарту	
Контрольні роботи у формі: контрольного класного твору*;	3	3
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання)	1	1
	2	2
Уроки розвитку мовлення**	2 (у+п)	2 (у+п)
Уроки позакласного читання	1	1
Перевірка зошитів	4	5

*Контрольні класні твори пропонуємо давати у формі есе, міні-творів щодо розкриття певної проблеми чи образу програмового тексту тощо. Це розвиватиме самостійне творче мислення учнів і дасть їм можливість виконати роботу протягом одного уроку.

**У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – письмового. Умовне позначення в таблиці – (у + п).

Зарубіжна література

Обов'язкова кількість видів контролю із зарубіжної літератури в 10-11 класах

Семестри	I	II
Рівні	стандарту	
Контрольні роботи у формі:	2	2

контрольного класного твору*;	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання)	1	1
Уроки розвитку мовлення**	2 (1у+1п; у межах текстуального вивчення)	2 (1у+1п; у межах текстуального вивчення)
Уроки позакласного читання	1	1
Перевірка зошитів	4	5

*У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – письмового. Умовне позначення в таблиці – (у + п).

